กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือและติดตามเอาใจใส่อย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยธะคง รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ และอาจารย์ ดร.ประนอม ศรัยสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาให้แนวคิด และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยให้สมบูรณ์มาด้วยดีตลอด ตลอดจนอาจารย์ ดร. ชุฟหเทพ พงศ์สร้อยเพชร กรรมการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ อบรมสั่งสอน ตลอดจนให้ข้อคิดในการทำวิจัยจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนๆนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ทุกท่านที่ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก และเสนอแนวความคิดเห็นในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งท่านอื่น ๆ ที่มิได้ระบุชื่อไว้ ณ ที่นี้ได้ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคุณเสาวนีย์ ปลอดทอง คุณปติยา ปลอดทอง และเด็กหญิงปาลิดา ปลอดทอง ผู้ซึ่งเป็นพลังสำคัญยิ่งที่คอยให้ความช่วยเหลือ คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่น มานะ และอดทน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ผู้ให้กำเนิดที่ส่งเสริมสนับสนุนลูกตลอดมา ตลอดทั้งครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ ที่ได้อบรม สั่งสอน ให้ความรู้อันเป็นรากฐานการศึกษา ที่มีคุณค่ายิ่งให้แก่ผู้วิจัยได้มีอาชีพ มีงานทำจนกระทั่งปัจจุบัน

สมนึก ปลอดทอง

มิถุนายน 2547

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร:ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัย นายสมนึก ปลอดทอง **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยธะคง (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ และ (3) อาจารย์ ดร.ประนอม ศรัยสวัสดิ์ **ปีการศึกษา** 2546

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน (2) ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน

ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนปลูกทุเรียนปี พ.ศ. 2543- 2545 ในจังหวัดศรีสะเกษที่มีพื้นที่ปลูกทุเรียน ตั้งแต่ 2 ไร่ขึ้นไป จำนวน 109 คน สำรวจข้อมูลกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถาม 2 ลักษณะ คือ คำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8983 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.30 ปี สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 83.49 สมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.69 คน มีประสบการณ์การปลูกทุเรียนเฉลี่ย 9.83 ปี และมีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 6.73 ไร่ มีรายได้จากการขายทุเรียนเฉลี่ย 68,577.98 บาทต่อปี (2) ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3) ปัจจัยที่มีผลต่อ การตัดสินใจในการปลูกทุเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยด้านการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจมากเป็นอันดับหนึ่ง และ(4) ปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรที่พบมากที่สุด คือ การระบาดของโรครากเน่าโคนเน่าและหนอนเจาะลำต้นทุเรียน ข้อเสนอแนะที่เกษตรกรต้องการ คือ ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของรัฐให้การช่วยเหลือ และแนะนำในการป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนด้วยวิธีผสมผสาน

คำสำคัญ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ การปลูกทุเรียน จังหวัดศรีสะเกษ

Thesis title: Factors Affecting the Decisions of Farmers in Planting Durain : A Case Study in Si Sa Ket Province
Researcher: Mr. Somnuk Plodtong ; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension); **Thesis advisors:** (1) Dr.somchit Yotakhong, Associate Professor; (2) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor; (3) Dr.Pranom Saisawat, **Academic year:** 2003.

ABSTRACT

The objectives of this research were to (1) examine socioeconomics of durian growing farmers, (2) examine basic knowledge in durian growing of farmers, (3) find factors affecting decision on durian growing, and (4) find problems and suggestions of farmers in durian growing.

The research population was all of 109 durian growing farmers who were members of durian improvement group in Si Sa Ket province. A structured interview was employed to collect data. It was composite of closed and opened questions with level of reliability at 0.8983. The statistical tools used were frequencies, percentage, mean, standard deviation and ranking. SPSS for Windows program was used in analysis.

The research found that (1) most of farmers were male with average age 49.30 years old, primary school educated, household member was average 4.69 persons, had grown durian for average 9.38 years, owned durian growing land average 6.73 rais and earned average 68,577.98 baht per year from durian selling; (2) basic knowledge in durian growing was at medium level; (3) marketing factor was the first priority of all high level factors affected farmer's decision on durian growing; and (4) the most common problem of farmers were epidemic of root rot disease and stem borer; and their suggestion was they wanted know-how and support of durian integrated pest control from governmental agricultural extension worker

Keywords: Factors Affecting the Decisions, Durian Plantation, Si Sa Ket Province.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญตาราง ..... ฌ

สารบัญภาพ ..... ญ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3

กรอบแนวคิดการวิจัย 3

ขอบเขตการวิจัย 5

นิยามศัพท์เฉพาะ 5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 7

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ 7

ทุเรียนและการปลูกดูแลบำรุงรักษา 26

จังหวัดศรีสะเกษและเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน 52

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 59

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 61

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง 61

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 61

การเก็บรวบรวมข้อมูล 63

การวิเคราะห์ข้อมูล 64

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 65

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ 65

ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร 73

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน..... 79
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ 88
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 97
สรุปการวิจัย 97
อภิปรายผล 101
ข้อเสนอแนะ 109
บรรณานุกรม 111
ภาคผนวก 118
ก หนังสือราชการ 119
ข แบบสัมภาษณ์ 124
ค ภาพแผนภูมิสถิติ 144
ง ภาพการปลูกทุเรียนของเกษตรกร 152
ประวัติผู้วิจัย 157

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม 65
ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ 68
ตารางที่ 4.3 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร 74
ตารางที่ 4.4 ความรู้การปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร 76
ตารางที่ 4.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน 79
ตารางที่ 4.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ 88

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 4
ภาพที่ 2.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ทุเรียน..... 28
ภาพที่ 2.2 ลักษณะของต้นทุเรียนที่สมบูรณ์..... 31
ภาพที่ 2.3 ตัวอย่าง ทุเรียนพันธุ์ต่างๆ..... 33
ภาพที่ 2.4 โรคศัตรูทุเรียน 44
ภาพที่ 2.5 แมลงศัตรูทุเรียน 45
ภาพที่ 2.6 แผนที่จังหวัดศรีสะเกษ.....53

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกทุเรียนรายใหญ่ที่สุดของโลก ทุเรียนจากประเทศไทยจัดได้ว่า เป็นทุเรียนที่มีคุณภาพเป็นที่รู้จักและนิยมบริโภคอย่างแพร่หลาย ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในภาคตะวันออกและภาคใต้ สำหรับจังหวัดที่ผลิตได้มากที่สุดคือ จังหวัดจันทบุรี ผลิตได้ประมาณร้อยละ 50 ของผลผลิตทั้งหมด รองลงมาได้แก่ จังหวัดระยอง ชุมพร และตราด แต่เนื่องจากเป็นไม้ผลที่เกษตรกรทำสวนทุเรียนได้รับผลตอบแทนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับพืชชนิดอื่นอีกหลายชนิด ทำให้การขยายตัวของพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จาก 518,294 ไร่ ในปี พ.ศ. 2531 เป็น 800,152 ไร่ ในปี พ.ศ. 2538 โดยมีผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 486,644 ตัน เป็น 927,135 ตัน (กรมวิชาการเกษตร 2544:207)ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกทั้งประเทศประมาณ 900,000 ไร่ ผลผลิตประมาณปีละ 1,000,000 ตัน สำหรับการส่งออก ในปี พ.ศ. 2543 มีการส่งออกทุเรียนทั้งผลสด แช่แข็ง และแปรรูปอื่นปริมาณ 97,222 ตัน มูลค่า 2,609.4 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2544 มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 2,658 ล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร 2545:25) ตลาดต่างประเทศที่สำคัญของทุเรียนไทยได้แก่ ตลาดเอเชีย เช่น ฮ่องกง สิงคโปร์ ไต้หวัน และมาเลเซีย รองลงมาได้แก่ ตลาดยุโรปและอเมริกา จากการที่เกษตรกรมีการขยายพื้นที่ปลูกกันอย่างกว้างขวางกระจัดกระจายซึ่งส่งผลให้มีปัญหาในเรื่องของผลผลิตและคุณภาพ ทำให้มีผลกระทบต่อเนื่องไปถึงตลาด ดังนั้นในปี พ.ศ.2537 กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้กำหนดเขตส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และให้การสนับสนุนแก่เกษตรกรในเขตดังกล่าวได้อย่างจริงจัง จังหวัดที่ได้กำหนดเป็นเขตส่งเสริมการปลูกทุเรียนในประเทศไทย มี 20 จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ 2 จังหวัด คือ อุตรดิตถ์ และสุโขทัย ภาคตะวันออก 4 จังหวัด คือ จันทบุรี ระยอง ตราด และปราจีนบุรี ส่วนภาคใต้ 14 จังหวัด คือ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง พังงา ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ยะลา กระบี่ นราธิวาส ปัตตานี และจังหวัดภูเก็ต (กรมส่งเสริมการเกษตร 2537:7)

การปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ (2545:71-72) รายงานว่าเริ่มมีการปลูกเมื่อประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา ลักษณะการปลูกเริ่มจากเพื่อทดลองดูว่าจะให้ผลผลิตหรือไม่โดยปลูกแซมในสวนไม้ผลอื่นแต่เมื่อทุเรียนที่ปลูกอายุได้ 5-6 ปี

ปรากฏว่าให้ผลที่สมบูรณ์ คุณภาพดี รสชาติหวานมัน อร่อย จำหน่ายได้ราคาดี ทำให้เกษตรกรในบริเวณใกล้เคียงในพื้นที่อำเภอกันทรลักษ์และอำเภอขุนหาญ ซึ่งมีอาชีพทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง และไม้ผลชนิดอื่น และกำลังประสบปัญหากับผลผลิตมีราคาตกต่ำ และความไม่เอื้ออำนวยของสภาพดินฟ้าอากาศ ที่มีผลกระทบต่อผลผลิตและรายได้ที่ไม่แน่นอน จึงได้ตัดสินใจไปศึกษาดูงานที่จังหวัดจันทบุรี และได้นำพันธุ์ทุเรียนพันธุ์ชะนีและหมอนทองมาปลูกในพื้นที่ที่เคยปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง และปลูกแซมในสวนไม้ผลอื่น พบว่าทุเรียนมีการเจริญเติบโตดีให้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ จึงทำให้พื้นที่ปลูกทุเรียนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากเดิมมีสองอำเภอ ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกเพิ่มอีกในสามอำเภอรวมเป็นห้าอำเภอ ได้แก่ อำเภอกันทรลักษ์ ขุนหาญ ศรีรัตนะ ภูสิงห์ และอำเภอเบญจลักษ์ ขณะนี้พื้นที่ปลูกทุเรียนรวมทั้งจังหวัด 4,911 ไร่ ให้ผลผลิตแล้ว 2,057 ไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 2,880 ตันต่อปี ผลผลิตเฉลี่ย 1,400 กิโลกรัมต่อไร่ แต่เนื่องจากพื้นที่ปลูกทุเรียนของจังหวัดศรีสะเกษเป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตส่งเสริมการปลูกทุเรียนซึ่งกำหนดโดยกรมส่งเสริมการเกษตร ประกอบกับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ปรากฏว่ามีการปลูกทุเรียนที่ให้ผลผลิตมาก่อน จากการขาดข้อมูลและความเชื่อที่ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่ที่แห้งแล้ง ดินเสื่อมโทรม ขาดความอุดมสมบูรณ์ การกระจายตัวของฝนไม่ดี ต้องอาศัยน้ำฝนและเกษตรกรมีความยากจน จึงทำให้การพัฒนาและส่งเสริมการปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากขาดการสนับสนุนทางด้านวิชาการและงบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตร (2546:25) รายงานว่าภาพรวมการผลิตทุเรียนของไทยมีปัญหามากในเรื่องของคุณภาพของผลผลิตไม่สม่ำเสมอ การเก็บทุเรียนอ่อนจำหน่าย โรครากเน่าโคนเน่า หนอนเจาะเมล็ด และศัตรูพืชที่ติดไปกับผลผลิต ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง การกีดกันทางการค้าและปัญหาราคาผลผลิตขึ้นลงไม่แน่นอน ซึ่งปัจจุบัน พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษเริ่มประสบปัญหาดังกล่าวบ้างแล้ว แต่ก็ยังเป็นพืชที่ได้รับความสนใจจากเกษตรกรอยู่ไม่น้อย นอกจากนี้ สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ (2546:25) ระบุว่าจังหวัดได้สนับสนุนด้านการส่งเสริมการเกษตรโดยการปลูกไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการจัดงานเทศกาลไม้ผล เงาะ-ทุเรียนของดีศรีสะเกษเป็นประจำทุกปี ดังนั้นจึงเห็นควรศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ และมีปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกทุเรียนหรือไม่อย่างไร เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสภาพของเกษตรกรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

2.2 เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร สามารถนำมากำหนดกลุ่มข้อมูล ได้ดังนี้

3.1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงาน พื้นที่ถือครองทำการเกษตร พื้นที่ปลูกทุเรียน ประสบการณ์การปลูกทุเรียน อาชีพหลัก อาชีพรอง การเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร เครื่องจักรกลการเกษตร/เครื่องทุ่นแรงที่ใช้การเกษตร รายได้จากภาคเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร ราคาผลผลิต รายจ่ายของครอบครัว สินเชื่อเพื่อการผลิต และภาระหนี้สิน

3.2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ได้แก่ปัจจัยด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการตลาด ด้านเกษตรกร และปัจจัยด้านการส่งเสริมการเกษตร

จากข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม สามารถนำมากำหนดเค้าโครงกรอบแนวความคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1.1 ดังนี้

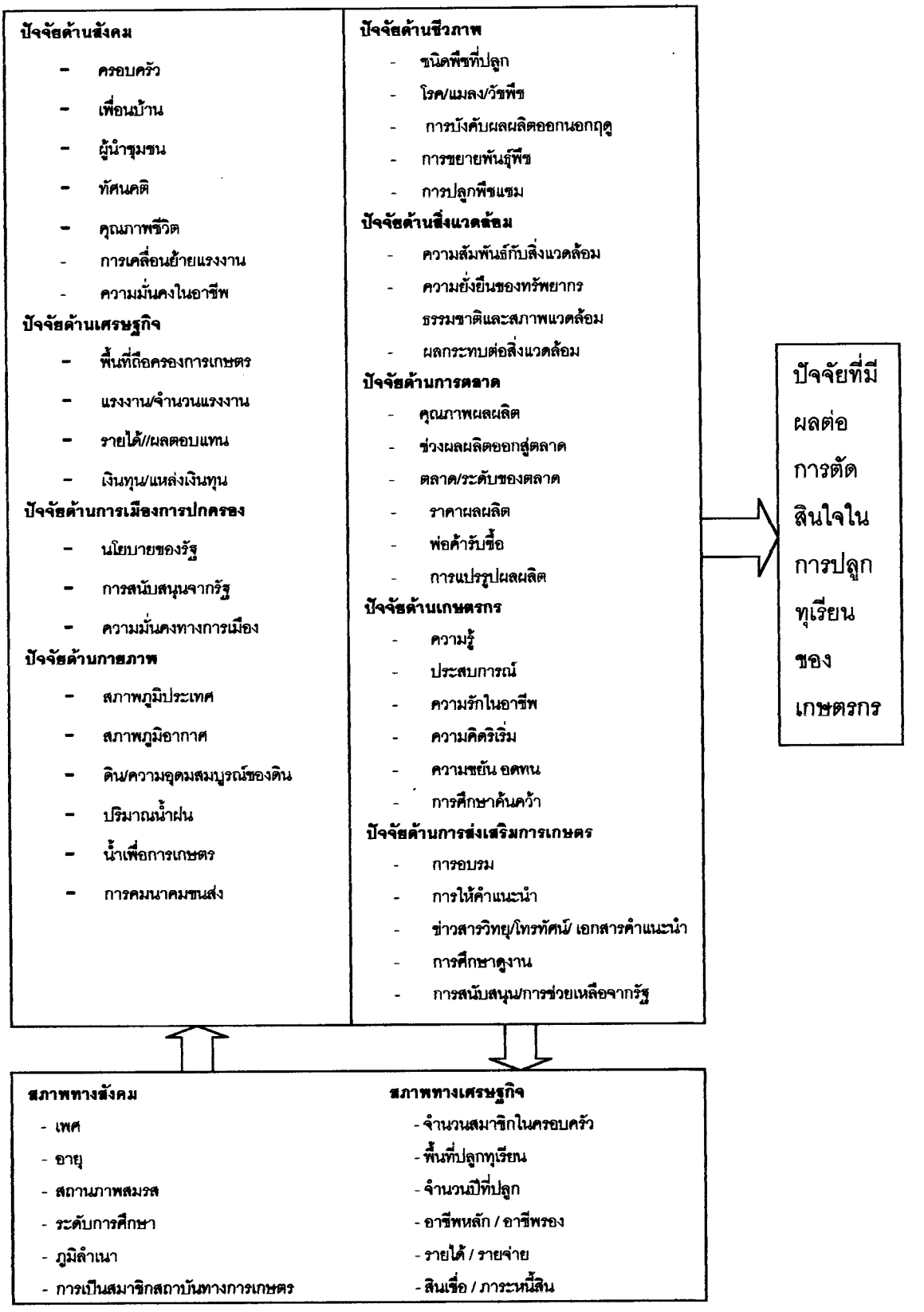

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษที่ปลูกทุเรียนตั้งแต่ 50 ต้นขึ้นไป หรือมีพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่น้อยกว่า 2 ไร่ และเป็นผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปลูกทุเรียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษในปี พ.ศ. 2543-2545 จากอำเภอกันทรลักษ์ และอำเภอขุนหาญ จำนวน 109 คน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยได้กำหนดคำจำกัดความที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะขึ้น ดังนี้

5.1 **เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน** หมายถึง เกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษที่ปลูกทุเรียนตั้งแต่ 50 ต้นขึ้นไป หรือมีพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่น้อยกว่า 2 ไร่ และเป็นผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปลูกทุเรียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษในปี พ.ศ. 2543-2545 จากอำเภอกันทรลักษ์ และอำเภอขุนหาญ

5.2 **กลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน** หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่รวมตัวกันขึ้นเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาการผลิตทุเรียนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ สามารถจัดการผลิตผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดทั้งเป็นฐานในการวางแผนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

5.3 **การตัดสินใจ** หมายถึง การที่บุคคลตกลงใจที่จะเลือกทางใดทางหนึ่งจากทางเลือกหลายทางในที่นี้เป็นกรณีที่เกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษได้เลือกปลูกไม้ผล คือทุเรียน

5.4 **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ** หมายถึง ปัจจัยด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการตลาด ด้านเกษตรกร และด้านการส่งเสริมการเกษตร ที่เป็นมูลเหตุช่วยสนับสนุนในการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ดังนี้

6.1 ทำให้ทราบข้อมูลเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนและดำเนินการส่งเสริมการปลูกทุเรียนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และเกษตรกร

6.2 ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนรองรับในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกร

6.3 ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย " เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร : ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ" ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้ง เอกสารทางวิชาการ ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ
2. ทุเรียนและการปลูกดูแลบำรุงรักษา
3. จังหวัดศรีสะเกษและเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ

ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในด้านความหมาย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ

1.1 ความหมายของคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัย การตัดสินใจ ทัศนคติ ความต้องการ และการยอมรับ รายละเอียดดังนี้

1.1.1 ปัจจัย (factor)

ปัจจัย มีความหมายหลากหลาย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2530:526) ได้ให้ความหมายคำว่า ปัจจัย หมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผล

Merriam – Webster Online ให้ความหมายของปัจจัย คือสิ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบในกระบวนการผลิต ทำให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง (www.m-w.com)

สรุป ปัจจัย หมายถึงสิ่งที่เป็นเหตุให้เกิดการกระทำ ทำให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.1.2 การตัดสินใจ (decision making)

การตัดสินใจ มีความหมายหลากหลาย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2530: 338) ได้ให้ความหมายการตัดสินใจหมายถึง การตกลงใจ

บำเพ็ญ เขียวหวาน (2543:144) ให้ความหมายการตัดสินใจว่า คือการเลือกที่จะคิดหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งจากทางเลือกหลาย ๆ ทางที่เป็นไปได้ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536:223) ระบุว่าการตัดสินใจ หมายถึงกระบวนการคิดพิจารณา และตกลงใจอย่างหนึ่งอย่างใดในทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อการปฏิบัติสำหรับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งโดยเฉพาะ

สรุป การตัดสินใจ หมายถึงกระบวนการคัดเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลาย ๆ ทางที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาศัยข้อมูลจากตัวอย่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตนำมาวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.1.3 ทัศนคติ (attitude)

ทัศนคติ มีความหมายหลากหลายพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2530:393) ได้ให้ความหมายคำว่า ทัศนคติ หมายถึง แนวความคิดเห็น

มานพ ตั้งตรงไพโรจน์ และจุฬ สินชัยพานิช (2544:15) กล่าวว่าทัศนคติหมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลต่อสิ่งเร้า หรือสิ่งแวดล้อม ทัศนคตินี้จะเป็นปัจจัยในการกำหนดทิศทาง ปฏิกิริยาของบุคคลต่อสิ่งเร้า และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีทั้งในทิศทางบวกหรือลบ

อรนุช ดีช่วย (2545:15) ได้ให้ความหมายทัศนคติว่า หมายถึงความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเป็นตัวกำหนดทิศทางให้บุคคลมี พฤติกรรมตอบสนองในลักษณะที่สอดคล้องกัน

สรุป ทัศนคติหมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในการยอมรับหรือปฏิเสธ

1.1.4 ความต้องการ (need)

จุมพล หนิมพานิช (2539:115) ได้ให้ความหมายความต้องการไว้ว่า หมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาและใช้แทนแรงผลักดัน ทำให้เกิดการกระทำ เกิดการรับรู้ ซึ่งบางครั้งจะถูกกระตุ้นโดยตรงจากขบวนการของสิ่งบางสิ่งภายในแต่บ่อยครั้งเกิดจากแรงกดดันของสภาพแวดล้อม

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2523) อ้างถึงใน นครินทร์ บุญกอแก้ว (2536:10) ได้กล่าวถึงความหมายของความต้องการว่า หมายถึง สิ่งที่จำเป็นต้องได้รับเพื่อการดำรงชีวิตของอินทรีย์ ความต้องการนี้แบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ ความต้องการด้านร่างกาย (physiological or biological need) ซึ่งเกิดจากภายในร่างกายได้แก่ ความต้องการอากาศ อาหาร น้ำ ความต้องการทางเพศ และทางด้านจิตใจ (phychological need) ซึ่งเกิดได้จากสังคม ได้แก่ ความรักความมีชื่อเสียง

สรุป ความต้องการเกิดจากภาวะการขาดหรือการเสียดุลย์ภาพทางกายหรือทางจิตใจของมนุษย์ และมนุษย์พยามยามทำตนให้อยู่ในสภาพสมดุลย์ เช่น ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการมีอำนาจ ความมีหน้ามีตาในสังคม และเสมอเพื่อนฝูง เป็นต้น

1.1.5 แรงจูงใจ (motive)

จุมพล หนิมพานิช (2539:123) ให้ความหมายแรงจูงใจไว้ว่า หมายถึงสภาวะหรือกระบวนการหรือปัจจัยใด ๆ ก็ตามที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา สภาวะหรือกระบวนการหรือปัจจัยดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นภายในตัวบุคคลเองหรืออาจจะเกิดขึ้นจากภายนอกตัวบุคคลนั้นก็ได้

ยงยุทธ์ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2529:107) กล่าวถึงแรงจูงใจว่า หมายถึงสภาวะจากภายในที่เป็นผลมาจากความต้องการและคอยกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าว

ถวิล ธาราโภชน์ (2532:68) ได้ให้ความหมายแรงจูงใจว่า หมายถึงพลังที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งพร้อมที่จะกระตุ้นหรือชี้ทาง (urge or direct) ให้อินทรีย์กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

สรุป แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งเร้าที่มากระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการของตน

1.1.6 การยอมรับ (adoption)

บุญสม วราเอกศิริ (2529:162) ให้คำนิยามของการยอมรับว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรหลังจากได้รับความรู้ แนวความคิด ความชำนาญ ประสบการณ์ใหม่ ๆ และได้ยึดถือปฏิบัติตาม

อรนุช ดีช่วย (2545:18) ได้กล่าวถึงการยอมรับว่า การที่บุคคลจะยอมรับสิ่งใดหรือไม่ขั้นแรกต้องได้รับข่าวสารและรับรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นก่อน หลังจากนั้นจึงเกิดการประเมินจากความรู้ ความต้องการ ทัศนคติและประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ หากปรากฏการณ์ที่ถูกประเมิน

สามารถตอบสนองความต้องการหรือไม่ขัดต่อทัศนคติก็จะยอมรับในปรากฏการณ์นั้นต่อไป

สรุป การยอมรับเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลหลังจากได้รับรู้ข่าวสารและการนำไปปฏิบัติในที่สุด

1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จะกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกรดังนี้

1.2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

จิระ อะสุรินทร์ (2544:8) กล่าวถึงการตัดสินใจว่า หมายถึงกระบวนการของมนุษย์ที่คัดเลือกแนวทางเลือกหรือสิ่งที่ตนเองหรือกลุ่มบุคคลที่มีความเห็น ความคิดว่าสิ่งหรือแนวทางที่คัดเลือกนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่สุด และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อเป็นประโยชน์และสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองหรือสังคมนั้น ๆได้ตามต้องการ เสาวภา ธรรมบุตร (2525) อ้างถึงใน พิชิต สมบัติมาก (2545:10-12) กล่าวถึง ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมตามความคิดของ William W.Reeder ว่า โดยทั่วไปรูปแบบทางจิตวิทยาสังคม (social psychology) ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์นั้น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ โดยบุคคลจะแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านั้นเข้าสู่ตัวคน ๆ นั้น ซึ่งการแปลงปัจจัยภายนอกมาสู่ตัวบุคคลนี้จะอยู่ในรูปของความเชื่อ (beliefs) และความไม่เชื่อ (disbeliefs) ซึ่งความเชื่อและความไม่เชื่อเป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม ดังนั้น ปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกโดยตรง การตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของบุคคลจะประกอบด้วยความเชื่อและความไม่เชื่อหลาย ๆ อย่างรวมกัน บุคคลอาจตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างเดียวกันแต่ปัจจัยหรือเหตุผลในการตัดสินใจอาจจะแตกต่างกัน เหตุผลดังกล่าวประกอบด้วยเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัจจัยดึงดูด (pull factors) ประกอบด้วย

(1) เป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย (goals) คือ กิจกรรม วัตถุ คุณลักษณะ ความเชื่อ ความรู้ กิจธุระหรือสภาพความเป็นอยู่ที่บุคคลต้องการความมุ่งหมายที่จะให้บรรลุผลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ผู้กระทำจะมีการกำหนดเป้าหมายถึงจุดประสงค์ไว้ล่วงหน้าและผู้กระทำพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ นั้น

(2) ความเชื่อ (belief orientation) คือ การรับรู้หรือความเข้าใจ (ความคิด ความรู้) ของแต่ละคนหรือของกลุ่มต่อสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากการที่บุคคลได้รับรู้ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดหรือความรู้นั้นเอง ซึ่งความเชื่อจะมีผลต่อการตัดสินใจของบุคคล และพฤติกรรมทางสังคม บุคคลจะเลือกรูปแบบของพฤติกรรมบนพื้นฐานของความเชื่อที่ตนยึดมั่นอยู่ในการกระทำ

ทางสังคมใด ๆ ต้องอาศัยความเชื่ออยู่ด้วยเสมอ แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อนี้จะส่งผลให้บุคคลกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นก็เป็นได้

(3) ค่านิยม (value) เป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือ เป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง เป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีลักษณะค่อนข้างถาวร ผู้กระทำเชื่อว่าวิถีการปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบที่จะยึดถือปฏิบัติ ค่านิยมของมนุษย์หรือของผู้กระทำทางสังคมจะแสดงออกทางทัศนคติและพฤติกรรมของผู้กระทำทุกรูปแบบ ดังนั้นค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของบุคคล โดยบุคคลพยายามที่จะกระทำให้ สอดคล้องกับค่านิยมที่ตนเองยึดถืออยู่

(4) นิสัยและขนบธรรมเนียม (habit and customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วและสืบต่อกันมาด้วยประเพณี ซึ่งถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย เช่น ไม่มีการอนุมัติ ไม่มีการร่วมมือหรืออาจลงโทษอย่างเด็ดขาดตามระเบียบกฎหมาย ดังนั้น ในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของมนุษย์หรือของผู้กระทำทางสังคม ส่วนหนึ่งมาจากแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

2) ปัจจัยผลัก (push factors) ประกอบด้วย

(1) ความคาดหวัง (expectation) เป็นการรับรู้ของผู้กระทำทางสังคมว่าบุคคลอื่น กลุ่ม หรือสังคมโดยทั่วไปต้องการให้เชื่อหรือรู้สึกหรือประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์นั้น หรือกล่าวได้ว่า ความคาดหวังคือท่าทีของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นถือปฏิบัติ และกระทำในสิ่งที่ตนต้องการ ดังนั้นในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับความคาดหวังและท่าทีของบุคคลอื่นด้วย

(2) ข้อผูกพัน (commitment) เป็นสิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าตนเองผูกพันที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์ หรือประเด็นปัญหาที่ตนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ผู้กระทำจะทำตามคำสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น ดังนั้นข้อผูกพันจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของบุคคล เนื่องจากบุคคลนั้น ๆ รู้สึกว่าตนเองมีข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ

(3) การบังคับ (forces) เป็นความเชื่อที่อยู่ในใจของผู้กระทำว่าตนเองต้องตัดสินใจหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่ผู้กระทำตั้งใจกระทำสิ่งต่าง ๆ แต่ยังไม่แน่ใจว่าจะกระทำดีหรือไม่นั้น การบังคับจะเป็นสิ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจปฏิบัติได้เร็วขึ้น ดังนั้นการบังคับจึงมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เนื่องจากบุคคลมักมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติเมื่อถูกบังคับให้ทำ

3) ปัจจัยความสามารถหรือปัจจัยสนับสนุน (able factors) ประกอบด้วย

(1) โอกาส (opportunity) คือ ความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์หรือทางเลือกที่มีอยู่ ซึ่งเมื่อผู้กระทำพิจารณาแล้วเห็นว่าภายใต้สถานการณ์นั้นมีช่องทางจังหวะเวลาที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้เลือกกระทำได้ ดังนั้น การที่บุคคลจะตัดสินใจและประพฤติปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปจึงขึ้นอยู่กับโอกาสที่มีในสถานการณ์นั้น

(2) ความสามารถ (ability) คือ การรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับกำลังหรือพลังของตนเองในการที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนบรรลุผลสำเร็จภายใต้สถานการณ์นั้น ๆ ผู้กระทำจะตระหนักถึงความสามารถของตนเองก่อนที่จะมีการตัดสินใจ และกระทำทางสังคมเพราะรู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำไปแล้วจะมีความสามารถกระทำได้แน่นอน ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วบุคคลจะกระทำพฤติกรรมใด ๆ จะพิจารณาขีดความสามารถของตนเองเสียก่อน

(3) การสนับสนุน (support) คือการช่วยเหลือซึ่งผู้กระทำเชื่อว่ากำลังได้รับหรือจะได้รับจากผู้อื่นในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้กระทำจะเป็นผู้เลือก ดังนั้นบุคคลมักจะมีความโน้มเอียงที่จะตัดสินใจและกระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเมื่อรู้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่น

จากปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 10 ประการข้างต้นได้อธิบายถึงแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัย หรือสาเหตุที่มีผลต่อการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคมของบุคคลดังนี้

ก. ในสถานการณ์การกระทำทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลหลายคน ซึ่งแต่ละคนจะมีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำ

ข. บุคคลหรือองค์การจะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผล ซึ่งผู้ตัดสินใจคิดว่าสอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของเขาในสถานการณ์นั้น ๆ

ค.ปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนั้น อาจมีเพียง 5-6 ประการ หรืออาจมีน้อยหรือมากกว่านี้ จากจำนวนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทั้ง 10 ประการที่กล่าวมาแล้ว

ง. เหตุผลบางประการจะสนับสนุนการตัดสินใจและเหตุผลบางประการจะต่อต้านการตัดสินใจ

จ. บุคคลผู้ตัดสินใจจะตระหนักหรือให้น้ำหนักแก่ปัจจัย เหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในน้ำหนักที่แตกต่างกัน

ฉ. ในการตัดสินใจเรื่องหนึ่งเรื่องใด เหตุผลที่มีต่อการตัดสินใจนั้นไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นพร้อมกันทั้ง 10 ประการ

ช. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีต่อการตัดสินใจกระทำทางสังคม ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงได้

ช. ในบางสถานการณ์อาจจะมีทางเลือกสองหรือสามทาง เพื่อที่จะตอบสนองต่อการเลือกปฏิบัติในสถานการณ์นั้น

ฌ. บุคคลแต่ละคนอาจจะตัดสินใจเลือกทางเลือกที่แตกต่างกัน

ญ. เหตุผลที่ตัดสินใจ สามารถมองเห็นได้จากทางเลือกที่ได้เลือกแล้ว

Shaner Philipp & Schmeh (1973) อ้างถึงในจิระ อะสุรินทร์ (2544:10) กล่าวว่า ในระบบนิเวศน์วิทยา (agro-ecosystem) นั้น ครัวเรือนของเกษตรกรเป็นส่วนหนึ่งของระบบซึ่งแวดล้อมไปด้วยสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนนิเวศวิทยาอื่น ๆ ล้วนเป็นปัจจัยซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจและการยอมรับเทคโนโลยีของตัวเกษตรกรปัจจัยดังกล่าวนั้นแบ่งออกได้ 4 ประการ ได้แก่

1) ปัจจัยทางด้านกายภาพ (physical factors) หรือปัจจัยทางนิเวศวิทยา เช่น ลักษณะหรือชนิดของดิน ภูมิประเทศ แหล่งน้ำ ภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน และการกระจายของฝน การคมนาคม เป็นต้น

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (economic factors) เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับปริมาณและคุณลักษณะของทรัพยากรที่เกษตรกรมีอยู่ เช่น จำนวนที่ดิน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ ที่เป็นปัจจัยการผลิต ตลอดจนโอกาสที่จะได้ทรัพยากรเหล่านั้น และได้รับบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (economic infrastructure) ได้แก่ สินเชื่อ ตลาดผลผลิตของเกษตรกร

3) ปัจจัยทางสังคม (social factors) ได้แก่ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนา และกลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่มีต่อบุคลิกภาพประจำตัวของเกษตรกร

4) ปัจจัยทางด้านเทคนิค (technical factors) ได้แก่ โอกาสการรับข่าวสารด้านเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร และการติดต่อสื่อสาร ด้านอื่น ๆ ด้วย

จากแนวคิดนี้สามารถนำมาสรุปได้ว่า ในการที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกทำการเกษตรอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น บุคคลนั้นย่อมต้องการหรือคาดหวังที่จะได้รับผลประโยชน์บางอย่างที่ตรงกับความต้องการหรือความคาดหวังที่จะได้ผลประโยชน์บางอย่างที่ตรงกับความต้องการหรือความคาดหวังของตนทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและวิทยาการต่าง ๆ หรือเห็นว่าเมื่อตัดสินใจแล้วจะได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายอื่น ๆ หรือเห็นว่าเป็นช่วงโอกาสที่เหมาะสมที่ตนเองจะได้กระทำในสิ่งที่ตนเองคิดและมีความเชื่อมั่นมาก่อนแล้ว

1.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภากรณ์ (2532:86) ได้ให้ความหมายการรับรู้ (perception) ว่า คือกระบวนการที่อินทรีย์หรือสิ่งที่มีชีวิตพยายามทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมโดย

ผ่านทางประสาทสัมผัส กระบวนการนี้จะเริ่มจากอวัยวะสัมผัส (sensory organ) สัมผัสกับสิ่งเร้า แล้วส่งกระแสประสาทไปยังระบบประสาทส่วนกลาง จากนั้นสมองจะอาศัยประสบการณ์เดิมแรงจูงใจ อารมณ์ สติปัญญา เพื่อแปลงความหมายของอาการสัมผัส (sensation)ออกมาเป็นการรับรู้ วิมาพร มาพบสุข (2541:232) ได้ให้ความหมายของคำว่า การรับรู้เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลแปลหรือตีความหมาย ของการรู้สึกสัมผัสที่ได้รับจากตาเห็นภาพ จมูกได้กลิ่น หูได้ยินเสียง ผิวหนังรับสัมผัส ออกมาเป็นพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่มีความหมาย หรือรู้จักเข้าใจได้ และการที่มนุษย์สามารถจะแปลความหมายจากการรู้สึกสัมผัส และมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ดีมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้สึกเดิม หรือประสบการณ์ในอดีต ระดับสติปัญญา การสังเกต พิจารณา เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม การคาดหวัง สภาวะจิตใจของบุคคลในขณะนั้น ตลอดจนชนิดและธรรมชาติของสิ่งเร้า สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545:59) การรับรู้ หมายถึง กระบวนการแปลความหมายใน สิ่งที่ได้สัมผัสโดยใช้ระบบประสาทและสมอง กรองแก้ว อยู่สุข (2533:47) กล่าวว่า การรับรู้เกิดจากหลาย ๆ สิ่งประกอบกัน เช่น อายุ เพศ ฐานะ การอาชีพ ประสบการณ์ อารมณ์ และสิ่งแวดล้อมอื่น ตลอดจนการเพิ่มค่านิยมและทัศนคติทำให้มีความรู้สึกหรือความเข้าใจอย่างแท้จริง ทำให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งที่ได้พบเห็นตามที่ตนรับรู้ ศิริชัย ไตรสารศรี (2539:12) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล มี 2 ประการ คือปัจจัยภายใน เช่น ความต้องการของแรงรับคุณค่า ความสนใจ และปัจจัยภายนอก คือ ความเชื่อถือ คำแนะนำ คำสอนที่ได้รับสืบต่อ ๆ กันมา

สรุป การรับรู้เป็นกระบวนการแปลหรือตีความหมายจากการรู้สึกสัมผัส เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือจากประสบการณ์ในอดีต ระดับสติปัญญา การสังเกตพิจารณา เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม และความคาดหวัง ทำให้แต่ละบุคคลเกิดการรับรู้ในสิ่งเดียวกันแตกต่างกันไป จึงทำให้เกิดการยอมรับของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกันและเท่าเทียมกัน

1.2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติหรือความคิดเห็น

สุวิทย์ หิรัณยกาณฑ์และคณะ (2540:21-22) ได้ให้นิยามของทัศนคติหรือเจตคติ (attitude) ว่าเป็นแนวความคิดเห็น ท่าที หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด สภาพของจิตใจและอารมณ์ของคนเราที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม อาจหมายถึง น้ำใจ ความรู้สึก ความรัก ความเกลียดชังต่อสิ่งนั้น ๆ ทัศนคติหรือเจตคติมีทั้งดีและไม่ดี ทั้งนี้ย่อมสุดแต่ภาวะของสมองและอารมณ์ที่แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งนั้น สาเหตุเนื่องจากสิ่งเร้าและประสบการณ์ต่อสิ่งแวดล้อมที่ได้ประสบมา ทัศนคติหรือเจตคติแบ่งได้ 2 ชนิด คือ เจตคตินิยม (positive attitude) คือท่าทีความรู้สึกในทางดี ในการยอมรับซึ่งเป็นไปในทางบวก และเจตคตินิเสธ (negative attitude) คือท่าทีความรู้สึกในทางลบซึ่งเป็นไปในทางไม่ดี ถวิล ธาราโภชน์ (2532:46-48) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง

ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนั้นอาจจะเป็นไปในทางที่พึงพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ และมีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการ ได้แก่ *1) องค์ประกอบเกี่ยวกับการรับรู้* (*cognitive component*) การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้นบุคคลจำเป็นต้องมีความรู้ในสิ่งนั้นเสียก่อน เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์หรือโทษเพียงใด *2) องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก* (*affective component*) เมื่อบุคคลมีความรู้ในสิ่งใดมาแล้ว และความรู้นั้นมีมากพอที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นดีมีประโยชน์บุคคลจะเกิดความรู้สึก (affective)ชอบสิ่งนั้น แต่ถ้ารู้ว่าสิ่งนั้นไม่ดีบุคคลก็จะเกิดความรู้สึกไม่ชอบ *3) องค์ประกอบทางการกระทำ* (*behavioral component*) เมื่อบุคคลมีความรู้สึกในสิ่งนั้นแล้ว และความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบจะเกิดตามมา บุคคลก็พร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป

สรุป ทัศนคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางยอมรับหรือปฏิเสธ และเป็นตัวกำหนดทิศทางให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนองตามความต้องการ

1.2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

สุวิทย์ หิรัณยกาณฑ์และคณะ (2540:163) ได้นิยามความต้องการหรือความจำเป็น (need) คือ การที่อินทรีย์ขาดบางสิ่งบางอย่างที่จำเป็นไป ซึ่งจะต้องดิ้นรนหาสิ่งที่ต้องการนั้นมา หรือเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น และใช้แทนแรงผลักดันทำให้เกิดการรับรู้และการกระทำ เช่น ความต้องการความสำเร็จจากการกระทำ (achivement) ความต้องการที่จะเอาชนะความพ่ายแพ้โดยการสร้างความมานะพยายามขึ้น (counteraction) ความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น (affiliation) ความต้องการจะให้มีความสุข (sentience) ความต้องการความเข้าใจ (understanding) สุชา จันทร์เอม (2542:110) กล่าวถึง ความต้องการตามความคิดทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow 's Hierachy of Needs) กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ *1) ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา* (*physiological needs*) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ *2) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยของชีวิต* (*safety and security needs*) เป็นความต้องการที่จะอยู่อย่างมั่นคงปลอดภัยในสังคม *3) ความต้องการด้านสังคม* (*social needs*) เป็นความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม *4) ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง* (*esteem needs*) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ การได้รับยกย่องจากบุคคลอื่น *5) ความต้องการความสำเร็จแห่งตน* (*self-actualization needs*) เป็นความต้องการระดับสูงสุดที่ต้องการให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างที่จะผลักดันชีวิตให้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่ตนคาดหวังไว้ ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นไปตามลำดับขั้นตอน คือเมื่อความต้องการในระดับล่างได้รับการตอบสนองเพียงพอแล้ว จะเลื่อนขึ้นไปหาทางตอบสนองความต้องการในระดับที่สูงขึ้นไป

สรุป ความต้องการของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และความต้องการพื้นฐานนี้จะมีอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไป ขณะเดียวกันความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเข้ามาแทนที่และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ต่อไป

1.2.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

สุวิทย์ หิรัณยกาณฑ์ และคณะ(2540:159-160) ได้นิยามเกี่ยวกับแรงจูงใจ (motive) ว่าเป็นสิ่งเร้า (stimulus) ทุก ๆ อย่างซึ่งทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมหรือการกระทำออกมา เช่น การทำงาน การประกอบอาชีพ แรงจูงใจมี 2 ประเภท คือแรงจูงใจส่วนบุคคล (personal motive) และแรงจูงใจของสังคม (social motive) รุจ ศิริสัญลักษณ์ (2543:30) ได้ให้ความหมายแรงจูงใจว่า สิ่งที่มากระตุ้นหรือผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่ตั้งเป้าหมายไว้ วิภาพร มาพบสุข (2541:258) ให้ความหมาย แรงจูงใจว่า หมายถึง สภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางหรือเป้าหมาย อำภรณ์ ช่างเกวียน (2540:36) ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ว่า หมายถึง สิ่งเร้าหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของตน เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลตั้งใจแสดงพฤติกรรม ส่วนการจูงใจ (motivation) หมายถึง การใช้แรงจูงใจ (motive) เพื่อตนจะได้ปฏิบัติหรือกระทำในสิ่งที่ต้องการ (สุวิทย์ หิรัญกาณฑ์ และคณะ 2540:159) สงวน สิทธิเลิศอรุณ (2545:324) ได้ให้ความหมายการจูงใจ คือการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2539:243) ได้ให้ความหมาย การจูงใจไว้ว่าคือ แรงผลักดันที่เกิดจากความต้องการและความคาดหวังต่าง ๆ ของมนุษย์ เพื่อให้แสดงออกตามที่ต้องการ จิราภรณ์ ตั้งกิตติภากรณ์ (2532:100) ให้ความหมาย การจูงใจ คือ กระบวนการนำปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นแรงจูงใจมาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง และแบ่งการจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ *1) การจูงใจภายใน (intrinsic motivation)* เป็นสภาวะที่บุคคลต้องการที่จะกระทำหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยการชักจูงจากสิ่งเร้าภายนอก แต่เกิดจากความรู้สึกภายในเช่น ความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติของแต่ละบุคคล ซึ่งผลักดันให้เกิดพฤติกรรม *2) การจูงใจภายนอก (extrinsic motivation)* เป็นสภาวะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก ทำให้บุคคลเกิดความต้องการและแสดงพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย ได้แก่ เงิน เหรียญตรา ปริญญาบัตร เป็นต้น

สรุป แรงจูงใจ เป็นความปรารถนาที่จะให้ได้มาซึ่งจุดหมาย จึงทำให้บุคคลต้องดิ้นรน เรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้ได้รับการตอบสนอง อย่างไรก็ตามพฤติกรรมแต่ละอย่าง

ของบุคคลอาจจะไม่ได้เกิดจากแรงจูงใจประการเดียวเท่านั้น แต่อาจจะเกิดจากแรงจูงใจ และการจูงใจในหลาย ๆ อย่างรวมกัน

1.2.6 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2543:37) กล่าวว่า ความคาดหวัง (expectation) หมายถึง ความคิดคำนึงล่วงหน้าถึงผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น สิทธิโชค วรานุสันติกูล (2546:177-178) กล่าวว่า นักจิตวิทยามีความเชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ใช้ปัญญาหรือความคิดในการตัดสินใจว่าจะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่สนองความต้องการของตนเอง ด้วยความเชื่อดังนี้ *1) พฤติกรรมของมนุษย์*ถูกกำหนดขึ้นโดยผลรวมของแรงผลักดันภายใต้ตัวของเขาเอง และแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม *2) มนุษย์แต่ละคนมี*ความต้องการ ความปรารถนา และเป้าหมายแตกต่างกัน *3) บุคคลตัดสินใจที่จะกระทำ* พฤติกรรมโดยเลือกจากพฤติกรรมหลายอย่าง สิ่งที่เป็นข้อมูลให้เลือก ได้แก่ความคาดหวังในค่าของผลลัพท์ที่จะได้ภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้นไปแล้ว

สรุป ความคาดหวัง เป็นความต้องการ ความปรารถนาของมนุษย์ที่จะได้รับผลตอบแทนจากการตัดสินใจกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมของเขาลงไป

1.2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับ

อุทุมพร ถิระธรรม (2537:7) กล่าวว่า การยอมรับหมายถึง พฤติกรรมของแต่ละบุคคลในการรับเอาสิ่งใหม่มายึดถือปฏิบัติด้วยความเต็มใจ โดยพฤติกรรมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นกระบวนการและมีระยะเวลา ปัญญา หิรัญรัศมี (2529:179) กล่าวถึง กระบวนการยอมรับ (the adoption process) ว่าในการตัดสินใจยอมรับวิทยาการแผนใหม่หรือสิ่งใหม่ ๆ ของบุคคลนั้น โดยทั่วไปแล้วต้องใช้เวลาอย่างมาก และบุคคลจะต้องได้รับทราบได้พบได้เห็นสิ่งนั้นๆมาก่อน บุคคลจะยอมรับได้ในบางอย่างอาจจะต้องใช้เวลาหลายปีก่อนที่เขาเหล่านั้นจะได้มีการทดลองหรือลองวิทยาการแผนใหม่นั้นเป็นครั้งแรก และพิจารณาผลที่ได้จากการทดลองแล้วจึงจะยอมรับวิทยาการใหม่นั้น Rogers and Shoemaker อ้างถึงใน บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2544:95-96) และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544:303) ได้กล่าวว่าการที่บุคคลจะรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติจะผ่านขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ *1) ขั้นเริ่มรู้หรือรับรู้* (*awareness*) เป็นขั้นแรกที่บุคคลเริ่มรู้เกี่ยวกับเรื่องใหม่หรือความคิดใหม่แต่ขาดรายละเอียด *2) ขั้นสู่ความสนใจ* (*interest*) เป็นขั้นตอนที่เกิดความสนใจจึงต้องพยายามใฝ่หาความรู้ในรายละเอียด พยายามติดต่อผู้รู้หรือสอบถามผู้รู้ในรายละเอียดและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแนวความคิดนั้น ๆ *3) ขั้นไตร่ตรอง* (*evaluation*) เป็นขั้นที่บุคคลศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ แล้วเปรียบเทียบกับงานที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันว่า ถ้ารับเอาแนวความคิดใหม่มาปฏิบัติจะเกิดผลดีหรือไม่ ถ้าไตร่ตรอง

ใคร่ครวญดีแล้ว พบว่ามีผลดีมากกว่าผลเสียเขาก็จะตัดสินใจทดลองทำดู *4) ขั้นทดลองทำ (trial)* โดยทดลองทำเพียงเล็กน้อยตามแนวความคิดใหม่ เพื่อดูผลว่าจะออกมาตามที่คาดคิดไว้หรือไม่ และ *5) ขั้นนำไปปฏิบัติ(adoption)* เป็นขั้นยอมรับและตัดสินใจรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติหลังจากที่ได้ทดลองปฏิบัติดู และทราบผลเป็นที่พอใจแล้ว สุนันท์ สีสังข์ (2544:39) กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับวิทยาการที่สำคัญ ประกอบด้วย *1) ปัจจัยส่วนตัวของผู้รับการถ่ายทอดวิทยาการ* ได้แก่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เจตคติทั่วไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความรู้ สติปัญญา ความสามารถ ในการตัดสินใจ อายุ เพศ การอยู่ใกล้เมือง และความสนใจวิทยาการ การมองความจำเป็นในการรับวิทยาการ และความเชื่อดั้งเดิม *2) ปัจจัยทางระบบสังคม และวัฒนธรรม* ได้แก่ กลุ่มย่อยหรือกลุ่มเพื่อนบ้านเพราะมีผลต่อการชะลอหรือเป็นตัวเร่งในการยอมรับวิทยาการ *3) ปัจจัยของลักษณะวิทยาการเกษตร* ได้แก่ ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทน จะต้องคุ้มค่าและมีความสอดคล้องหรือเข้ากันได้กับสภาพท้องถิ่น ไม่ยุ่งยากซับซ้อนในการปฏิบัติ นำไปทดลองได้ง่าย สามารถสังเกตเห็นได้ชัด

สรุป การยอมรับเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการในการรับเอาความคิดใหม่ สิ่งใหม่ ที่คิดว่าดีกว่าสิ่งที่เป็นอยู่ที่เคยปฏิบัติมา โดยเริ่มด้วยการรับรู้ มีความสนใจ ไตร่ตรอง ใคร่ครวญ ทดลองทำ และตัดสินใจนำไปปฏิบัติ

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ

ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตทางการเกษตรมีหลายปัจจัย แต่ที่สำคัญได้แก่

1.3.1 ปัจจัยด้านกายภาพ (physical factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างช้า ซึ่งประกอบไปด้วย สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ดิน น้ำ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น การคมนาคม ภรณี ต่างวิวัฒน์ และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2543:119-125) ได้อธิบายถึง ปัจจัยทางด้านกายภาพดังนี้ *1) ภูมิอากาศ* ประกอบด้วย อุณหภูมิ น้ำ ความชื้น แสงแดดและลม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของพืชและสัตว์ ดังนั้นพืชและสัตว์ชนิดต่าง ๆจึงมีความต้องการสภาพภูมิอากาศเพื่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตแตกต่างกันออกไป ทำให้ชนิดและพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่ใช้ในการเกษตร ตลอดจนลักษณะการเกษตรมีความแตกต่างกันออกไปในส่วนต่าง ๆของโลก *2) ภูมิประเทศ* ประกอบด้วย ที่ตั้ง ระดับความสูง และความลาดเอียงของพื้นที่ ซึ่งความสูงต่ำและความลาดเอียงของพื้นที่จะมี อิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์จากพื้นที่นั้น ๆ เป็นอย่างมาก เช่น การเพาะปลูกในพื้นที่ที่มีความลาดเอียงมาก จะมีการกัดเซาะพังทลายของดินสูงจะต้องดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างระมัดระวัง ลักษณะภูมิประเทศจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากการกระทำของธรรมชาติและเกิดจากการกระทำของมนุษย์และภูมิประเทศในแต่ละแบบจะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของ

มนุษย์ โดยทั่วไปพื้นที่ที่เป็นที่ราบส่วนใหญ่มนุษย์จะใช้ในการตั้งถิ่นฐานการประกอบอาชีพการเกษตร และการสร้างเส้นทางคมนาคม ขนส่ง แต่พื้นที่ที่เป็นภูเขาจะเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ซึ่งล้วนอำนวยประโยชน์แก่การครองชีพของมนุษย์ทั้งสิ้น *3) ดิน* เป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรที่สำคัญในการเพาะปลูกประกอบด้วยลักษณะดินในทางกายภาพเคมี และชีวภาพ จะมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเจริญเติบโตของพืช และเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นเครื่องกำหนดว่าการเกษตรจะขยายบริเวณไปในทิศทางใดบ้าง กรมส่งเสริมการเกษตร (2543:1-4) กล่าวถึงปัจจัยด้านกายภาพที่เหมาะสมสำหรับการปลูกทุเรียนไว้ดังนี้ *(1) สภาพพื้นที่* พื้นที่ปลูกมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 0-650 เมตร ความลาดเอียง 1-3 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่ไม่มีน้ำท่วมถึง *(2) ลักษณะดิน* เป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี หน้าดินลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร ระดับน้ำใต้ดินลึกมากกว่า 75 เซนติเมตร ความเป็นกรดด่างของดิน 5.5-6.5 *(3) สภาพภูมิอากาศ* มีอุณหภูมิระหว่าง 10-46 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี การกระจายตัวของฝนดี ความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 75-85 เปอร์เซ็นต์ *(4) แหล่งน้ำ* มีน้ำสะอาดเพียงพอตลอดทั้งปี ประมาณ 600-800 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ ไม่มีสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ที่มีพิษปนเปื้อน

1.3.2 ปัจจัยด้านชีวภาพ (biological factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีชีวิต ประกอบด้วย พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วัชพืช โรคและแมลงที่เป็นศัตรูพืชหรือสัตว์ อรุณี ปิ่นประยงค์ (2537:193) กล่าวว่า ชนิดและพันธุ์พืชปลูกจะได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่นในบริเวณภาคใต้มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี และดินค่อนข้างดี เกษตรกรจะตัดสินใจปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น เป็นพืชหลักมีการปลูกพืชอายุสั้นแซมระหว่างไม้ยืนต้นเพื่อเป็นรายได้เสริม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การกระจายตัวของฝนไม่แน่นอน บางแห่งเป็นดินเค็มเกษตรกร จะปลูกพืชไร่ในที่ดอนและทนต่อความแห้งแล้งได้แก่ มันสำปะหลัง ปอ มะม่วงหิมพานต์ ภาคเหนืออากาศหนาวเย็นจะปลูกพืชผักไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ผลที่ชอบอากาศหนาว ส่วนภาคกลางของประเทศเป็นเขตที่ราบลุ่มมีระบบชลประทานที่ค่อนข้างสมบูรณ์เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวสามารถปลูกได้ปีละหลายครั้งเป็นต้น ภรณี ต่างวิวัฒน์ และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2543:125-126) อธิบายถึงปัจจัยทางชีวภาพไว้ว่าในการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์มักจะถูกรบกวนจากวัชพืช โรค แมลงทำให้พืชผลและสัตว์เลี้ยง ได้รับความเสียหายก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือทำให้ผลผลิตลดลง สภาพแวดล้อมทางชีวภาพที่มีอิทธิพลต่อการผลิตการเกษตรได้แก่ *1) วัชพืช* จะแย่งน้ำแย่งอาหาร และเป็นที่หลบซ่อนของโรคและแมลงทำให้พืชที่ปลูกเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ *2) แมลงและสัตว์* แมลงบางชนิดเป็นศัตรูพืชและสร้างความเสียหายให้แก่พืชผลการเกษตร จะทำลายในส่วนที่เป็นราก ใบ ลำต้น ดอกหรือเมล็ดของพืช นอกจากนั้นยังมีสัตว์อื่น ๆ

ที่เป็นศัตรูต่อการเกษตร เช่น หนู กระต่าย งู ตะขาบ กระรอก เป็นต้นและ 3) เชื้อรา และเชื้อโรคอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดโรคระบาดในพืชและสัตว์เลี้ยง

1.3.3 ปัจจัยด้านสังคม (social factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคนหรือกลุ่มคนในฐานะประชากรที่เป็นสมาชิกของสังคม ปัญญา หิรัญรัศมี (2543:115) กล่าวไว้ว่า สังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโดยตรง เพราะสังคมประกอบด้วยสถาบันและกลุ่มคนจำนวนมากที่ทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ผลิต ผู้ซื้อและผู้ขาย พรชุลี นิลวิเศษ(2543:244) กล่าวว่า สังคมไทยมีลักษณะการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นสถาบันตั้งแต่แรกเกิดอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่จัดตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่บ้าน ช่วยเหลือกันทำกิจกรรมประกอบอาชีพการเกษตร โดยทั่วไปปัจจัยด้านสังคมประกอบด้วย ประชากร ลักษณะประชากร คุณภาพประชากร โครงสร้างของประชากร การกระจายตัวของประชากร การตั้งถิ่นฐาน สถาบันครอบครัว การอนามัยและสาธารณสุข วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม รูปแบบความสัมพันธ์ในสังคม ภรณี ต่างวิวัฒน์และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2543:126-128) อธิบายไว้ว่าประชากรมีอิทธิพลต่อการเกษตรทั้งในฐานะผู้ผลิต ผู้บริโภค หากประชากรมีคุณภาพมีความรู้ ความชำนาญสูงย่อมมีความสามารถสูงที่จะนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีประชากรมากความต้องการบริโภคก็มากด้วย และหากเป็นประชากรที่มีคุณภาพ มีรายได้ดี ระดับมาตรฐานการครองชีพสูงก็ย่อมมีอำนาจในการซื้อเพื่อบริโภคสูงการกระจายของประชากรในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกมีอิทธิพลต่อชนิด ปริมาณและระบบการผลิตทางการเกษตรส่วนทางด้านวัฒนธรรมและความเชื่อมีอิทธิพลต่อการเกษตรในด้านรูปแบบการเกษตร ชนิดของพืช และสัตว์ที่ปลูกและเลี้ยง และการถือครองที่ดินที่แบ่งออกเป็นผืนเล็ก ๆมีขนาดไม่เหมาะสมต่อการเกษตรสมัยใหม่

1.3.4 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (economical factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่ายผลผลิต การแลกเปลี่ยน และการบริโภคสินค้าของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยทุนที่ใช้ในการผลิต ที่ดิน/พื้นที่ประกอบการ แรงงาน ราคาผลผลิต เงินทุน/แหล่งเงินทุน รายได้/ผลตอบแทน เครื่องมือ เครื่องจักรกลการเกษตร การผลิต/กระบวนการผลิต การจัดการการผลิตและผลผลิต วิทยา อธิปอนันต์ (2537:17) กล่าวถึง การใช้ทุนเพื่อการผลิตว่าทุนในความหมายทางเศรษฐศาสตร์นั้น หมายถึง เครื่องจักร เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ช่วยในการผลิต และรวมถึงปัจจัยการผลิต พวกปุ๋ย ยาเคมี และอาหารสัตว์ ทุนมีความสำคัญมากต่อการผลิต การใช้ทุนจะมีความสัมพันธ์กับแรงงาน ถ้าการใช้ทุนมาก การใช้แรงงานก็จะน้อยลง ในทางกลับกันถ้าใช้ทุนน้อยการใช้แรงงานก็มากขึ้น โดยลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการสมัยใหม่หรือการเกษตรแบบธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยทุน ภรณี ต่างวิวัฒน์และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2543:127) อธิบายถึงปัจจัยด้าน

เศรษฐกิจไว้ว่า ราคาของสินค้าเกษตรเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการผลิต แต่ราคาสินค้าย่อมมีความสัมพันธ์กับราคาหรือค่าใช้จ่ายในการจัดหาปัจจัยการผลิต คือ ค่าใช้จ่ายในการซื้อ/เช่า เครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ อาคาร โรงเรือน พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ สารเคมี ปุ๋ย และอาหารสัตว์ทั้งนี้ราคาสินค้าเกษตรมักไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค ถ้ามีความต้องการมากสินค้ามีไม่เพียงพอทำให้มีราคาสูง แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าความต้องการมีปริมาณน้อย ผลผลิตมีมากเกินความต้องการ ทำให้ราคาพืชผลตกต่ำลง ซึ่งสินค้าเกษตรส่วนใหญ่จะเน่าเสียง่าย กรมวิชาการเกษตร (2544:208) กล่าวถึง ต้นทุนการผลิตทุเรียนไว้ว่า การผลิตทุเรียนคุณภาพจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีการผลิตอย่างถูกต้องเหมาะสมและครบถ้วนให้ทันเวลาในแต่ละช่วงของการพัฒนาการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ปัจจัยการผลิตต่อไร่สูง โดยแบ่งค่าใช้จ่ายดังนี้ คือ ค่าใช้จ่ายในการใส่ปุ๋ยร้อยละ 36.9 การป้องกันกำจัดโรคร้อยละ 32.8 การป้องกันกำจัดแมลงร้อยละ15.6 และด้านแรงงานในการเขตกรรมร้อยละ 14.7 ของต้นทุนการผลิตรวม

*1.3.5 **ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง** (political and administrative factors)*

เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ การตัดสินใจของผู้บริหารประเทศ ในการกำหนดและใช้นโยบายทางการบริหาร การวางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข ประกอบด้วย พรรคการเมือง/ระบบพรรคการเมือง สถานภาพทางการเมือง แผนพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายการค้าในประเทศ นโยบายการค้าระหว่างประเทศ นโยบายรัฐบาล นโยบายส่งเสริมการผลิต/แปรรูป พระราชบัญญัติ/กฎหมาย ข้อตกลง/สนธิสัญญาทางการค้า ภรณี ต่างวิวัฒน์ และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2543:126-128) อธิบายปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ดังนี้ ระบบการเมืองของแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันโดยมีผู้ปกครองประเทศหรือ รัฐบาลเป็นผู้กำหนดระบบการเมืองและเศรษฐกิจ เนื่องด้วยรัฐบาลของแต่ละประเทศต่างมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศของตนให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นนโยบายเศรษฐกิจและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ จึงมักมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามสมัยของรัฐบาลหรือผู้บริหารประเทศ นโยบายของรัฐบาลที่สำคัญ เช่น นโยบายส่งเสริมการผลิต/แปรรูป/อุตสาหกรรม นโยบายการค้าในประเทศ นโยบายการค้าระหว่างประเทศ มีบทบาทต่อเศรษฐกิจการเกษตรอย่างมาก ในบางครั้งการสนับสนุนของรัฐบาลก็มีผลต่อประสิทธิภาพของการผลิตทางการเกษตร เช่นการส่งเสริมการลงทุน การประกันราคาพืชผล การจ่ายเงินชดเชยอุดหนุน การตั้งกำแพงภาษี การห้ามนำผลผลิตจากต่างประเทศเข้าโดยเด็ดขาด ธนวรรธน์ พลวิชัย (2543:78) กล่าวถึงนโยบายของรัฐบาลด้านเกษตรกรรมไว้ว่า ในการวางแนวทางในการดำเนินงานด้านการเกษตรเพื่อพัฒนาภาคเกษตรกรรมภายในประเทศให้เกิดความเจริญก้าวหน้า สามารถแบ่งได้ดังนี้ *1) นโยบายเพิ่มผลผลิตและ ประสิทธิภาพในการผลิต* ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรกรรมได้เพิ่มขึ้นและ

มีประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิตสูงขึ้นมาตรการที่นำมาใช้ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การชลประทาน และสินเชื่อการเกษตร *2) นโยบายทางด้านการตลาดและราคา* เนื่องจากราคาสินค้ามักจะมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงเสมอ หากผลผลิตมีจำนวนมากกว่าความต้องการของตลาด ราคาสินค้าจะต่ำลงจนเกษตรกรผู้ผลิตจะเดือดร้อน หากผลผลิตมีน้อย ราคาสินค้าก็จะสูงขึ้นจนทำให้ผู้บริโภคเดือดร้อน รัฐบาลจึงต้องเข้าไปใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อทำให้ราคาสินค้าเกษตรมีเสถียรภาพ และเป็นราคาที่ยุติธรรม เช่น มาตรการประกันราคาขั้นต่ำ การพยุงราคาสินค้า และโครงการคลังสินค้าเกษตร *3) นโยบายด้านการค้าระหว่างประเทศ* การส่งเสริมการตลาดเพื่อการส่งออกจะเป็นมาตรการที่สำคัญ เพราะว่าปริมาณการส่งออกสินค้าในแต่ละปีมีจำนวนที่ไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตในประเทศที่อาศัยดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ และความต้องการสินค้าจากต่างประเทศและความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องหามาตรการที่จะสนับสนุนหรือควบคุมการส่งออกสินค้าเกษตร ได้แก่ การให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก การค้าระหว่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้า การกำหนดภาษีศุลกากร สำหรับสินค้าเพื่อการส่งออกและการกำหนดโควต้าเพื่อการส่งออก เพื่อไม่ให้กระทบต่อราคาสินค้าภายในประเทศ สิน พันธุ์พินิจ (2543:89) กล่าวว่าหลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 แล้ว ประชาชนมีอำนาจอธิปไตยมากขึ้น การเมืองในระดับท้องถิ่นจะมีบทบาทมากขึ้นแต่รัฐบาลกลางจะมีบทบาทน้อยลง การเมืองมีบทบาทในการกำหนดนโยบายจากส่วนกลาง แล้วมอบให้ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นดำเนินการ การเมืองมีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ปัญญา หิรัญรัศมี (2543:115) กล่าวว่าการเมืองเป็นอำนาจสูงสุดในการปครอง ดูแล สั่งการ ตัดสินใจซึ่งการตัดสินใจในกิจกรรมเศรษฐกิจในแต่ละครั้งจะมีผลต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของประเทศไปยาวนาน

1.3.6 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (environmental factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิตที่ธรรมชาติสร้างขึ้นหรือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หรือธุรกิจบริการต่าง ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งสิ้น ทางการค้าก็เช่นกัน ซึ่งมีสินค้าเกษตรหลายชนิดที่ส่งออกแล้วต่างประเทศก็ไม่ยอมรับดังนั้นรัฐบาลจะต้องออกมาตรการเพื่อควบคุมอย่างเข้มงวด มีการให้การศึกษาควบคู่กันไป และสร้างความร่วมมือของคนในชาติทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมา ตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นว่าสภาพที่เกิดขึ้นและทิศทางที่ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ประกอบด้วยการทำลายป่า การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน ความหลากหลายทาง ชีวภาพและมลภาวะ บำเพ็ญ เขียวหวาน (2544:49) กล่าวว่าปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ มีการนำเทคโนโลยีทันสมัยเกินขีดความสามารถธรรมชาติที่จะรองรับได้โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ผลผลิตและรายได้สูงสุด ทำให้

ทรัพยากรเสียสมดุลและเสื่อมโทรม ยุกติ สาริกะภูมิและบำเพ็ญ เขียวหวาน (2543:261) กล่าวว่า ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การแก้ปัญหาเรื่องป่า ดิน และแหล่งน้ำ ควรให้องค์กรเกษตรกรและเครือข่ายร่วมมือกัน ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่า พัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่ หรือสร้างใหม่ เรียนรู้การบริหารจัดการการใช้น้ำ การปรับปรุงดินให้มีคุณภาพ การลดการใช้สารเคมี ในการผลิต หันมาสู่การเกษตรและการผลิตที่สร้างความสมดุล และความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม ปัญญา หิรัญรัศมี (2543:118-119) กล่าวถึง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมว่าในอดีตสิ่งแวดล้อมใน ประเทศไทยยังดีมาก ป่าไม้ยังไม่ถูกทำลาย อุตสาหกรรมเกิดขึ้นเล็กน้อย มลพิษในอากาศไม่มี การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชใช้น้อยมาก แต่ปัจจุบันกลับกัน มีการผลิตเชิงการค้ามีการนำเทคโนโลยี เข้ามาใช้มากขึ้น การผลิตในลักษณะพืชเชิงเดี่ยว ทำให้เกิดปัญหาโรคแมลงมากมาย ความต้องการ ใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่เกิดขึ้น มีผลต่อการทำลายป่าไม้ลง จนเหลือ ไม่ถึงร้อยละ 20 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เช่น ขาดฝน ฝนไม่ ตกตามฤดูกาล สภาพดินแห้งแล้ง ขาดความอุดมสมบูรณ์ เกิดโรคแมลงระบาดมากขึ้น มีการใช้ สารเคมีป้องกันกำจัดมากขึ้น ทำให้ เกิดการตกค้างของสารเคมีในดิน ในอากาศ เป็นการสร้าง ปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันทั่วโลกกำลังจับตามองและออกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาบังคับใช้กับสินค้า ต่าง ๆ ที่ประเทศไทยส่งออกขายยังต่างประเทศ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวม ของไทย

*1.3.7 **ปัจจัยด้านการตลาด** (marketing factors)* เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องการซื้อ การขายผลผลิต ซึ่งประกอบด้วย ตลาด พ่อค้า/คนกลาง สินค้า/ราคาสินค้าตลอดจนคุณภาพของ สินค้า เชาว์ โรจน์แสง (2542:81) กล่าวถึงตลาดว่าเป็นสถานที่ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกันเพื่อทำ ธุรกิจ หรือบริการเสนอขายและมีการโอนเปลี่ยนมือกันของกรรมสิทธิ์ จรินทร์ เทศวานิช (2535 :53-56) กล่าวว่า ตลาดเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค จะช่วยทำให้ผู้ผลิต ทำการผลิตสินค้าได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ช่วยให้ผู้บริโภคมีการกินดีอยู่ดีขึ้น และช่วย เกื้อหนุนให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ และได้แบ่งระดับของตลาดสินค้าเกษตรออก เป็น 3 ระดับคือ *1) ตลาดท้องที่* เป็นตลาดที่อยู่ในแหล่งผลิต ส่วนใหญ่ผู้ขายจะเป็นเกษตรกรและมัก จะมีการซื้อขายกันในช่วงที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดเท่านั้น *2) ตลาดท้องถิ่น*ผู้ขายจะเป็นพ่อค้าคน กลางที่มีความรู้ทางด้านธุรกิจ ทำหน้าที่ในการรวบรวมสินค้าจากเกษตรกรและจากพ่อค้าในตลาด ท้องที่เพื่อนำมาเก็บรักษาปรับปรุงคุณภาพหรือ แปรรูปแล้วนำไปจำหน่าย *3) ตลาดปลายทาง* จะไม่ ได้อยู่ในแหล่งผลิต จะทำหน้าที่ ในการเก็บรักษาและแปรรูปสินค้าเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง อุปสงค์อุปทานของสินค้า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นตลาดในกรุงเทพ นอกจากนี้ในแต่ละตลาดจะมีพ่อค้า หรือคนกลางเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นในตลาดท้องที่ก็จะมีพ่อค้ารวบรวมในท้องที่ พ่อค้าจร หรือพ่อค้าเร่

ในตลาดท้องถิ่นจะประกอบด้วยพ่อค้ารายย่อย พ่อค้าขายส่งออก พ่อค้าเก็งกำไร สถาบันเกษตรกร และองค์กรของรัฐบาลซึ่งพ่อค้าหรือคนกลางเหล่านี้จะทำให้สินค้ามีการแพร่หลาย กว้างขวาง และเข้าถึงตลาดผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว สำหรับสินค้าเกษตรนั้น โอภาวดี เข็มทอง (2542 :137-138) ได้อธิบายไว้ว่าจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากสินค้าอื่นๆ คือ *1) มีลักษณะเน่าเสียง่ายและกินเนื้อที่*ในการเก็บรักษา *2) ลักษณะการผลิต* เป็นไปตามฤดูกาลเนื่องด้วยความจำกัดทางธรรมชาติ *3) ควบคุมคุณภาพได้ยาก* ซึ่งอาจมีสาเหตุจากพันธุ์ กรรมวิธีการผลิต สถานที่ผลิต ปัจจัยธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและ *4) ใช้เวลาในการผลิต* จากลักษณะเฉพาะของสินค้าเกษตรที่กล่าวมาแล้วนั้น มีผลกระทบที่สำคัญนั้นมากต่อกระบวนการตลาดทั้งในด้านการแปรรูป การเก็บรักษา การจัดมาตรฐาน สินค้า และ ด้านราคา สินค้าเกษตรมักมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงบ่อยครั้ง โดยเฉพาะคุณภาพของสินค้า สินค้าเกษตรที่มีคุณภาพดีมักจะจำหน่ายได้ในราคาสูง ในทางกลับกันสินค้าที่มีคุณภาพต่ำจะจำหน่ายได้ในราคาถูก ซึ่งในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพมาตรฐานที่ตลาดต้องการนั้นจะทำได้ยากกว่าสินค้า อุตสาหกรรม ดังนั้นสินค้าเกษตรก่อนออกสู่ตลาดจะต้องนำมาคัดแยกคุณภาพเสียก่อนเพื่อให้ได้ คุณภาพตรงกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค

1.3.8 ปัจจัยด้านเกษตรกร (farmer factors) การทำสวนไม้ผลเกษตรกรจะต้องใช้ระยะเวลาและความอดทนเป็นอย่างมากในการปฏิบัติดูแลรักษากว่าพืชที่ปลูกจะให้ผลผลิต ปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ความรู้ ประสบการณ์ ความขยันอดทน ความรัก กรมส่งเสริมการเกษตร (2540:25) กล่าวถึงปัจจัยด้านเกษตรกรไว้ว่า *1) เกษตรกร* ควรเป็นคนขยันขันแข็ง มีความกระตือรือร้น และมีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับในการเปลี่ยนแปลงใหม่ มีแนวความคิด เชิงธุรกิจ (นักฉวยโอกาส) ติดตามความเคลื่อนไหวด้านราคา ชนิดผลผลิตการเกษตรและการตลาดอยู่ตลอดเวลา *2) มีแรงงานครัวเรือน* สำหรับทำการเกษตรเหมาะสมกับขนาดพื้นที่และกิจกรรมการผลิต *3) มีความรู้ความสามารถและทักษะ* ในการวางแผน การจัดการด้านทรัพยากร ด้านแรงงาน ด้านเวลาและกิจกรรมการผลิตได้เป็นอย่างดี บรรณ บูรณะชนบท (2542:93-94) กล่าวถึงผู้ที่จะทำสวนทุเรียนให้ได้ผลดีจะต้องเอาใจใส่ขวนขวายหาความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์ทางการทำสวนทุเรียนที่ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะในเรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิตทุเรียนต้องอาศัยความชำนาญเพื่อให้ได้ผลทุเรียนที่แก่พอเหมาะมิฉะนั้นจะได้ผลทุเรียนดิบหรือสุก เกินไปทำให้เสียราคา แต่ก็ไม่ใช่เรื่องสุดวิสัย ถ้าหากเกษตรกรมีความพยายามและเอาใจใส่ก็สามารถเป็นผู้หนึ่งที่จะผลิตทุเรียนที่ได้คุณภาพและประสบผลสำเร็จในไม้ผลชนิดนี้

1.3.9 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเกษตร (extension factors) เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตทางการเกษตรไปจากเดิม ซึ่งประกอบด้วย การอบรม การให้คำแนะนำ การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ การศึกษาดูงาน และการสนับสนุนปัจจัย

การผลิต พงษ์ศักดิ์ อังกะสิทธิ์ (2543: 202-203) ได้อธิบายการส่งเสริมการเกษตรไว้ว่า *1) การอบรม* (*training*) เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมการเกษตรที่มีการนิยมใช้กันมากและเป็นประจำซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะนำมาใช้ในการช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติหรือความรู้สึกและความชำนาญหรือทักษะ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นๆ *2) การศึกษาดูงานนอกสถานที่* จัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้เข้ารับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดี เพราะผู้เข้าร่วมในการศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำสำเร็จแล้วและมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น ทั้งนี้ผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็นได้รับ ทั้งฟัง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปผล และตัดสินใจเองว่านำสิ่งไหนไปใช้ในการประกอบอาชีพ และ *3) การส่งเสริมด้านสื่อสารมวลชน* ที่สำคัญและนำมาใช้กันมากในการส่งเสริม เช่น เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และการจัดนิทรรศการ โดยเฉพาะโทรทัศน์จะทำให้ผู้ชมรายการได้ฟังเรื่องและได้เห็นภาพไปพร้อมกันโทรทัศน์มีบทบาทและ อิทธิพลต่อประชาชนในด้านความสนใจ และความรู้สึกนึกคิดตลอดจนความสนุกสนานจากรายการได้เป็นอย่างดี สวอนสัน (Swanson, 1984:1) กล่าวถึง การส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นกระบวนการให้การศึกษาที่ต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายเพื่อสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกร เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และทัศนคติ (attitude)เพื่อเลือกใช้ข้อมูลเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนาการเกษตรอันจะส่งผลให้เกษตรกร ครอบครัวและชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การส่งเสริมการเกษตรสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ และวิธีการที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมกับเกษตรกรและชุมชนนั้นๆ สุนันท์ สีสังข์ (2544 :17-23) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตรว่ามี 3 วิธีด้วยกัน ได้แก่วิธีการส่งเสริมรายบุคคล แบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ซึ่งทุกวิธีมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในการนำความรู้ทางการเกษตรไปสู่กลุ่มบุคคลเป้าหมาย และจะได้ผลต่อเมื่อเกษตรกรนำความรู้จากการถ่ายทอดนำไปปฏิบัติตาม วิจิตร อาวะกุล (2535:72-73) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นงาน เกี่ยวกับการให้การศึกษา ให้ความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรชนแต่มิได้จำกัดเพียงการเรียน การสอนเท่านั้น ยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและการบริการต่าง ๆ ของรัฐและเอกชนอย่างกว้างขวาง โดยเป็นการให้การศึกษาตลอดชีวิต ความรู้ที่ให้สามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะคือ *1) การให้ความรู้สำหรับเป็นรากฐานในการดำรงชีวิต* ได้แก่การสอนให้สามารถคิดเป็น แก้ปัญหาด้วยปัญญาของตนเองได้ สามารถศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆมาประกอบการคิด การตัดสินใจในการดำรงชีวิตประจำวัน *2) การเพิ่มความรู้และทักษะวิทยาการเทคโนโลยีที่ใช้ในการประกอบอาชีพ*อันมีลักษณะยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพของผู้เรียน

2. ทุเรียนและการปลูกดูแลบำรุงรักษา

ในเรื่องนี้จะกล่าวถึงทุเรียนและการปลูกดูแลบำรุงรักษา

2.1 ความสำคัญและความเป็นมาของทุเรียน

มานิตย์ ทองหอม (ม.ป.ป.:5) กล่าวว่า ทุเรียนเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของไทยเป็นผลไม้ที่มีรสชาติหวานมัน อร่อยกลิ่นหอม มีคุณค่าทางอาหารสูงและมีราคาค่อนข้างแพงจึงได้ชื่อว่าราชาแห่ง ผลไม้ (king of fruit) กรมวิชาการเกษตร (2544:207) รายงานว่า ปัจจุบันมีการปลูกกันอย่างแพร่หลายเกือบทั่วทุกภาคของประเทศไทย เนื่องจากได้รับผลตอบแทนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับพืชอื่นอีกหลายชนิด ทุเรียนจากประเทศไทยนับได้ว่าเป็นทุเรียนที่มีคุณภาพ เป็นที่รู้จักและนิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประมาณร้อยละ 88 ของผลผลิตในปัจจุบัน ใช้บริโภคภายในประเทศในรูปผลทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ คิดเป็นมูลค่ากว่า 10,000 ล้านบาท สำหรับการส่งออกจะอยู่ในรูปของทุเรียนผลสด แช่เข็ง และแปรรูป ซึ่งตลาดที่สำคัญทุเรียนผลสด ได้แก่ ประเทศไต้หวัน ฮ่องกง มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ ส่วนทุเรียนแช่แข็งตลาดหลักที่สำคัญคือ อเมริกา ฮ่องกง ออสเตรเลีย แคนาดา และฝรั่งเศส และตลาดทุเรียนแปรรูป (กวน) ได้แก่สิงคโปร์ ฮ่องกง และไต้หวัน ในปี 2544 ทุเรียนส่งออกคิดเป็นมูลค่าการส่งออกประมาณ 2,658 ล้านบาท และมีแนวโน้มทางด้วนการตลาดทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศมีลู่ทางแจ่มใส นอกจากนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดเป็นสินค้า product champion ซึ่งจะต้องมีการดูและกระบวนการตั้งแต่การผลิตไปจนถึง การส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพตามความต้องการของตลาด มีการใช้ต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม มีวิธีการผลิตที่ปลอดภัย ไม่เกิดผลกระทบต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์และคณะ (2542:38) กล่าวว่า คนไทยชอบกินทุเรียนมาไม่น้อยกว่า 300 ปี และทุเรียนบ้าน *(Durio zibethinus* Murr.)มีแหล่งกำเนิดในสุมาตราหรือบอร์เนียว พระยาแพทย์พงศาวิสุทธิบดี (สุ่น สุนทรเวช) กล่าวถึงการแพร่กระจายพันธุ์ทุเรียนจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมายังธนบุรี ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2318 และมีการทำสวนทุเรียนในตำบลบางกร่างในคลองบางกอกน้อยตอนใน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2397 ในระยะแรกขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด และพัฒนามาเป็นกิ่งตอนจากพันธุ์ดี 3 พันธุ์ คือ อีบาต ทองสุข และการะเกตุ ผู้ที่หากิ่งตอนจากพันธุ์ดีทั้งสามไม่ได้ก็จำต้องใช้เมล็ดมาปลูก ทำให้เกิดทุเรียนลูกผสมตามธรรมชาติขึ้นมากมาย ในปี พ.ศ. 2448 มีเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่เกิดขึ้น ทำให้พันธุ์ทุเรียนลูกผสมจำนวนมากในเขตธนบุรี และนนทบุรีสูญหายไปเพราะสวนล่ม แต่ก็มีบางสวนที่รอดมาได้จึงกลายเป็นแหล่งพันธุ์ที่เหลืออยู่ และมีการ

เพาะเมล็ดจากต้นที่เหลืออยู่เหล่านี้กระจายไปปลูกในที่ต่าง ๆ รวมถึง ปราจีนบุรี จันทบุรี ระยอง และตราด สวนทุเรียนในเขตนี้จะปลูกในสภาพไร่เป็นแปลงใหญ่ไม่มีการยกร่องเหมือนทางนนทบุรี และส่วนใหญ่จะปลูกเฉพาะพันธุ์การค้า ได้แก่ หมอนทอง ชะนี และก้านยาว ส่วนพันธุ์ดั้งเดิมอื่นมีเหลืออยู่น้อยมาก และปล่อยไปตามธรรมชาติไม่มีการดูแล เนื่องจากผลผลิตไม่เป็นที่ต้องการของตลาดและขายไม่ได้ราคา

ทุเรียนเป็นไม้ผลเมืองร้อนที่เก่าแก่ เป็นพืชในอันดับ (order) Maveles วงศ์ (family) Bombacaceae สกุล (genus) Durio ซึ่งประกอบด้วย 27 ชนิด (species) แต่มีเพียง 6 ชนิดเท่านั้นที่รับประทานได้ คือทุเรียนบ้าน *(D. zibethinus)* ทุเรียนรากขา *(D. kutejensis)* ทุเรียนขนยาว *(D.oxleyanus)* ทุเรียนขั้วติด *(D.graviolens)* ทุเรียน Lahong *(D.dulcis)* และทุเรียน Munjit *(D.grandiflorus)* (ทรงพล สมศรี 2531:1)

ทุเรียนชนิดที่ปลูกเป็นการค้าคือ ทุเรียนบ้านมีชื่อวิทยาศาสตร์ ว่า *Durio zibethinus* Murr. ในอดีตมีการรวบรวมรายชื่อพันธุ์ของทุเรียนบ้านในประเทศไทยไว้มากถึง 227 พันธุ์ ได้มีการศึกษาและจำแนกหมวดหมู่ของทุเรียนตามลักษณะของใบและผลออกได้เป็น 6 กลุ่มคือ กลุ่มกบ 38 พันธุ์ กลุ่มลวง 7 พันธุ์ กลุ่มก้านยาว 7 พันธุ์ กลุ่มกำปั่น 11พันธุ์กลุ่มทองย้อย 12 พันธุ์ และกลุ่มเบ็ดเตล็ด 47 พันธุ์ (หิรัญ หิรัญประดิษฐ์และคณะ 2542:40)

จากความหลากหลายทางพันธุกรรมทุเรียนของไทย และความสามารถในการคัดเลือกพันธุ์ของเกษตรกรทำให้ประเทศไทยมีพันธุ์ทุเรียนที่ดีและลักษณะดีเด่น นำไปสู่การผลิตเชิงการค้าและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ แต่ในปัจจุบันเกษตรกรมีพฤติกรรมการปลูกทุเรียน โดยใช้กิ่งทาบหรือกิ่งเสียบยอดแทนการปลูกด้วยเมล็ด ดังนั้นโอกาสที่จะเกิดพันธุ์ทุเรียนใหม่ ๆอย่างในอดีตมีน้อยลง และแม้แต่ทุเรียนพันธุ์ดั้งเดิมก็เริ่มที่จะสูญพันธุ์ไปเพราะการโค่นล้มเพื่อปลูกทดแทนด้วยทุเรียนพันธุ์การค้า ดังนั้นพันธุ์ทุเรียนของไทยถือเป็นทรัพยากรที่มีค่าควรจะได้รับการสำรวจ รวบรวม และอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญพันธุ์เพื่อใช้ประโยชน์ในอนาคต (หิรัญ หิรัญประดิษฐ์และคณะ 2542:49-50)

ในปัจจุบันแหล่งปลูกทุเรียนของประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกและภาคใต้ ภาคตะวันออกปลูกมากได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด ปราจีนบุรี ภาคใต้ได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง พังงา ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ยะลา กระบี่ นราธิวาส ปัตตานี และภูเก็ต ส่วนภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์และสุโขทัย (กรมส่งเสริมการเกษตร 2537:6)

2.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของทุเรียน

มานิตย์ ทองหอม (ม.ป.ป. 5-8) กล่าวว่า ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้นที่มีการผลัดใบจัดเป็นพืชที่มีอายุยืน ต้นทุเรียนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจากเมล็ดจะมีอายุยืนยาวเป็นร้อย ๆ ปี มีลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่สำคัญของทุเรียน ดังภาพที่ 2.1 และรายละเอียดดังนี้

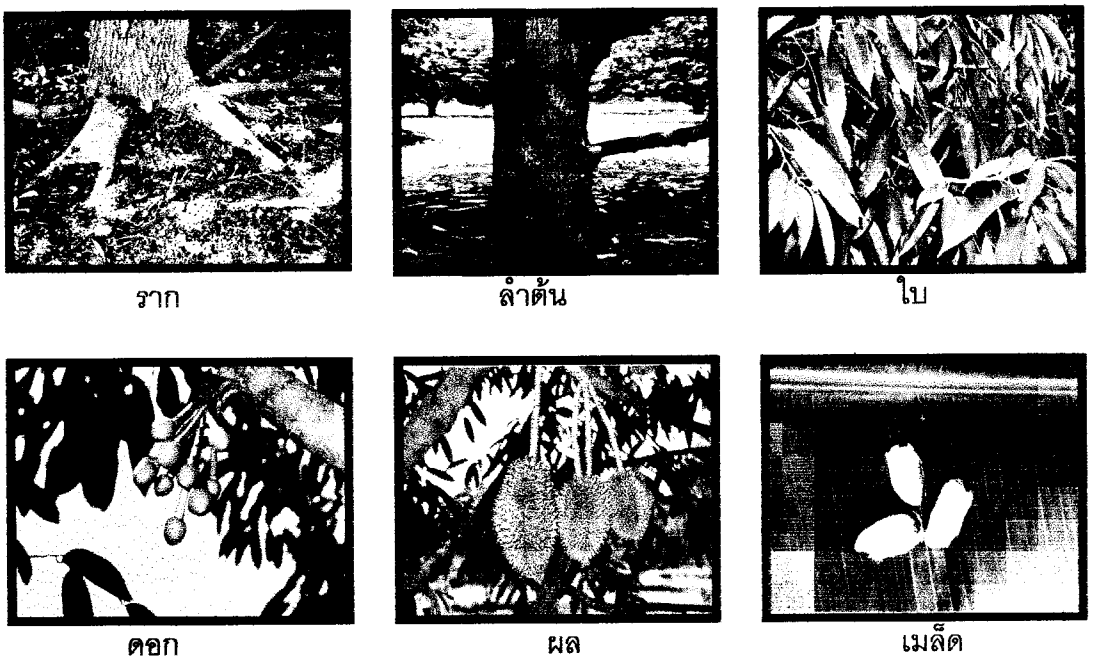

ภาพที่ 2.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ทุเรียน

ที่มา : สมนึก ปลอดทอง (2546) *เอกสารแนะนำการปลูกทุเรียน* กลุ่มส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ

2.2.1 ราก (root) ทุเรียนที่ปลูกจากเมล็ดหรือกิ่งทาบ กิ่งเสียบยอด จะมีรากแก้ว (tap root system) และมีรากพิเศษ (adventitious root) เกิดจากโคนต้น มีขนาดใหญ่และเป็นจุดกำเนิดของรากที่ทำหน้าที่ดูดน้ำและอาหาร ซึ่งระบบรากที่ทำหน้าที่ดังกล่าวของทุเรียนนี้ค่อนข้างตื้น อยู่ที่ระดับความลึก 20-30 เซนติเมตร ดังนั้นทุเรียนเป็นไม้ผลที่ตอบสนองเรื่องน้ำได้ค่อนข้างเร็วกว่าไม้ผลชนิดอื่น ต้นทุเรียนปลูกใหม่ที่มีระบบรากที่สมบูรณ์ไม่ม้วน ขดงอ จะเจริญเติบโตได้เร็วและไม่เสี่ยงต่อการเข้าทำลายของโรครากเน่าโคนเน่าในต้นทุเรียนที่ให้ผลแล้ว ความสมบูรณ์ของรากจะมีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของต้นและการให้ผลผลิตด้วย

2.2.2 ลำต้น (stem) ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้นขนาดใหญ่ ลำต้นตั้งตรง เปลือกสีเทาแก่ เปลือกแข็งเป็นสะเก็ด ขรุขระ มีรอยแตกเป็นทางยาวตลอดลำต้น มีกิ่งงอกมาจากลำต้นโดย

รอบสลับทิศทางกัน เนื้อไม้เป็นไม้เนื้ออ่อน (solf wood) จัดเป็นพืชที่มีอายุยืนถึง 80-150 ปี มีเส้นผ่าศูนย์กลางกว่า 150 เซนติเมตร ลำต้นสูงชะลูดมีความสูงกว่า 30 เมตร มีกิ่งก้านสาขาอยู่เฉพาะเรือนยอดเท่านั้น ต้นหนึ่ง ๆอาจให้ผลได้ตั้งแต่ 500 – 1,000 ผล สำหรับทุเรียนพันธุ์ดีที่ปลูกในระบบของสวนเชิงการค้าส่วนใหญ่ เป็นต้นที่ได้จากการเสียบยอดหรือทาบกิ่งจะมีทรงพุ่มเป็นรูปฉัตร ชาวสวนจะมีการตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมขนาดของทรงพุ่มให้เหมาะสมและสะดวกต่อการจัดการโดยจะควบคุมให้มีความสูงไม่เกิน 8 เมตร และมีเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม ประมาณ 8 – 10 เมตร ซึ่งเกษตรกรจะไว้ผลประมาณต้นละ 50 – 100 ผล

2.2.3 ใบ (leaf) ทุเรียนเป็นพืชใบลี้ยงคู่ชนิดใบกว้าง (broad leaf) เป็นแบบใบเดี่ยว (simple leaf) ปลายใบแหลม มีก้านใบสีน้ำตาลยาวประมาณ 1 นิ้ว การเรียงตัวของใบเป็นแบบสลับ (alternate leaf) ขนาดของใบกว้างประมาณ 2 – 3 นิ้ว ยาว 6 – 8 นิ้ว ใบของต้นทุเรียนที่มีความสมบูรณ์จะหนา และมีสีเขียวเข้มและเนื่องจากใบมีหน้าที่ในการสังเคราะห์แสงเพื่อสร้างอาหารไปใช้ในการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตจึงจำเป็นต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี ทั้งการป้องกันกำจัดโรคแมลงที่มาทำลายใบ รวมทั้งการตัดแต่งกิ่งเพื่อให้ ทรงพุ่มที่โปร่งและใบทุกใบได้รับแสงเพื่อทำหน้าที่ของใบได้อย่างสมบูรณ์

2.2.4 ดอก (flower) ทุเรียนต้นหนึ่ง ๆออกดอกได้มากถึง 20,000-40,000 ดอก ขึ้นกับความสมบูรณ์ของต้นและสภาพความชื้นในดิน การออกดอกของทุเรียนจะเกิดขึ้นเมื่อต้นทุเรียนมีการเจริญเติบโตทางกิ่งก้านสาขามาระยะหนึ่ง และผ่านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจึงมีการสร้างจุดกำเนิดของดอกอยู่ใต้เปลือกกิ่ง และจุดกำเนิดนี้ จะพัฒนาจนพ้นผิวเปลือกขึ้นมาให้เห็น เรียกดอกทุเรียนระยะแรกนี้ว่า ระยะไข่ปลา ดอกทุเรียนจะพัฒนาไปตามขั้นตอนจนกระทั่งบาน ใช้เวลาประมาณ 2 เดือน ลักษณะของดอกทุเรียนเป็นดอกสมบูรณ์เพศ (perfect flower)มีทั้งเกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียในดอกเดียวกัน แต่กลไกป้องกันการผสมตัวเองในสภาพธรรมชาติจึงทำให้เกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียจากดอกทุเรียนในต้นเดียวกันหรือพันธุ์เดียวกัน ผสมติดได้น้อย (incompatibility) ดอกทุเรียนจะบานในตอนเย็น โดยเกสรตัวเมียพร้อมรับการผสม (receptive) ได้ตั้งแต่เวลา 17.00 – 18.00 น.จนถึงเวลาประมาณ 09.00 น. ของวันถัดไป กล่าวคือมีระยะเวลาที่พร้อมผสมเกสรนานถึง 16 ชั่วโมง ส่วนอับละอองเกสรตัวผู้จะแตกในเวลาประมาณ 19.00–19.30น. นั้นคือ การถ่ายละอองเกสรของทุเรียน (pollination) ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในเวลากลางคืน ละอองเกสรของทุเรียนที่เพิ่งปลดปล่อยจากอับละอองเกสรจะมีความมีชีวิตประมาณ 85 – 90 เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้ามีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมมีฝนตกหรือน้ำค้างจัดละอองเกสรเหล่านั้นจะแตกและตาย ดังนั้นทุเรียนที่ดอกบานในคืนฝนตกมักจะไม่ติดผล นอกจากนี้ละอองเกสรของทุเรียนมีลักษณะเป็นเมือกเหนียว ลมจึงมีบทบาทไม่มากนักในการช่วยผสมเกสรทุเรียน ภายหลังจากการถ่ายละออง

เกสรแล้ว ก็จะมีการปฏิสนธิ (fertilization) เกิดขึ้น คือ ละอองเกสรจะงอกหลอดละอองเกสรไปตามก้านเกสรตัวเมียจนถึงไข่ในรังไข่ แล้วปลดปล่อยสารประกอบพันธุกรรม (generative nuclei) เข้าผสมกับไข่ เป็นจุดเริ่มของการติดผล ไข่ที่ได้รับการผสมแล้วจะเจริญไปเป็นเมล็ด ส่วนก้านไข่ (funiculus) จะเจริญเป็นเนื้อ (aril) มาห่อหุ้มเมล็ด การสังเกตลักษณะภายนอกว่าทุเรียนติดผล คือ ผลอ่อนมีสีเขียวสดใสขึ้น รังไข่ขยายตัวและบิดตัว ก้านเกสรตัวเมียชี้ขึ้น ชาวสวนเรียกว่า พลิกลูก ซึ่งขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 72 ชั่วโมง

2.2.5 ผล (fruit) ผลทุเรียนเป็นผลเดี่ยวมีขนาดและทรงผลแตกต่างไปตามพันธุ์ มีเปลือก (pericarp) ที่เต็มไปด้วยหนาม รูปร่างของหนามแตกต่างไปตามกลุ่มพันธุ์ แต่ละผล มีรังไข่ 5 ช่อง (carpels) ทำให้เกิดเป็น 5 พู หลังจากที่ดอกทุเรียนบานและติดผลแล้ว การพัฒนาของผลในระยะแรก 2 สัปดาห์แรกจะเป็นไปอย่างช้า ๆ แต่เนื่องจากทุเรียนต้นหนึ่ง ๆ จะมีปริมาณผลอ่อนจำนวนมาก จึงเกิดการแข่งขันกันระหว่างผล ซึ่งผลที่มีความสมบูรณ์กว่าและอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมกว่าก็จะสามารถดึงเอาสารประกอบคาร์โบไฮเดรทที่ได้จากการสังเคราะห์แสงและกระบวนการเมทาโบลิซึมมาใช้เพื่อการเจริญเติบโตได้มากกว่าผลที่ไม่สมบูรณ์หรืออยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะร่วงหล่นไปโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าสภาพแวดล้อมและการจัดการไม่เหมาะสมจะพบการร่วงของผลอ่อนในปริมาณมากในช่วง 2 สัปดาห์ หลังดอกบาน ผลทุเรียนประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ เปลือก เมล็ด และเนื้อโดยเปลือกและเมล็ดทุเรียนจะพัฒนาก่อน สำหรับเนื้อจะเริ่มพัฒนาในสัปดาห์ที่ 5 หลังดอกบาน มีลักษณะเป็นเนื้อเยื่อ บางใส ซึ่งจะพัฒนาจนหุ้มเมล็ดได้ทั้งหมดในสัปดาห์ที่ 9 หลังดอกบาน จากนั้นเนื้อจะเพิ่มความหนา เริ่มมีสีขาว และเปลี่ยนเป็นสีเหลืองนวล (ระยะเข้าสี) ในสัปดาห์ที่ 11 และสีเหลืองอ่อน เหลืองเข้มตามลำดับ

2.2.6 เมล็ด (seed) เนื่องจากรังไข่ของทุเรียนประกอบด้วย 5 พู แต่ละพูมีไข่จำนวน 5 อัน รวมทั้งสิ้น 25 อัน เมื่อทุเรียนติดผลจึงมีโอกาสติดเมล็ดได้ไม่เกิน 25 เมล็ดแต่โดยทั่วไปจะพบเมล็ดทุเรียนผลละ 5-10 เมล็ด เมล็ดทุเรียนจะเป็นแหล่งผลิตฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของผลทุเรียน พูที่มีเมล็ดสมบูรณ์หรือที่เรียกว่าพูเอกจะมีขนาดใหญ่กว่าพูที่มีเมล็ดไม่สมบูรณ์ เมล็ดทุเรียนที่แก่จัดมีสีน้ำตาลอมเหลืองหรืออมแดง พัฒนาการของเมล็ดทุเรียนจะเริ่มทันทีหลังจากการปฏิสนธิโดยในช่วง 4 สัปดาห์แรกหลังดอกบาน เมล็ดมีลักษณะเป็นวุ้นใส มีเปลือกหุ้มเมล็ดบาง ๆ สีขาวขุ่นหุ้มอยู่ภายนอก เมล็ดจะขยายขนาดอย่างรวดเร็วในช่วงสัปดาห์ที่ 5-8 ซึ่งเป็นช่วงที่เนื้อเริ่มพัฒนาพอดี จากนั้นเนื้อเมล็ดจะเปลี่ยนจากวุ้นใส เป็นเนื้อแข็งสีขาวในสัปดาห์ที่ 10 สีผิวของเปลือกหุ้มเมล็ดจะเริ่มเปลี่ยนจากสีขาวเป็นสีน้ำตาลครีมในสัปดาห์ที่ 11-12 และเปลี่ยน เป็นสีน้ำตาลเข้มขึ้นตามลำดับ ลักษณะของต้นทุเรียนที่สมบูรณ์ ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ลักษณะของต้นทุเรียนที่สมบูรณ์

ที่มา : สมนึก ปลอดทอง (2546) *เอกสารแนะนำการปลูกทุเรียน* กลุ่มส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ

2.3 พันธุ์ทุเรียน

พันธุ์ทุเรียน ในอดีตทุเรียนนิยมปลูกด้วยเมล็ดจึงทำให้เกิดการกลายพันธุ์และ มีพันธุ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่เนื่องจากสภาวะที่ไม่แน่นอนของราคาผลผลิตและความนิยมของตลาด จึงทำให้เกษตรกรนิยมปลูกเฉพาะทุเรียนพันธุ์การค้าในระยะหลังเพียงไม่กี่พันธุ์ ปัจจุบันพันธุ์ที่นิยมปลูกเป็นการค้า ได้แก่ พันธุ์ชะนี หมอนทอง ก้านยาว และกระดุมทอง ซึ่งในแต่ละพันธุ์จะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

2.3.1 พันธุ์ชะนี ทุเรียนพันธุ์ชะนีแผ่นใบจะหนาและแข็งกรอบ ใบค่อนข้างเรียบมีสีเขียวด้าน ไม่ค่อยเป็นมัน เส้นใบเล็กละเอียด พุ่มทึบทรงฉัตร ใบเล็กรูปไข่ขอบขนาน ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแคบ ผลทรงกระบอกหรือทรงไข่ ขนาดปานกลาง พูเห็นเด่นชัด เนื้อละเอียดและ

เหนียว สีเหลืองเข้ม รสหวานมัน กลิ่นแรง การสุกของเนื้อในผลเดียวกันสม่ำเสมอ ค่อนข้างทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า (กรมวิชาการเกษตร 2545:2) มีข้อเสียคือ ออกดอกดก แต่ติดผลไม่ดี งอมแล้วเนื้อแฉะ กลิ่นฉุน คุณภาพเนื้อไม่เหมาะสำหรับแปรรูป (กรมส่งเสริมการเกษตร 2543:2) จะให้ผลผลิตหลังการจากปลูก 4-5 ปีและหลังจากดอกบานจะเก็บเกี่ยวผลได้ประมาณ 100-120 วัน (มานิตย์ ทองหอม ม.ป.ป. :10)

2.3.2 พันธุ์หมอนทอง เป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการมากในปัจจุบัน ปลูกง่าย โตเร็ว พุ่มโปร่งทรงฉัตร ใบใหญ่ยาวเรียว ปลายใบเรียว แหลม ฐานใบแหลม ผลใหญ่ ยาว ก้นผลแหลม พูเห็นชัดเจน เปลือกค่อนข้างบาง เนื้อหนา สีเหลืองอ่อน รสหวานจัด กลิ่นน้อย (กรมวิชาการเกษตร 2545:2) คุณภาพเนื้อเหมาะสำหรับนำไปแปรรูปทั้งแช่แข็ง กวน ทอดกรอบ อ่อนแอต่อโรครากเน่าโคนเน่า มักพบการสุกไม่สม่ำเสมอในผลหรือในพูเดียวกัน (กรมส่งเสริมการเกษตร 2543:2) ทุเรียนพันธุ์หมอนทองสามารถจะให้ผลได้หลังจากปลูก 5-6 ปี และเก็บเกี่ยวผลได้หลังจากดอกบานประมาณ 140-150 วัน (มานิตย์ ทองหอม ม.ป.ป.: 9)

2.3.3 พันธุ์ก้านยาว เป็นพันธุ์ที่มีลักษณะก้านผลยาวกว่าพันธุ์อื่น ๆ และมีนิสัยทิ้งกิ่งง่ายทรงต้นเป็นรูปกรวยใบใหญ่กว้าง เป็นรูปป้อมปลายใบ (obovate-lanceolate) ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบเรียว (cauneate-acute) ผลกลมหรือทรงลิ้นจี่ พูเห็นไม่เด่นชัด ก้านผลยาวเห็นได้ชัด เนื้อบาง สีเหลืองละเอียดและเหนียว เมล็ดโต รสหวานมัน กลิ่นน้อย อ่อนแอต่อโรครากเน่าโคนเน่า (กรมวิชาการเกษตร 2545:2) ผลสุกเก็บได้ไม่นานก้นผลแตกง่าย (กรมส่งเสริมการเกษตร 2543:2) สามารถให้ผลผลิตได้เมื่ออายุ 5-6 ปี หลังปลูก และสามารถเก็บเกี่ยวผลได้หลังจากดอกบานประมาณ 120-135 วัน (มานิตย์ ทองหอม ม.ป.ป. :11)

2.3.4 พันธุ์กระดุมทอง ลำต้นมีรูปทรงคล้ายกองฟาง กิ่งที่แยกออกจากลำต้นไม่ค่อยเป็นระเบียบนัก พุ่มโปร่ง ทรงรูปกรวย ใบใหญ่ รูปป้อมกลางใบ (elliptical) ปลายใบเรียวแหลมยาว (caudate-acuminate) ฐานใบกลมมน (obtuse) ผลกลมเล็ก ร่องพูลึกคล้ายผลฟักทอง เปลือกค่อนข้างบาง หนามเล็กและถี่ เนื้อบาง สีเหลืองเข้ม รสหวานจัด อ่อนแอต่อโรครากเน่าโคนเน่า (กรมวิชาการเกษตร 2545:2) เนื้อเละง่ายเมื่อสุกจัด มีเมล็ดมาก พูหนึ่งมี 3-4 เมล็ดเป็นทุเรียนพันธุ์เบา สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ก่อนพันธุ์อื่น ดอกเริ่มผลิประมาณเดือนพฤศจิกายน หลังจากดอกบานประมาณ 90-100 วัน ผลก็จะแก่เต็มที่ สามารถเก็บเกี่ยวได้ (มานิตย์ ทองหอม ม.ป.ป.:12)

ตัวอย่างพันธุ์ทุเรียน ดังภาพที่ 2.3

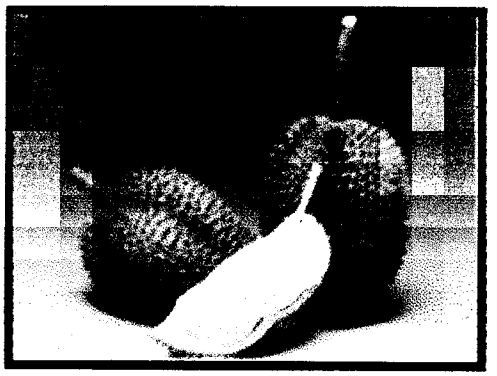

พันธุ์หมอนทอง

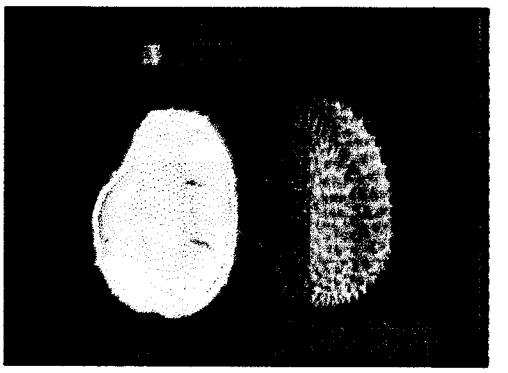

พันธุ์ชะนี

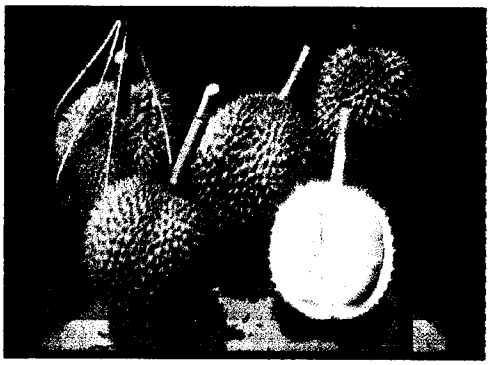

พันธุ์ก้านยาว

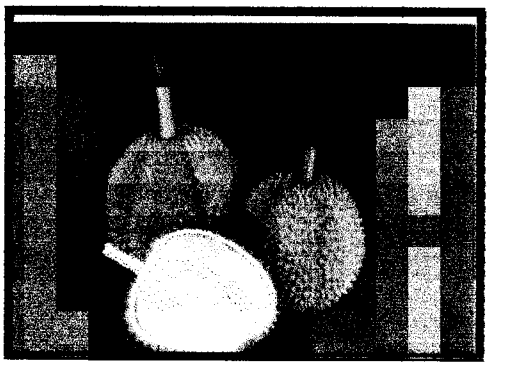

พันธุ์กระดุมทอง

ภาพที่ 2.3 ตัวอย่างทุเรียนพันธุ์ต่างๆ

ที่มา : กรมวิชาการเกษตร (2545) *เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน* กรุงเทพมหานคร ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

2.4 นิเวศวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของทุเรียนและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

บรรณ บูรณะชนบท (2542:12) กล่าวว่า ทุเรียนเป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในเขตพื้นที่ค่อนข้างจำกัดโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีฝนตกชุก และสม่ำเสมอ มีความชื้นในอากาศสูง ทุเรียนจะเจริญเติบโตได้ดีมาก แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า บริเวณพื้นที่ที่แตกต่างไปจากนี้แล้วจะไม่สามารถปลูกทุเรียนได้ หากมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ให้เหมาะสมมีการดูแลเอาใจใส่ที่ดีแล้ว ในอีกหลายๆพื้นที่ของประเทศไทยก็ยังสามารถที่จะปลูกทุเรียนได้ดีเช่นกัน ซึ่งต่อไปนี้จะกล่าวถึง นิเวศน์วิทยาและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของทุเรียน ดังนี้

2.4.1 สภาพภูมิอากาศ (climate)โดยธรรมชาติแล้วทุเรียนจะเจริญเติบโตได้ดีในสภาพพื้นที่ที่มีความชื้นในอากาศสูง อากาศอบอ้าว มีฝนตกชุก และสม่ำเสมอตลอดปี ปริมาณน้ำ

ฝนที่ตกในรอบปีควรจะอยู่ในระหว่าง 1,600-3,000 มิลลิเมตรต่อปี (หิรัญ หิรัญประดิษฐ์และคณะ 2542:14) กล่าวว่าในสภาพอากาศร้อนและแห้งแล้งจะเป็นอันตรายต่อทุเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากทุเรียนเป็นไม้ผลที่ไม่ค่อยสะสมอาหารไว้ตามกิ่งและลำต้นเหมือนกับต้นไม้ทั่วไป แต่จะเก็บไว้ตามใบแก่ ถ้าอากาศแห้งและร้อนใบทุเรียนจะไหม้ อาหารที่สะสมไว้ในใบแก่ก็จะถูกทำลายไป อาหารที่เหลืออยู่ที่ลำต้นและกิ่งจะไม่เพียงพอในการติดดอกออกผล ต้นจะทรุดโทรมและถึงตายได้ ดังนั้นในท้องที่ที่มีฝนตกชุกเป็นบางเดือนแล้วขาดหายไปก็ไม่เหมาะสมที่จะทำสวนทุเรียน (บรรณ บูรณะชนบท 2542:12) ทุเรียนนอกจากชอบอากาศร้อนชื้นแล้ว อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงระหว่าง 25-30 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์สูงประมาณ 75-85 เปอร์เซ็นต์ ทุเรียนจะไม่ชอบอากาศที่เย็นเกินไป หากระดับอุณหภูมิประมาณ 6-7 องศาเซลเซียส ทุเรียนจะทิ้งใบ แต่หากอุณหภูมิอยู่ระหว่าง 14-16 องศาเซลเซียส ประมาณ 5-7 วัน จะช่วยให้การออกดอกของทุเรียนดีขึ้น (มานิตย์ ทองหอม ม.ป.ป.:20-21)

2.4.2 ดิน (soils) หากสามารถเลือกที่ดินได้ในการทำสวนทุเรียน ควรเลือกที่ดอนน้ำไม่ท่วมขัง มีการระบายน้ำดี เป็นดินปนทราย แต่ไม่เป็นทรายจัด เพราะจะทำให้การอุ้มน้ำไม่ดี ถ้าเป็นดินเหนียวซึ่งมักจะเป็นกรดจัด ก่อนที่จะปลูกทุเรียนจะต้องมีการปรับปรุงดินให้เป็นกลางเสียก่อน โดยการใส่ปูนขาว ความเป็นกรดเป็นด่างของดินที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของทุเรียนควรอยู่ระหว่างประมาณ 5.5-6.5 และการเตรียมดินควรจะกระทำไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งปี นอกจากนี้อาจจะมีการปลูกพืชคลุมดิน เพื่อบำรุงดินให้สมบูรณ์และร่วนซุย อากาศถ่ายเทได้สะดวก ซึ่งจะทำให้เหมาะแก่การทำสวนทุเรียนอย่างยิ่ง (บรรณ บูรณะชนบท 2542:12)

2.4.3 น้ำ (water) มานิตย์ ทองหอม (ม.ป.ป.:20) กล่าวว่า ในการทำสวนไม้ผลของเมืองไทยส่วนใหญ่แล้วต้องอาศัยน้ำจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ถ้าหากสามารถเลือกได้ควรเลือกพื้นที่ที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลอง ห้วย หรือแหล่งน้ำอื่น ๆที่มีน้ำพอใช้ในฤดูแล้ง ไม่ควรใช้น้ำประปามาใช้รดต้นทุเรียน เพราะคลอรีนในน้ำประปาจะทำให้ใบไหม้ และชะงักการเจริญเติบโต การที่มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงการพัฒนาการของดอก การติดผล และการพัฒนาการต่าง ๆ ของผลจะทำให้ต้นทุเรียนชะงักการเจริญเติบโต ใบเหลือง เหี่ยวและร่วง ผลอ่อนเจริญเติบโตช้า รูปทรงผลบิดเบี้ยว และหลุดร่วงไป คุณภาพของผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน และหากมีการขาดน้ำอย่างรุนแรงและต่อเนื่องจะทำให้ต้นทุเรียนยืนต้นตายได้

2.4.4 ลม (wind) มานิตย์ ทองหอม (ม.ป.ป.:20) กล่าวว่า ลมแรงหรือพายุเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการทำสวนทุเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะที่ทุเรียนกำลังติดดอกออกผล ซึ่งจะทำให้ดอกหรือผลของทุเรียนร่วงหล่น บางครั้งทำให้กิ่งของทุเรียนฉีกหักหรือโค่นล้มได้ง่าย

ถ้าหากจะปลูกทุเรียนในพื้นที่ลมแรง ควรป้องกันโดยปลูกไม้บังลม เช่น ทองหลาง ไผ่ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวกันลม

*2.4.5 การคมนาคม (transportation)*การเลือกพื้นที่ทำสวนทุเรียนจะต้องคำนึงถึงเส้นทางคมนาคม ถนนหนทางเพื่อใช้ในการขนส่งผลผลิตสู่ตลาด และต้องขนปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เข้าสวน เช่น ปุ๋ย และอุปกรณ์อื่น ๆ นอกจากนี้ควรคำนึงถึงตลาด และความสะดวกอื่น ๆ ด้วย (มานิตย์ ทองหอม ม.ป.ป.:21)

2.5 การปลูกทุเรียน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2543:1-35) ได้ให้คำแนะนำการปลูกทุเรียนโดยการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice =GAP) มีขั้นตอนที่จะต้องคำนึงถึงและดำเนินการดังต่อไปนี้

ก่อนตัดสินใจปลูกทุเรียนสิ่งที่ต้องพิจารณาเพื่อใช้สำหรับวางแผนปลูกทุเรียนได้แก่

2.5.1 แหล่งปลูกจะต้องมีความเหมาะสม ดังนี้

1) สภาพพื้นที่ พื้นที่เหมาะสมสำหรับปลูกทุเรียนควรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 0 – 650 เมตร ความลาดเอียงที่เหมาะสมคือ 1 – 3 เปอร์เซ็นต์ แต่ไม่ควรเกิน 15 เปอร์เซ็นต์ ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีน้ำท่วมขัง และมีการคมนาคมที่สะดวกต่อการขนส่งผลผลิตไปจำหน่าย

2) ลักษณะดิน เป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี หน้าดินลึกกว่า 50 เซนติเมตร ระดับน้ำใต้ดินลึกมากกว่า 75 เซนติเมตร ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (pH) ที่เหมาะสมคือระหว่าง 5.5 – 6.5

3) สภาพภูมิอากาศ ทุเรียนเป็นไม้ผลเมืองร้อนที่ต้องการสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นเป็นพื้นที่อยู่ระหว่างเส้นรุ้ง 15 องศาเหนือถึง 17 องศาใต้ อุณหภูมิ 10 – 46 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี การกระจายตัวของฝนดี มีช่วงแล้งต่อเนื่องน้อยกว่า 3 เดือนต่อปี ความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 75 – 85 เปอร์เซ็นต์

4) แหล่งน้ำ ทุเรียนเป็นไม้ผลที่ต้องการน้ำเกือบตลอดทุกช่วงของการเจริญเติบโต มีความต้องการน้ำประมาณ 600 – 800 ลูกบาศก์เมตรต่อพื้นที่ 1 ไร่ โดยเฉพาะในช่วงฤดูร้อนซึ่งไม่มีน้ำฝนจากธรรมชาติ แต่ทุเรียนที่กำลังติดผลมีความต้องการน้ำมากและสม่ำเสมอ ดังนั้นจึงต้องเลือกพื้นที่สร้างสวนทุเรียนที่สามารถจัดหาน้ำมาให้กับต้นทุเรียนอย่างเพียงพอ โดยเลือกพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำตามธรรมชาติ หรือจำเป็นต้องขุดสระเป็นแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในสวนของตนเอง

2.5.2 การปลูก

1) การเตรียมพื้นที่ปลูก สำหรับพื้นที่ดอนที่ไม่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อนและไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วม สามารถทำการไถพรวนปรับพื้นที่ให้เรียบได้โดยง่าย และสะดวกในการวาง

ระบบน้ำ และการจัดการสวนด้านต่าง ๆ แต่ถ้าเป็นพื้นที่ดอนที่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อน ถ้าพื้นที่เป็นดินร่วน ระบายน้ำได้ดี และตอไม้ยืนต้นเดิมตายได้ง่าย และผุสลายตัวได้รวดเร็ว เมื่อตัดไม้ยืนต้นเดิมออกและกำจัดวัชพืชเท่าที่จำเป็นก็วางผังปลูก และปลูกต้นทุเรียนได้เลยโดยไม่ต้องไถพรวน แต่ถ้าเป็นพื้นที่ดินเหนียว โครงสร้างของดินเสีย การระบายน้ำไม่ดีและมีตอของไม้ยืนต้นเดิมผุ และสลายตัวยากเมื่อตัดต้นไม้ยืนต้นเดิมออก ให้ขุดต่อเดิมทิ้งแล้วทำการไถพรวน กำจัดวัชพืชและปรับพื้นบ้าง จึงค่อยวางผังปลูกและปลูกต้นทุเรียน ส่วนพื้นที่ลุ่ม มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน หากพื้นที่มีน้ำท่วมขังไม่มาก และท่วมขังระยะสั้นๆ เฉพาะช่วงกลางฤดูฝนวางผังปลูกนำดินมาเทกองสูงประมาณ 0.75-1.20 เมตร ตามผังปลูกที่วางไว้ และปลูกต้นทุเรียนบนสันกลางของกองดิน แต่ถ้าพื้นที่มีน้ำท่วมขังมากเป็นเวลานาน ต้องปลูกแบบยกร่องสวนให้มีขนาดสันร่องกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร ร่องน้ำกว้าง 1.5 เมตร ลึก 1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้าออกเป็นอย่างดี

2) การจัดทำระบบระบายน้ำและระบบการให้น้ำ ในกรณีที่ไม่ได้เตรียมแปลงปลูกแบบเนินลูกฟูก ควรทำการไถเปิดร่องระบายน้ำไว้ระหว่างแถวทุเรียนเป็น ช่วง ๆ ด้วย เพื่อช่วยให้น้ำระบายออกจากโคนต้นทุเรียนได้เร็วขึ้นในช่วงหน้าฝน สำหรับระบบการให้น้ำนั้นควรติดตั้งให้แล้วเสร็จก่อนการปลูกหรือภายหลังที่ได้กำหนดจุดและเตรียมหลุมปลูกไว้แล้ว ควรวางท่อส่งน้ำและมีประตูระบายน้ำไว้เป็นตอน ๆ ระบบการให้น้ำที่เหมาะสมในสวนทุเรียน คือ ระบบการให้น้ำแบบหัวเหวี่ยงเล็ก (มินิสปริงเกลอร์) ซึ่งต้องใช้ต้นทุนในการติดตั้งค่อนข้างสูง

3) การกำหนดระยะปลูก ระยะปลูกและระบบการปลูกทุเรียนที่นิยมกันได้แก่ ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีระยะปลูกระหว่างแถวและต้นคือ 8-10 X 8-10 เมตร จะปลูกทุเรียนได้ 16-25 ต้นต่อไร่ และระบบแถวกว้างต้นชิด กำหนดให้ระยะระหว่างแถวและต้นคือ 10 X 5 เมตร หรือ 12 X 6 เมตรจะปลูกต้นทุเรียนได้18-32 ต้นต่อไร่ การปลูกในระบบนี้ต้องควบคุมทรงพุ่มด้านที่อยู่ระหว่างต้นไม้ไม่ให้ชายพุ่มประสานกันเกินกว่า 50 เซนติเมตร และทรงพุ่มด้านที่อยู่ระหว่างแถวต้องไม่กีดขวางทางวิ่งของเครื่องจักรกลการเกษตร

4) การเตรียมกิ่งพันธุ์ กิ่งพันธุ์ทุเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสวนทุเรียน เพราะนอกจากจะต้องเป็นกิ่งพันธุ์ที่ตรงตามสายพันธุ์ที่ต้องการแล้ว องค์ประกอบอื่นๆ ของกิ่งพันธุ์ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน หิรัญ หิรัญประดิษฐ์และคณะ(2542:59) แนะนำว่ากิ่งพันธุ์ทุเรียนที่สมบูรณ์ต้องเพาะชำอยู่ในวัสดุเพาะชำที่เหมาะสมสะอาด ปราศจากเชื้อราไฟทอปธอรา ถุงเพาะชำมีขนาดใหญ่ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบรากที่สมบูรณ์ มีการเตรียมขนาดถุงที่เหมาะสมไม่ให้มีปัญหารากขดงอ โครงสร้างของต้นมีความสมบูรณ์แข็งแรง สามารถควบคุมทรงต้นให้เป็นไปตามรูปแบบที่ต้องการในแปลงปลูก

5) วิธีการปลูก โดยทั่วไปเกษตรกรนิยมปลูก 2 แบบด้วยกัน คือ

(1) ปลูกแบบเตรียมหลุมปลูก ขุดหลุมกว้าง ยาว และลึกประมาณ 30 – 80 เซนติเมตร และผสมดินที่ขุดขึ้นมาด้วยหญ้าแห้งปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัม และปุ๋ยหินฟอสเฟต 500 กรัมกลบกลับคืนไปในหลุม และตากดินไว้ระยะหนึ่งจนดินยุบตัวคงที่เติมดินผสมลงไปอีกจนเต็มหลุม แล้วจึงปลูกต้นทุเรียนตรงกลางหลุม การปลูกให้วางต้นพันธุ์ที่ตัดแต่งราก แล้ววางบนเนินกลางหลุม จัดตำแหน่งให้ตรงแนวและจัดรากให้เหยียดตรงออกรอบต้น กลบดินที่เหลืออยู่รอบต้นพันธุ์พูนดินบริเวณโคนต้นให้สูงขึ้นมาเล็กน้อย ผูกต้นพันธุ์ตรึงกับไม้หลักป้องกันการโยกคลอน และหาวัสดุคลุมดินบริเวณโคนต้น รดน้ำให้ชุ่มทันทีหลังจากปลูก

(2)การปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคน เหมาะสำหรับพื้นที่ฝนตกชุกไม่ต้องขุดหลุมปลูก โรยปุ๋ยหินฟอสเฟต 500 กรัม กลบดินบาง ๆ วางต้นพันธุ์ที่ตัดแต่งรากแล้วตรงตำแหน่งที่กำหนดผังปลูก จัดรากให้แผ่กระจายรอบ ๆ ต้น แล้วนำดินรอบๆต้นพันธุ์มาพูนกลบจนอยู่ในระดับเดียวกับระดับดินของต้นพันธุ์ในลักษณะลาดเอียง จากต้นพันธุ์ไปโดยรอบรัศมีประมาณ 1 เมตรรอบต้นพันธุ์ ผูกต้นพันธุ์กับไม้หลักให้แน่น ให้พรวนดินและถากดินพูนเข้าหาโคนต้นปีละ 1 – 3 ครั้งเพื่อขยายรัศมีดินรอบต้นทุเรียน เริ่มให้ผลผลิตจึงหยุด

6) การพรางแสง ใช้ทางมะพร้าว ทางจากมัดเป็นกระโจมครอบโคนต้นทุเรียน หรือใช้ตาข่ายพรางแสงขนาดกว้าง 1.0 – 1.2 เมตร ยาว 3.0 – 4.0 เมตร พรางแสงบริเวณด้านข้างของต้น หรืออาจปลูกกล้วยและไม้โตเร็ว เช่น ทองหลางไว้เป็นแนวพรางแสง

2.6 การปฏิบัติดูแลและบำรุงรักษาทุเรียน

2.6.1 การให้น้ำ ทุเรียนขณะที่ต้นยังเล็กมีความต้องการน้ำมากสม่ำเสมอเพื่อการเจริญเติบโตที่ดี และต่อเนื่องจึงต้องมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้ง และควรมีการคลุมโคนด้วยเศษหญ้า เศษพืช เพื่อรักษาความชื้นในดิน ความต้องการน้ำของทุเรียนต้นเล็กคือประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ ของอัตราการระเหยของน้ำซึ่งอัตราการระเหยของน้ำจะมีความแตกต่างกันในแต่ฤดูกาล แต่ละพื้นที่และแตกต่างกันตามขนาดของทรงพุ่มทุเรียน หิรัญ หิรัญประดิษฐ์และคณะ (2542:27) แนะนำเรื่องการให้น้ำว่าการให้น้ำแก่ต้นพืชในปริมาณที่น้อยแต่บ่อยครั้งจะทำให้พืชได้รับประโยชน์จากน้ำที่ได้ มากกว่าการให้น้ำในปริมาณเท่ากันแต่นานวันครั้ง ประโยชน์ของการให้น้ำทุกวันจะเป็นการเฉลี่ยปริมาณน้ำที่จะให้แก่พืชในปริมาณแต่น้อยแต่บ่อยครั้งปริมาณความชื้นในดินจะสม่ำเสมออยู่ตลอดเวลา

2.6.2 การให้ปุ๋ย ต้นทุเรียนที่ยังเล็กควรให้ความสำคัญกับการให้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่นปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก เพราะจะไปช่วยกระตุ้นการพัฒนาของระบบรากได้ดีกว่าปุ๋ยเคมีเมื่อระบบรากเจริญเติบโตได้ดีจะส่งผลให้ต้นทุเรียนมีการเจริญเติบโตทางด้านกิ่งก้านสาขาที่รวดเร็ว ช่วยลดช่วงเวลาระหว่างปลูกถึงเริ่มให้ผลผลิตได้

1) ในปีแรกหลังการปลูก ควรใส่ปุ๋ยและทำโคน 4 ครั้ง (การทำโคน หมายถึง การกำจัดวัชพืชใต้ทรงพุ่มและถากดินรอบนอกทรงพุ่มมาพูนกลบใต้ทรงพุ่มในลักษณะลาดเอียงจากต้นพันธุ์ออกไปโดยรอบ) ควรใส่ปุ๋ยและทำโคนครั้งที่ 1 หลังจากปลูกแล้วประมาณ 1 เดือนหลังจากนั้นต่อเนื่องจนถึงสิ้นปีนั้นควรใส่ปุ๋ยและทำโคนเดือนเว้นเดือนโดยในแต่ละครั้งควรใสปุ๋ยในปริมาณ ดังนี้

(1) ครั้งที่ 1- 3 ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อต้น

(2)ครั้งที่ 4 ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อต้นร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร15–15-15 หรือ 16 -16 -16 ประมาณ 150 – 200 กรัมต่อต้น

2) ในปีต่อ ๆ ไป (ระยะที่ต้นทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต) ควรใส่ปุ๋ยและทำโคนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ในช่วงต้นฤดูฝนและหลังฤดูฝน โดยควรใส่ปุ๋ยในปริมาณดังนี้

(1) ปุ๋ยคอก อัตราเป็นบุ้งกี๋ต่อต้นต่อปี เท่ากับขนาดสองเท่าของขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) แบ่งใส่ 2 ครั้งต่อปี เช่นต้นทุเรียนที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 3 เมตร ควรใส่ปุ๋ยคอกปีละ 6 บุ้งกี๋ หรือ 13.5 กิโลกรัม แบ่งใส่ 2 ครั้ง (2.25 กิโลกรัม =1 บุ้งกี๋)

(2) ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 อัตราเป็นกิโลกรัมต่อต้นต่อปี เท่ากับขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) แบ่งใส่ 2 – 4 ครั้งต่อปี เช่นต้นทุเรียนมีเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 3 เมตร ควรใส่ปุ๋ยเคมีปีละ 3 กิโลกรัมแบ่งใส่ 2 – 4 ครั้งต่อปี

2.6.3 การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม หลังจากการปลูกทุเรียนได้ 1-1.5 ปี ให้ทำการตัดแต่งและจัดการให้ต้นทุเรียนมีโครงสร้าง และทรงพุ่มที่ดี โดยมีลำต้นเดี่ยว ตัดแต่งให้มีโครงสร้างแข็งแรง การเรียงตัวของกิ่งเป็นระเบียบไม่บดบังแสงแดดซึ่งกันและกันเพราะจะส่งผลกระทบต่อการออกดอกติดผลในอนาคต โครงสร้างของต้นทุเรียนที่เหมาะสม เมื่อต้นทุเรียนเริ่มให้ผลผลิตแล้วคือ มีกิ่งประธานรวม 12 – 15 กิ่งเวียนรอบต้นแต่ละกิ่งห่างกันประมาณ 10 – 15 เซนติเมตร กิ่งประธานกิ่งแรกจะสูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร กิ่งประธานแต่ละกิ่งจะมีกิ่งรอง 3 – 4 กิ่ง กิ่งรองแต่ละกิ่งจะมีกิ่งแขนงพอประมาณและไม่บังแสงซึ่งกัน และกัน

2.6.4 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ทุกระยะของการเจริญเติบโตของต้นทุเรียนจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบทุกต้นอย่างใกล้ชิด หากพบว่าต้นใดเริ่มมีศัตรูพืชเข้าทำลายจะได้ป้องกันกำจัดได้ทันก่อนที่จะระบาดเสียหายมาก ศัตรูที่สำคัญของทุเรียนในระยะต้นเล็กซึ่งมีการเจริญเติบโตทางกิ่งก้านสาขาได้แก่โรครากเน่าโคนเน่า โรคราใบติด โรคราสีชมพู เพลี้ยไก่แจ้ และปัญหาที่สำคัญของทุเรียนเล็กอีกประการหนึ่ง คือวัชพืชควรใช้หลาย ๆ วิธีประกอบกัน ทั้งการใช้แรงงานถอนถาก ตัดด้วยเครื่องมือหรือใช้สารเคมี โดยต้องระมัดระวังอย่าให้รากกระทบกระเทือน และระวังไม่ให้ละอองสารเคมีสัมผัสกับต้นทุเรียน

2.7 การอารักขาทุเรียน

ทุเรียนเป็นไม้ที่มีศัตรูมากทั้งโรค และแมลงที่เป็นปัญหาสำคัญของชาวสวนทุเรียนในปัจจุบันคือ โรครากเน่าโคนเน่า และโรคผลเน่าเกิดจากเชื้อราไฟทอปธอรา ทำให้ต้นทุเรียนทรุดโทรมถึงตายได้และผลทุเรียนเน่าเสียหลังการเก็บเกี่ยว เพลี้ยไก่แจ้ระบาดในช่วงที่ทุเรียนแตกใบอ่อน ทำให้ทุเรียนขาดความสมบูรณ์ มีผลกระทบถึงการออกดอกติดผลในฤดูต่อไป ไรแดงทุเรียนระบาดมากในช่วงอากาศแห้งแล้งติดต่อกันนานๆ ซึ่งตรงกับช่วงที่ทุเรียนกำลังออกดอกและติดผล ทำให้ดอกและผลร่วงเสียหาย หนอนเจาะลำต้นทุเรียนจะเจาะเข้าไปในเนื้อไม้ทำให้ต้นทุเรียนทรุดโทรม ใบร่วง กิ่งแห้งและตาย และหนอนเจาะเมล็ดทุเรียนจะทำความเสียหายแก่ผลผลิตในช่วงใกล้เก็บเกี่ยว และหลังเก็บเกี่ยว

2.7.1 โรครากเน่าโคนเน่า เกิดจากเชื้อราไฟทอปธอรา *(Phytophthora palmivora)* จะระบาดมากในช่วงที่ฝนตกชุกหรือช่วงที่ความชื้นในอากาศ ค่อนข้างสูงเชื้อเข้าทำลายได้ทั้งที่ลำต้น ระบบราก ลำต้นบริเวณคอดิน กิ่งใบ ปลายยอด และผลเกษตรกรควรให้ความสำคัญในการป้องกันการเกิดโรคและการระบาดของโรคมากกว่าการรักษาต้นที่เป็นโรคแล้ว

วิธีการป้องกันและหลีกเลี่ยงการเกิดโรค

1) บำรุงต้นทุเรียนให้แข็งแรงสมบูรณ์ตลอดเวลา

2) ปรับสภาพดินให้มีความเป็นกรดด่างของดิน ประมาณ 6.5

3) ทำร่องระบายน้ำในส่วนที่เป็นพื้นที่ต่ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมขังโคนต้นทุเรียน

4) หมั่นสำรวจ ตรวจดูทุเรียนเป็นประจำทุกสัปดาห์

5) เก็บรวบรวมส่วนต่างๆของต้นที่เป็นโรคและร่วงหล่นอยู่ในสวนไปทำลาย ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้เป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อโรคในสวน

6) เนื่องจากเชื้อราไฟทอปธอรามีอยู่ทั่วไปทั้งในดิน โคนต้น ลำต้น บนกิ่งคาคบ และที่ใบทุเรียนดังนั้นเมื่อเข้าสู่ฤดูฝนก่อนที่จะมีฝนตกชุก ควรทำการลดปริมาณเชื้อราดังกล่าวในสวนดังนี้

(1) ลดปริมาณเชื้อในดิน โดยใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา *(Trichoderma havzianum)* ที่เจริญบนเมล็ดข้าวฟ่าง จำนวน 1 กิโลกรัมผสมกับรำข้าว 10 กิโลกรัม และปุ๋ยหมัก 40 กิโลกรัม คลุกเคล้าส่วนผสมให้เข้ากัน แล้วนำไปหว่านบริเวณทรงพุ่มรอบโคนต้นที่มีรากฝอยอยู่ในอัตรา 2-3 กิโลกรัมต่อต้นสำหรับทุเรียนอายุ 1-5 ปี และอัตรา 5 กิโลกรัมต่อต้นสำหรับต้นทุเรียนอายุ 5 ปีขึ้นไป แล้วใช้เศษซากพืชกลบทับ ทั้งนี้ไม่ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในบริเวณที่ดินชื้นแฉะและไม่ใช้สารกำจัดวัชพืชในแปลงที่มีการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา

(2) ลดปริมาณเชื้อที่อยู่บนต้น กิ่งและใบ โดยฉีดพ่นด้วยเชื้อบักเตรีแบซิลลัสซับทิลิส *(Bacillus subtilis)* ในอัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วทั้งภายนอกและภายในทรงพุ่ม เมื่อเริ่มพบการระบาดของโรคในสวนหรือสวนข้างเคียงในระยะแรกควรฉีดพ่นสารเคมีเพื่อลดปริมาณเชื้อโดยใช้สารเมตาแลกซิล (metalaxyl) ชนิดผงในอัตรา 30-50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารอีฟอไซท์อลูมินัม (efosite aluminum) 80 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 30-50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือกรดฟอสฟอรัส (phosphorus acid) อัตรา 50 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่นให้ทั่วทั้งภายนอกและภายในทรงพุ่ม

วิธีแก้ไขเมื่อเป็นโรคแล้ว

ก. เมื่อพบอาการของโรคเพียงเล็กน้อย ที่ลำต้นหรือกิ่งใหญ่ให้ขูดผิวเปลือกบริเวณที่เป็นโรคออก แล้วนำไปเผาทำลายแล้วทาแผลด้วยปูนแดงหรือสารเคมี copperoxychloride ชนิดผง 85 เปอร์เซ็นต์ WP

ข. ในกรณีที่แผลมีขนาดใหญ่ ให้ถากเปลือกบริเวณที่เป็นโรคออกบาง ๆ ให้เห็นขอบเขตแผล แล้วทาด้วยสารเคมีเมตาแลคซิล 25 เปอร์เซ็นต์ WP หรือฟอสเอทธิลอลูมินั่ม (phosethy aluminum) 80 เปอร์เซ็นต์ WP(คือ ยาผงผสมน้ำ) ในอัตรา 80-100 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร หลังทาแผลแล้ว 15 วัน ควรจะตรวจดูแผลที่ทาไว้ หากมีลักษณะฉ่ำน้ำควรทาซ้ำอีกจนกว่าแผลจะแห้ง

ค. ในกรณีพบอาการรุนแรง ที่ลำต้นหรือกิ่งใหญ่ใช้กรดฟอสฟอรัส 40 เปอร์เซ็นต์ ใส่กระบอกฉีดโดยผสมน้ำอัตรา 1:1 หรือไม่ผสมน้ำ ฉีดเข้าลำต้นหรือกิ่งในบริเวณตรงข้ามหรือส่วนที่เป็นเนื้อไม้ดีใกล้บริเวณที่เป็นโรคในอัตรา 20 ซีซีต่อต้น

ง. พบอาการโรคที่ระบบราก ใช้สารเคมีเมตาแลคซิล 25 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 200 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ราดใต้ทรงพุ่มให้ทั่วพร้อมกับกระตุ้นการเจริญเติบโตของรากใหม่โดยใช้ปุ๋ยเกล็ดสูตร 10-20-30 หรือ 15-30-15 หรือ 20-20-20 อัตรา 60 กรัม ผสมรวมกับกรดฮิวมิค 100 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร ราดให้ทั่วใต้ทรงพุ่มแล้วใช้เศษพืชคลุมโคนต้นไว้ ให้น้ำสม่ำเสมอให้ชื้นอยู่ตลอดเวลา ปฏิบัติเช่นนี้สัปดาห์ละครั้ง รวม 2-3 ครั้งติดต่อกัน

จ. เมื่อพบอาการที่ใบ ฉีดพ่นด้วยสารเคมีเมตาแลคซิล 25 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 30-50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารเคมีอีฟอไซท์อลูมินั่ม 80 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 30-50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือกรดฟอสฟอรัส อัตรา 50 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร ให้ทั่วทั้งภายนอกและภายในทรงพุ่ม

2.7.2 โรคราใบติด ระบาดมากในช่วงฤดูฝน เมื่ออากาศมีความชื้นสูง เชื้อรา *Rhizoctonia sp.*ที่พักตัวอยู่ในดินจะเริ่มเข้าทำลายใบที่อยู่ใกล้ผิวดินก่อนและแพร่ระบาดโดยลม

และเม็ดฝนไปยังใบและกิ่งข้างเคียงบนต้นเดียวกัน และแพร่ระบาดไปยังต้นอื่น ๆ ใบที่ถูกทำลายจะมีอาการใบไหม้แห้ง และยึดติดกันด้วยเส้นใยของเชื้อรามีลักษณะคล้ายใยแมงมุมใบที่เป็นโรคซึ่งแห้งและร่วงหล่นอยู่ใต้ต้นจะเป็นแหล่งสะสมของเชื้อและแพร่ระบาดในปีต่อไป

วิธีการป้องกันกำจัด

1) ตัดแต่งกิ่งทุเรียนให้โปร่ง แสงแดดส่องได้ทั่วถึง

2) ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (*Trichoderma harzianum*) ควบคุมเชื้อราไรซอกโทเนียในดิน *(Rhizoctonia sp.)* โดยใช้อัตราและปฏิบัติเช่นเดียวกับการปฏิบัติในโรครากเน่าโคนเน่า

3) เมื่อพบกิ่งและใบเริ่มแสดงอาการของโรคเพียงเล็กน้อย ให้ตัดและรวบรวมเผาทำลาย

4) ถ้าพบใบถูกทำลายมากกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ของใบทั้งต้น ให้ตัดกิ่งที่เป็นโรคเผาทำลายแล้วให้ฉีดพ่นด้วยสารเคมีคาร์เบ็นดาซิม 60 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 10 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ให้ทั่วทั้งภายในและภายนอกทรงพุ่ม

2.7.3 โรคราสีชมพู ระบาดในช่วงฤดูฝน โดยเฉพาะต้นทุเรียนที่มีใบแผ่นทึบเกินไป เกิดจากเชื้อรา *Corticium salmonicolor* ทำลายกิ่ง ทำให้กิ่งแห้ง ใบเหลือง ร่วง เมื่อเริ่มเข้าทำลายจะพบเส้นใยสีขาวตามกิ่ง เมื่อเชื้อรามีอายุมากขึ้นจะเป็นเป็นสีชมพู

วิธีการป้องกันกำจัด

1) ตัดแต่งทรงพุ่มทุเรียนให้โปร่งและเหมาะสม

2) หมั่นตรวจดูต้นทุเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะกิ่งใบทรงพุ่มที่เจริญซ้อนกัน และกิ่งที่มีมุมแคบ

3) พบกิ่งเป็นโรคเล็กน้อย ตัดและเผาแล้วทารอยตัดด้วยปูนแดงหรือสารคอปเปอร์

4) เมื่อพบอาการโรคระบาดรุนแรง นอกจากตัดกิ่งที่เป็นโรคออกเผาทำลายแล้ว ให้ฉีดพ่นลำต้นและกิ่งด้วยสารคอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ 85 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ให้ทั่วต้น

2.7.4 โรคผลเน่า เกิดจากเชื้อราไฟทอปธอรา (*Phytophthora palmivora*) โดยเข้าทำลายตั้งแต่ผลอ่อนจนถึงผลแก่ จะพบอาการเป็นจุดสีน้ำตาลปนเทาบนเปลือก แล้วขยายลุกลามเป็นวงใหญ่ ทำให้เปลือกแตกตามรอยแยกของพู ถ้าเป็นมากผลจะร่วงหล่นก่อนกำหนด โรคนี้ทำลายความเสียหายให้กับทุเรียนหลังเก็บเกี่ยว และรอการจำหน่ายเป็นอันมาก

วิธีการป้องกันกำจัด

1) ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (Trichoderma harzianum) เพื่อลดปริมาณเชื้อไฟทอปธอราในดินตั้งแต่ช่วงดอกบาน

2) ในกรณีที่เป็นสวนที่มีการระบาดของโรครากเน่าโคนเน่า ควรป้องกันการเกิดโรคโดยฉีดพ่นสารเคมี อีฟอไซท์อลูมินั่ม 80 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ที่ผลก่อนเก็บเกี่ยว 30-45 วัน ในกรณีที่มีการระบาดรุนแรงควรพ่นซ้ำห่างกันประมาณ 10 วัน

3) *ถ้าเริ่มพบอาการผลเน่าในสวนของตนหรือสวนข้างเคียงให้ทำการ* ฉีดพ่นสารเคมีดังกล่าว ที่ผลทั้งสวนทันที

4) ตัดผลเน่าและเก็บรวบรวมไปเผาทำลาย

5) เก็บเกี่ยวผลทุเรียนอย่างระมัดระวัง แยกผลที่รับพลาดตกพื้นออกต่างหาก และไม่วางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง รวมทั้งควรทำการขนถ่ายผลทุเรียนน้อยครั้งที่สุด เพื่อหลีกเลี่ยงบาดแผลจากหนามทิ่มแทงกันเพราะเป็นช่องทางให้เชื้อราเจริญเข้าไปทำลายผลได้เร็วขึ้น

2.7.5 เพลี้ยไก่แจ้ พบระบาดมากในช่วงที่ทุเรียนแตกใบอ่อน โดยจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อนทำให้ใบหงิกงอ ถ้าระบาดมากจะทำให้ใบอ่อนหลุดร่วงและยอดทุเรียนแห้งตาย

วิธีการป้องกันกำจัด

1) อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติของเพลี้ยไก่แจ้ เช่น แมลงช้าง ด้วงเต่า ต่อชนิดต่าง ๆ และแมงมุม เป็นต้น

*2) ติดตั้งกับดักกาวเหนียวสีเหลือง*เพื่อล่อตัวเต็มวัยและจับทำลาย

3) กระตุ้นให้ทุเรียนแตกใบอ่อนพร้อมกัน เพื่อลดช่วงการเข้าทำลายของเพลี้ยไก่แจ้ ซึ่งจะช่วยลดการใช้สารฆ่าแมลงลงได้มาก

4) เมื่อพบยอดถูกทำลายมากกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ ของทั้งต้น หรือพบยอดที่มีไข่มากกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ของทั้งต้น ฉีดพ่นด้วยสารไซฮาโลธริน 2.5 เปอร์เซ็นต์ EC อัตรา 10 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร หรือคาร์บาริล 85 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 80 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารไซเปอร์เมธรินผสมโฟซาโลน 6.25 เปอร์เซ็นต์ WP/ 22.5 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 40 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตรพ่นให้ทั่ว 2 ครั้งห่างกัน 14 วัน

2.7.6 ไรแดง ระบาดมากในช่วงที่อากาศแห้งแล้งติดต่อกันนาน ๆ โดยไรแดงจะดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณหน้าใบทุเรียน พบมากตามแนวเส้นกลางใบ โดยจะเห็นคราบไรสีขาวเกาะติดบนใบใบจะร่วง และหลังจากนั้นทุเรียนจะแตกใบอ่อนซึ่งตรงกับช่วงที่ดอกทุเรียนบานหรือเริ่มติดผล ทำให้ดอกและผลอ่อนร่วงเสียหาย

วิธีการป้องกันกำจัด

1) อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติไรแดง ได้แก่ ไรตัวห้ำ ด้วงเต่า และแมงมุม

*2) การฉีดพ่นน้ำบนทรงพุ่มเพื่อเพิ่มความชื้น*ในช่วงแล้งจะช่วยลดปริมาณไรแดง

3) เมื่อพบไรแดงมากกว่า 5 ตัวต่อใบหรือใบแก่ถูกทำลายมากกว่า 25 เปอร์เซ็นต์ ให้พ่นสารเคมีโปรพาไกท์ 30 เปอร์เซ็นต์ WP อัตรา 30 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร

4) หลังจากฉีดพ่นด้วยโปรพาไกท์แล้ว 5-7 วัน ยังตรวจพบไข่ และตัวอ่อนของไรแดงให้ฉีดพ่นด้วย เฮกซีไธอะซอก 2 เปอร์เซ็นต์ EC (คือ ยาผงผสมน้ำ) อัตรา 40ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร (สารเคมีชนิดนี้ห้ามใช้เกิน 2 ครั้งต่อฤดู)

2.7.7 หนอนเจาะลำต้นทุเรียน ตัวหนอนมีสีขาว หนวดดำ ด้านหัวใหญ่แต่ท้ายเล็ก มีขนาดยาวประมาณ 8 เซนติเมตร หนอนจะเริ่มเจาะที่เปลือกก่อน แล้วจึงเจาะกินเข้าไปภายในลำต้น บางครั้งจะเจาะกินอยู่เฉพาะตรงรอยต่อระหว่างเปลือกกับเนื้อไม้ถ้าหนอนกินเปลือกจนรอบต้นจะทำให้ต้นทุเรียนตายได้ อาการระยะแรกที่สังเกตุได้คือ ตรงบริเวณลำต้นทุเรียนที่มีหนอนเจาะกินอยู่จะเห็นมีน้ำเป็นสีน้ำตาลอ่อนๆไหลเยิ้มอยู่ ในระยะต่อมาจึงจะพบขี้หนอนออกมากองเป็นกระจุกอยู่ข้างนอกเปลือก ถ้าพบอาการที่แสดงในระยะหลังนี้แสดงว่าหนอนกินอยู่ภายในลำต้นนานแล้ว เมื่อหนอนกินอยู่ภายในจะทำให้ลำต้นเฉา ใบร่วงและอาจตายในที่สุด หรือจะตายเหนือจากรอยเจาะทำลายของหนอนขึ้นไป

วิธีป้องกันกำจัด

1) ถ้าพบว่าต้นทุเรียนที่มีน้ำไหลเยิ้ม ใช้มีดคมๆปาดตรงบริเวณนั้นพบตัวหนอนแล้วจับทำลายเสีย

2) ถ้าหนอนเจาะเข้าไปทำลายในต้น ให้ใช้สำลีชุบยาฆ่าแมลงโดยใช้เข็มฉีดยาดูดน้ำยาฉีดเข้าไปในรูเอาดินเหนียวหรือดินน้ำมันอุดไว้ (บรรณ บูรณะชนบท : 2542:84-85)

2.7.8 หนอนเจาะเมล็ด ผีเสื้อตัวเต็มวัยของหนอนเจาะเมล็ดทุเรียนจะมาวางไข่บนเปลือกทุเรียน เมื่อหนอนออกจากไข่จะเจาะไชเข้าไปกินเมล็ดและถ่ายมูลออกมา ทำให้เนื้อเปรอะเปื้อนและเสียหาย หนอนจะอาศัยในผลทุเรียนจนกระทั่งผลแก่เมื่อหนอนโตเต็มที่หรือถ้าผลร่วงก่อนหนอนจะเจาะเปลือกเป็นรูกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-8 มิลลิเมตรออกมาเพื่อเข้าดักแด้ในดินและรอบ ๆ ปากรูที่หนอนเจาะออกมาจะมีขุยสีขาวปนส้มติดอยู่ ผลทุเรียนที่ถูกทำลายส่วนใหญ่จะอยู่ในระยะที่เมล็ดแข็ง คือ อายุประมาณ 10 สัปดาห์หลังดอกบาน

วิธีป้องกันกำจัด

*1) เมล็ดทุเรียนที่ขนย้ายมาจากแหล่งอื่น*ต้องแช่เมล็ดด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงนาน 10 นาทีก่อนนำไปเพาะ

2) ตัดวัชพืชไม่ให้รกรุงรังในสวนทุเรียน

3) ใช้กับดักแสงไฟ เปิดเวลา 21.00 น. เป็นต้นไป เมื่อพบผีเสื้อหนอนเจาะเมล็ด 1 ตัวในกับดักแสงไฟหรือพบร่องรอยการทำลายให้พ่นด้วยสารสะเดาหรือสารเคมีกำจัดแมลงผสมสารจับใบ ฉีดพ่นที่ผลและในทรงพุ่มทุก 7-10 วัน และหยุดพ่นก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 15 วัน สารเคมีที่แนะนำ เช่น ไซเปอร์เมททริน 6.25 เปอร์เซ็นต์ EC หรือฟอสซาโลน 22.5 เปอร์เซ็นต์ EC หรือไดอะซินอน 60 เปอร์เซ็นต์ EC อัตรา 40 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร

*4) ในพื้นที่มีการระบาดของหนอนเจาะเมล็ดรุนแรง*ให้ห่อด้วยถุงพลาสติกโดยเจาะช่องที่ก้นถุงเพื่อระบายน้ำ สำหรับโรคและแมลงศัตรูทุเรียนที่สำคัญ ดังภาพที่ 2.4 และ2.5

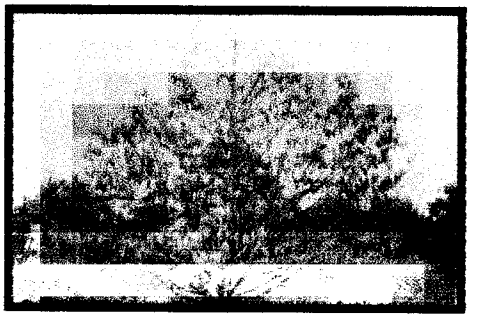

โรครากเน่าโคนเน่า

โรคราใบติด

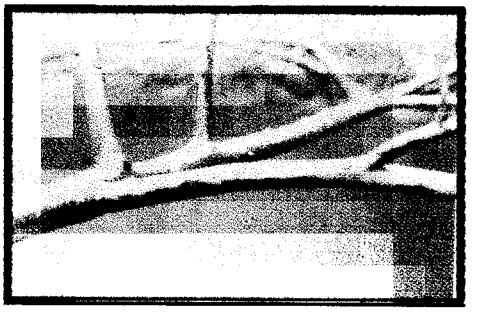

โรคราสีชมพู

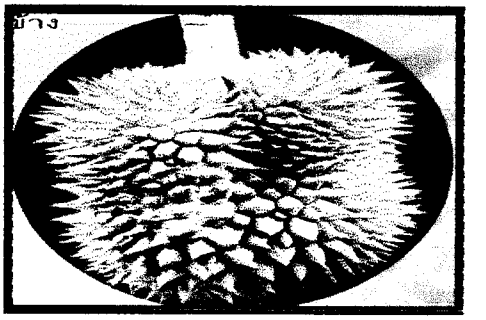

โรคผลเน่า

ภาพที่ 2.4 โรคศัตรูทุเรียน

ที่มา : กรมวิชาการเกษตร (2545) *เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน* กรุงเทพมหานคร ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

เพลี้ยไก่แจ้

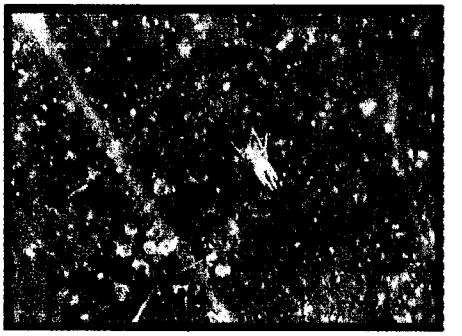

ไรแดง

หนอนเจาะลำต้น

หนอนเจาะเมล็ด

ภาพที่ 2.5 แมลงศัตรูทุเรียน

ที่มา ; กรมส่งเสริมการเกษตร (2545) *คู่มือการผลิตทุเรียนที่ดีและเหมาะสม* กรุงเทพมหานคร ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

2.7.9 วัชพืชในสวนทุเรียน

*1) ในสวนทุเรียนปลูกใหม่*หรืออยู่ในระยะเจริญเติบโตทางใบจะมีวัชพืชที่สำคัญ ได้แก่ หญ้าคา หญ้าขันกาด หญ้าขจรจบ หญ้าลูกเห็บ หญ้าตีนนก และวัชพืชประเภทใบกว้างหลายชนิด รวมทั้งพวกวงศ์กก เช่น แห้วหมู เป็นต้นการป้องกันกำจัดอาจใช้สารกำจัดศัตรูพืช เช่น ไกลโฟเสท 48 เปอร์เซ็นต์ SL(คือ ชนิดสารแขวนลอย)อัตรา 500-600ซีซีผสมน้ำ 60-80 ลิตรต่อไร่ พ่น 1-2 ครั้ง พ่นหลังวัชพืชงอก เมื่อวัชพืชมีใบมากที่สุด ถ้าไม่ต้องการใช้สารกำจัดวัชพืช อาจจะใช้วิธีตัดซึ่งควรตัดให้สั้นทุก ๆ 1-2 เดือน ด้วยเครื่องตัดหญ้าสะพายหลังหรือแบบเข็น 2 ล้อ หรือเครื่องตัดหญ้าพ่วงท้ายแทรกเตอร์

2) ในสวนทุเรียนอายุหลายปี จะถูกรบกวนด้วยวัชพืชล้มลุกที่ขยายพันธุ์โดยเมล็ดเป็นส่วนมาก ควรกำจัดวัชพืชด้วยการตัดเป็นระยะ อย่าปล่อยให้มีวัชพืชขึ้นจนรก ควรทำ

การกำจัดวัชพืชบริเวณขอบโคนต้นภายหลังการเก็บเกี่ยว และตัดแต่งกิ่งก่อนที่จะใส่ปุ๋ย และกำจัดวัชพืชในช่วงติดผลก่อนเก็บเกี่ยวทุเรียน เพื่อทำลายแหล่งอาศัยของโรคแมลงศัตรูทุเรียน ที่จะเข้าทำลายทุเรียน สารกำจัดวัชพืชที่นำมาใช้เพื่อทดแทนการตัด เช่น พาราควอท 27.6 เปอร์เซ็นต์ SL อัตรา 300-600 ซีซี ผสมน้ำ 60-80 ลิตรต่อไร่ หรือกลูโฟซิเนตแอมโมเนียม 15 เปอร์เซ็นต์ SL อัตรา 800-1,200 ซีซี ผสมน้ำ 60-80 ลิตรต่อไร่

2.7.10 การฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง

ควรใช้เครื่องพ่นยาแบบใช้แรงลมขนาดใหญ่ (airblast) ฉีดพ่นสารเคมีในขณะที่ไม่มีแรงลมพัดแรง และอากาศไม่ร้อนจัด ใช้อัตราฉีดพ่น 4-5 ลิตรต่อต้น สำหรับทุเรียนที่มีความสูง 5-7 เมตร และ 6-8 ลิตรต่อต้น สำหรับความสูง 8-10 เมตร ถ้าไม่มีเครื่องฉีดพ่นแบบใช้แรงลมขนาดใหญ่ และจำเป็นต้องใช้เครื่องยนต์ฉีดพ่นแบบแรงดันน้ำสูง ต้องตรวจสอบรอยรั่วตามข้อต่อต่าง ๆ และซ่อมแซมให้เรียบร้อยก่อนใช้งาน ใช้หัวฉีดแบบกรวยกลวง ให้ละอองสารเล็กและละเอียดปรับความดันให้ได้ 35-40 บาร์ เมื่อต้นทุเรียนสูง 6-7 เมตร อัตราการพ่น 10-12 ลิตรต่อต้น ขนาดรูฉีด 1.0-1.2 มิลลิเมตรและความดัน 40-45 บาร์ เมื่อต้นทุเรียนสูง 8-10 เมตร ใช้อัตราการพ่น 15-20 ลิตรต่อต้น ขนาดรูฉีด 1.5 มิลลิเมตร เริ่มฉีดพ่นจากทิศทางใต้ลมไปทางเหนือลม จากยอดสู่ส่วนกลางและล่างของลำต้น ส่ายหัวฉีดไปมาซ้าย-ขวา ไม่ฉีดพ่นซ้ำจนละอองสารรวมตัวแล้วไหลลงดิน ผู้ฉีดพ่นควรสวมชุดป้องกันมิดชิด และยืนห่างจากต้นพอสมควรเพื่อให้ละอองสารแพร่กระจายได้ดี

2.8 **เทคนิคการทำให้เกิดผลผลิตและเพิ่มผลผลิต** เพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณและคุณภาพที่ดี มีความสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี และมีผลผลิตออกสู่ตลาดในเวลาที่เหมาะสมของปี มีขั้นตอนการปฏิบัติแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ คือ

2.8.1 การจัดการเพื่อเตรียมสภาพต้นให้พร้อมที่จะออกดอก เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จแล้วให้รีบตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยบำรุงต้นเพื่อเร่งให้ต้นทุเรียนแตกใบอ่อน และเสริมสร้างความสมบูรณ์ให้กลับคืนสู่ต้นทุเรียนโดยเร็วเพื่อให้ต้นทุเรียนมีความต้านทานต่อโรคและมีอาหารสะสมเพียงพอเพื่อการออกดอกติดผลในฤดูกาลถัดไป

1) การตัดแต่งกิ่ง รีบตัดแต่งกิ่งโดยเร็วหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งหัก กิ่งเป็นโรค กิ่งแขนง กิ่งน้ำค้าง กิ่งขนาดเล็กในทรงพุ่มที่ไม่ได้รับแสงแดดออกให้หมด ตัดกิ่งแขนงบริเวณปลายยอดทรงพุ่มส่วนที่ซ้อนทับและบังแสงกันเองออกบ้าง เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่ง ตัดปลายกิ่งที่ชายพุ่มประสานกันกับต้นข้างเคียง ตัดยอดออกเพื่อไม่ให้ต้นทุเรียนสูงเกิน 8 เมตร เนื่องจากจะฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชไม่ถึงยอด และทารอยตัดด้วย ปูนแดง หรือสารเคมีคอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ เพื่อป้องกันเชื้อรา

2) การให้ปุ๋ย ควรเก็บตัวอย่างดินส่งวิเคราะห์ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน และปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน และให้ใส่วัสดุปรับปรุงดินตลอดจนปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำที่ได้จากผลการวิเคราะห์ดิน และมีการใส่ปุ๋ยตามสภาพของต้นทุเรียนดังนี้

*(1) ต้นที่มีความสมบูรณ์น้อย*ซึ่งเป็นต้นทุเรียนที่ผ่านการไว้ผลจำนวนมาก และจัดการไม่ดีพอระหว่างเลี้ยงผล ต้นจะมีปริมาณใบแก่น้อย ใบค่อนข้างแห้งกรอบรวมทั้งมีอาการของโรครากเน่าร่วมด้วย เมื่อแก้ไขปัญหาโรครากเน่าโคนเน่าแล้วให้เร่งการเจริญเติบโต โดยใช้ปุ๋ยเกล็ดสูตร 15- 30-15 หรือ 10-20-30 หรือ 20-20-20 ที่มีธาตุอาหารรอง และธาตุปริมาณน้อย อัตรา 60 กรัม ผสมกรดฮิวมิก 100 –200 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร ราดบริเวณใต้ทรงพุ่มให้ทั่วทุก 7 วันติดต่อกัน 2 – 3 สัปดาห์แล้วใช้เศษพืชแห้งคลุมโคน หมั่นรดน้ำให้ชื้นตลอดเวลา

(2) ในต้นที่มีความสมบูรณ์ดีพอสมควร เป็นต้นที่มีใบเขียวสดเป็นมัน มีปริมาณใบแก่มากให้ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 อัตราเป็นกิโลกรัมต่อต้นเท่ากับหนึ่งใน 3 เท่าของเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่มเป็นเมตรและให้ปุ๋ยคอกอัตราเป็นกิโลกรัมต่อต้นเท่ากับ 2 เท่าของเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่มเป็นเมตรโดยวิธีหว่านใต้ทรงพุ่มโดยรอบ ห่างจากโคนต้นพอประมาณ และในกรณีที่เป็นดินทราย ควรคลุกปุ๋ยเคมีด้วยกรดฮิวมิค อัตราปุ๋ยเคมี 1 กิโลกรัม ต่อกรดฮิวมิค 30 มิลลิลิตร ภายหลังจากใส่ปุ๋ยและตัดแต่งกิ่งแล้วต้นทุเรียนจะแตกใบอ่อนชุดแรกภายใน 3 – 4 สัปดาห์ ใบอ่อนพัฒนาเป็นใบแก่ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 วัน จากนั้นจะแตกใบอ่อนชุดที่ 2 และชุดที่ 3 ตามมา ระยะเวลาแตกใบอ่อนแต่ละชุดห่างกันประมาณ 2 เดือน เมื่อต้นทุเรียนแตกใบอ่อนรุ่นที่ 2 ถ้าพบว่าจำนวนหรือขนาดใบในรุ่นนี้น้อยกว่ารุ่นแรกหรือสีใบเข้มน้อยกว่ารุ่นแรกแสดงว่าต้นทุเรียนไม่สมบูรณ์ แนะนำให้พ่นปุ๋ยทางใบหรืออาหารเสริมที่ประกอบด้วย น้ำตาลกลูโคส 600 กรัม (หรือสารคาร์โบไฮเดรท สำเร็จรูป 20 ซีซี)+กรดฮิวมิก 20 ซีซีและปุ๋ยเกล็ดสูตร 15-30-15 หรือสูตร 10-20-30 ที่มีธาตุรองและปริมาณน้อยร่วมด้วย อัตรา 60 กรัม+สารจับใบผสมรวมกันในน้ำ 20 ลิตร จำนวน 1-2 ครั้ง

3) การให้น้ำ ในช่วงที่ทุเรียนเจริญเติบโตทางกิ่งก้านสาขาทุเรียนจะได้รับน้ำฝนจากธรรมชาติซึ่งค่อนข้างพอเพียงหรือในบางช่วงอาจจะมากเกินไป จะต้องเตรียมการเรื่องการระบายน้ำอย่าให้ท่วมขังใต้ทรงพุ่มทุเรียน แต่ถ้าฝนทิ้งช่วงเกิน 7 วันควรให้น้ำประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ของอัตราการระเหยของน้ำ

4) การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ควรตรวจสอบและป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างใกล้ชิด ศัตรูที่สำคัญของทุเรียนในระยะแตกใบอ่อนและระยะเจริญเติบโตทางใบซึ่งตรงกับช่วงฤดูฝนได้แก่โรครากเน่าโคนเน่า โรคใบติด โรคราสีชมพู เพลี้ยไก่แจ้รวมทั้งวัชพืชเจริญงอกงามอย่างรวดเร็วในช่วงฝนนี้ด้วย

2.8.2 การชักนำการออกดอก ต้นทุเรียนที่ได้รับการบำรุงดีมีอาหารสะสมเพียงพอพร้อมที่จะออกดอกใบส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งต้นเป็นใบแก่ กิ่งของแต่ละยอดเริ่มแก่ เมื่อทุเรียนที่มีสภาพพร้อมตรงกับสภาพแวดล้อมเหมาะสมคือมีฝนทิ้งช่วง 10-14 วัน อุณหภูมิของอากาศค่อนข้างต่ำ(≤ 20 องศาเซลเซียส)และความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศต่ำ (≤ 60 เปอร์เซ็นต์) จะทำให้ทุเรียนมีการออกดอกที่สม่ำเสมอทั้งต้น แต้ถ้าต้นทุเรียนมีความพร้อมไม่เพียงพอในขณะที่สภาวะแวดล้อมไม่เหมาะสมหรือทุเรียนมีความพร้อมแต่สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม หรือเหมาะสมน้อยจะทำให้ต้นทุเรียนออกดอกน้อย และมีหลายรุ่น การชักนำการออกดอกมี ขั้นตอนดังนี้

1) การให้ปุ๋ย ประมาณ 30 – 45 วันก่อนออกดอกโดยใช้ปุ๋ยสูตร 8-24-24, 9–24–24, 12–24–12, 6–12–12 หรือ 13-13-21 ในอัตรา 2– 3 กิโลกรัมต่อต้น

2) การชักนำให้ออกดอก หยุดการให้น้ำต้นทุเรียนเพื่อให้มีช่วงแล้งต่อเนื่องนาน 7-10 วัน เมื่อต้นทุเรียนมีใบแก่แข็งแรง และสมบูรณ์ทั้งต้นปลายยอดทุเรียนจะตั้งชันขึ้น

3) การเพิ่มปริมาณดอก ควรฉีดพ่นปุ๋ยโปแตสเซียมไนเตรท อัตรา 150 – 200 กรัมผสมกับสารสกัดจากสาหร่ายทะเล อัตรา 40 ซีซี ในน้ำ20 ลิตรฉีดพ่นใบให้ทั่วทรงพุ่มเมื่อเริ่มปรากฏตาดอกระยะไข่ปลา

4) การปฏิบัติอื่น ๆ การช่วยให้ดินใต้ทรงพุ่มมีโอกาสแห้งเร็วขึ้นโดยกำจัดวัชพืช กวาดเศษหญ้าและเศษใบไม้ใต้ทรงพุ่มรวมทั้งรั้งกิ่งที่ห้อยอยู่ใกล้พื้นดินให้สูงขึ้นเพื่อให้อากาศบนพื้นดินใต้ทรงพุ่มถ่ายเทได้ดีขึ้น

2.8.3 การกระตุ้นพัฒนาการของตาดอกและการจัดการเพื่อเพิ่มการติดผล การจัดการให้ดอกทุเรียนตั้งแต่ระยะไข่ปลามีการพัฒนาการที่ดีสามารถเจริญเป็นดอกที่สมบูรณ์ไปจนกระทั่งดอกบาน และมีการติดผลที่ดีนั้นผู้ปลูกทุเรียนจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของดอกทุเรียนและการติดผล ซึ่งนำไปสู่การจัดการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1) การให้น้ำหลังจากที่หยุดให้น้ำจนกระทั่งทุเรียนออกดอก ในระยะไข่ปลาให้เห็นมากพอแล้ว จึงเริ่มต้นทีละน้อยจนเข้าสู่ระดับปกติในสัปดาห์ที่ 3 หลังดอกบาน โดยตลอดระยะพัฒนาการของดอกจนกระทั่งดอกใกล้บาน ต้องดูแลให้น้ำอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอในอัตราประมาณ 75 เปอร์เซ็นต์ของอัตราการระเหยน้ำ คิดเป็นปริมาตรน้ำ 30-43 ลิตรต่อต้นต่อวันต่อพื้นที่ใต้ทรงพุ่ม 10 ตารางเมตร

2) การป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียน ตรวจสอบและป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ ศัตรูพืชที่พบในช่วงการพัฒนาการของดอก ได้แก่โรคแอนแทรกโนส เพลี้ยไฟ ไรแดง และช่วงที่ทุเรียนบานควรหว่านเชื้อไตรโคเดอร์มาเพื่อช่วยย่อยสลายกลีบดอกเกสรและผลอ่อนที่ร่วงอยู่ใต้ทรงพุ่มทุเรียน เชื้อไตรโคเดอร์มาจะช่วยทำลายเชื้อราไฟทอปธอรา แล้วยังช่วยลดปริมาณเชื้อรา

ลาซิโอดิพซึ่งเป็นสาเหตุของโรคผลเน่าในทุเรียนได้อีกด้วย

3) การตัดแต่งดอก เมื่อดอกทุเรียนมีอายุประมาณ 30 วัน (ระยะกระดุม) ควรพิจารณาตัดแต่งช่อดอกให้เหลือจำนวนช่อดอกประมาณ 3 – 6 ช่อดอกต่อความยาวกิ่ง 1 เมตร โดยตัดช่อดอกบนกิ่งขนาดเล็ก (เส้นผ่าศูนย์กลางกิ่งน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 เซนติเมตร) และช่อดอกในตำแหน่งปลายกิ่งทิ้ง ต้องตัดแต่งให้เป็นดอกรุ่นเดียวกันทั้งต้นหรืออย่างน้อยให้เป็นดอกรุ่นเดียวกันในแต่ละกิ่ง

4) การช่วยผสมเกสร โดยปฏิบัติงานในเวลากลางคืนอาจเลือกใช้วิธีตัดเฉพาะอับเรณูที่มีละอองเรณูสีขาวใส่ภาชนะรวบรวมไว้ ตั้งแต่เวลา 19.00 – 19.30 น.แล้วใช้พู่กันหรือแปรงขนอ่อนแตะละอองเรณูไปป้ายที่ยอดเกสรตัวเมียที่มีลักษณะกลมและมีสีเหลือง ตั้งแต่ประมาณ 19.30 – 21.30 น. หรืออาจใช้แปรงขนอ่อนผูกติดกับปลายไม้แตะสลับไปมาระหว่างต้นที่ต่างพันธุ์กันหรืออาจจะเป็นพันธุ์เดียวกันแต่ต่างต้น หรือต่างดอกตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เลือกผสมเกสรประมาณ 200 กลุ่มดอกต่อต้น เลือกเฉพาะกลุ่มดอกที่อยู่ในตำแหน่งที่ดีที่ต้องการจะไว้ผล ไม่จำเป็นต้องช่วยผสมเกสรทั้งต้น สำหรับสวนที่มีการจัดการน้ำดีๆ ดอกทุเรียนจะบานค้างจนถึงตอนเช้าและมีแมลงผสมเกสร ก็ไม่จำเป็นต้องช่วยผสมเกสรในตอนกลางคืน

2.8.4 การจัดการเพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต การตัดแต่งผลแม้ว่าจะมีการตัดแต่งดอกไปแล้ว ยังจำเป็นต้องตัดแต่งผลด้วย เพื่อเป็นการจัดวางตำแหน่งของผลให้เหมาะสม และเพื่อให้มีจำนวนเหลือในปริมาณเหมาะสมกับอายุ ขนาด และความสมบูรณ์ของต้นทุเรียน โดยมีคำแนะนำทั่วไปให้ตัดแต่งผลประมาณ 3 ครั้ง ดังนี้

1) การตัดแต่งครั้งที่ 1 ตัดแต่งผลที่มีรูปร่างบิดเบี้ยว ผลมีขนาดเล็ก และผลต่างรุ่นบนกิ่งเดียวกันออกให้เหลือ ผลที่มีลักษณะรูปทรงสมบูรณ์ ขั้วหัวใหญ่ เหลือไว้ให้มากกว่าจำนวนผลที่คาดว่าจะไว้จริง ประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ถ้าทุเรียนผลนั้นมีการติดผลดีแนะนำให้ไว้ผลเดี่ยว ห่างกันผลละ 30 เซนติเมตร สำหรับทุเรียนที่ติดผลไม่ดีนัก ควรตัดแต่งให้เหลือเป็นกลุ่ม ๆละ 2 – 3 ผล แต่ละกลุ่มห่างกัน 1 – 2 เมตร โดยควรทำให้เสร็จภายในสัปดาห์ที่ 4 หลังดอกบาน

2) การตัดแต่งครั้งที่ 2 ตัดแต่งผลที่โตช้ากว่าผลอื่นในรุ่นเดียวกัน ผลบิดเบี้ยว ผลที่มีหนามแดงและผลที่มีโรคแมลงทำลายออก เพื่อเป็นการปรับจำนวนผลให้สมดุลย์กับอาหารที่มีอยู่ การตัดแต่งในครั้งนี้ควรทำเมื่ออายุ 5 – 8 สัปดาห์หลังดอกบาน การตัดแต่งรอบนี้จะช่วยให้ผลที่เหลืออยู่มีการขึ้นพู ขยายขนาดเนื้อได้อย่างปกติ

3) การตัดแต่งครั้งที่ 3 หลังจากตัดแต่งครั้งที่ 2 แล้วประมาณ

1-2 สัปดาห์ให้ตัดแต่งผลเป็นครั้งสุดท้าย โดยตัดเฉพาะผลขนาดเล็ก รูปทรงบิดเบี้ยว ก้นลีบหัวหลิม และผลที่มีโรคแมลงเข้าทำลายดอกอีกครั้งหนึ่ง เหลือผลที่มีขนาดและรูปทรงใกล้เคียงกันเท่ากับจำนวนผลที่ต้องการเอาไว้จริง ผลทุเรียนจึงมีความสม่ำเสมอ

4) การให้ปุ๋ย เมื่อผลมีอายุ 5 – 6 สัปดาห์ หรือหลังจากตัดแต่งผลครั้งที่ 1 ควรใส่ปุ๋ย 12 – 12 –17+2 (mg)หรือ 8 – 24 –24 หรือ 9 –24 –24 หรือ 13 – 13 –21 ในอัตราส่วนเป็นกิโลกรัมต่อต้นเท่ากับ 1 ใน 3 ของเส้นผ่าศูนย์กลางของทรงพุ่ม และเมื่อผลทุเรียนมีอายุ 10 –11 สัปดาห์ หรือหลังตัดแต่งผลครั้งสุดท้าย ควรใส่ปุ๋ยสูตร 0 – 0 –50 อัตรา 1 – 2 กิโลกรัมต่อต้นเพื่อเพิ่มคุณภาพของเนื้อ

5) การให้น้ำ ในระยะติดผลอ่อนนี้ ถ้าจัดการน้ำไม่เหมาะสม ถ้าทุเรียนได้รับน้ำมากและเร็วเกินไปจะมีส่วนทำให้ผลอ่อนร่วงได้ แต่ถ้าให้น้ำน้อยหรือขึ้นน้ำช้าเกินไปผลจะโตช้ารูปทรงไม่ปกติ ดังนั้นหลังจากดอกบานแล้วจึงต้องมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจากเดิมที่เคยให้น้ำ 20 - 25 เปอร์เซ็นต์ ในระยะก่อนดอกบานจนถึงดอกบานนั้น ก็คงให้รักษาระดับการให้น้ำเท่าเดิมต่อไปจนผลอ่อนมีอายุประมาณ 2 สัปดาห์ จึงค่อยๆเพิ่มปริมาณการให้น้ำขึ้นที่ละน้อยจากอัตรา 20 – 25 เปอร์เซ็นต์ เป็น 70 เปอร์เซ็นต์ ของอัตราการระเหยน้ำ เมื่อผลมีอายุครบ 4 สัปดาห์จากนั้นก็ให้เพิ่มปริมาณน้ำขึ้นเรื่อยๆ ตามพัฒนาการของผล โดยเพิ่มเป็น 85 เปอร์เซ็นต์ของอัตราการระเหยน้ำ เมื่อผลมีอายุประมาณ10 –11 สัปดาห์คงปริมาณการให้น้ำในระดับนี้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งผลมีอายุประมาณ 21 สัปดาห์เริ่มเข้าสู่กระบวนการสุกแก่ให้ลดปริมาณการให้น้ำลงเหลือเพียง 60 เปอร์เซ็นต์ ของอัตราการระเหยน้ำ

2.8.5 การจัดการกับปัญหาการแตกใบอ่อน ในระหว่างการพัฒนาการของผล ในช่วงที่ผลทุเรียนกำลังเจริญเติบโตถ้ามีการแตกใบอ่อนจะเกิดการแข่งขันกันระหว่างดอกและใบอ่อน ซึ่งใบอ่อนมีความสามารถในการดึงอาหารสะสมไปใช้ในการเจริญเติบโต ถ้าไม่มีการจัดการเพื่อควบคุมใบอ่อนที่ดีพอจะส่งผลคือถ้าแตกใบอ่อนในระยะ 3 – 5 สัปดาห์ หลังดอกบานจะทำให้ผลอ่อนร่วงเป็นจำนวนมากถ้าแตกใบอ่อนในช่วง 5 - 8 สัปดาห์หลังดอกบานซึ่งเป็นช่วงที่ผลทุเรียนต้องการอาหารปริมาณมากไปใช้เพื่อขยายขนาดและพูขึ้นอย่างรวดเร็ว จะทำให้ผลมีรูปทรงบิดเบี้ยว ถ้าแตกใบอ่อนในช่วง10 – 12 สัปดาห์หลังดอกบาน ซึ่งเป็นช่วงที่กำลังสร้างเนื้อมีผลทำให้เนื้อทุเรียนมีอาการแกน เตาเผาและรสชาติไม่อร่อย คำแนะนำในการจัดการกับปัญหาแตกใบอ่อน ถ้าพบว่าทุเรียนแตกใบอ่อนระยะหางปลา (ตาใบเริ่มพัฒนา) ฉีดพ่นด้วยปุ๋ยโปแตสเซียมไนเตรท (13 –0 –46) อัตรา 150–300 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตรให้ทั่วต้นเน้นให้ถูกบริเวณตายอด จำนวน 1 – 2 ครั้ง จะสามารถหยุดการเจริญเติบโตของใบอ่อนได้ 3 สัปดาห์ ถ้าพบใบอ่อนเลยระยะหางปลาให้ฉีดพ่นด้วยสารชะลอการเจริญเติบโตพืชควบคู่กับการให้อาหารเสริมทางใบเพื่อช่วยให้ทั้งใบ

อ่อนและผลอ่อนเจริญอยู่ด้วยกันได้โดยการพ่น คาร์โบไฮเดรทสำเร็จรูป อัตรา 20มิลลิลิตร+ปุ๋ยทางใบสูตร 10–20–30 อัตรา 60 กรัม+กรดฮิวมิก อัตรา 20 มิลลิกรัม + สารมีพิควอทคลอไรด์ 1.5 เปอร์เซ็นต์ อัตรา 50 ซีซี ผสมรวมกันในน้ำ 20 ลิตร

2.8.6 การโยงผลทุเรียน เพื่อป้องกันปัญหากิ่งฉีกหักเสียหาย และทำให้สูญเสียผลผลิต เนื่องจากมีน้ำหนักของผลในแต่ละกิ่งมากเกินไป โครงสร้างของกิ่งไม่ดีหรือสวนทุเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีพายุลมแรง ควรโยงกิ่งเมื่อตัดแต่งผลเสร็จเรียบร้อยแล้วหรือผลมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 เซนติเมตร วิธีการโดยผูกเชือกโยงติดกับกิ่งทุเรียนให้เลยตำแหน่งเชื่อมต่อระหว่างขั้วผลกับกิ่งไปทางปลายยอดของกิ่ง พยายามสอดและดึงเชือกโยงทำมุมกว้างกับกิ่งแล้วดึงปลายเชือกผูกรั้งกับต้นไม้ให้ตึงพอประมาณ เพื่อให้กิ่งสามารถเคลื่อนไหวได้บ้างและกิ่งยกระดับสูงขึ้นเล็กน้อย

2.9 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

2.9.1 ดัชนีการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวทุเรียนควรเก็บเกี่ยวเฉพาะทุเรียนที่แก่แล้วเท่านั้น ซึ่งสามารถสังเกตลักษณะหลายอย่างประกอบกัน อาทิเช่น

1) นับอายุผล ตั้งแต่วันดอกบานจนถึงวันเก็บเกี่ยว พันธุ์กระดุมทอง ประมาณ 90-100 วัน พันธุ์ชะนี ประมาณ 105-110 วัน และพันธุ์หมอนทอง ประมาณ 120-135 วัน

2) สังเกตก้านผล เมื่อผลทุเรียนเริ่มแก่ก้านผลจะแข็งแรงและมีสีเข้มขึ้น เมื่อสัมผัสจะรู้สึกสากมือ บริเวณปากปลิงจะบวมโต เห็นรอยต่อชัดเจน เมื่อจับก้านผลแล้วแกว่งผลทุเรียนจะรู้สึกว่าก้านผลมีสปริงมากขึ้น

3) สังเกตหนาม ปลายหนามจะแห้ง มีสีน้ำตาลเข้ม เปราะและหักง่าย หนามกางออก ร่องหนามห่าง เมื่อบีบหนามเข้าหากัน จะรู้สึกว่ามีสปริง

4) สังเกตรอยแยกระหว่างพู ผลทุเรียนที่แก่จัด จะสังเกตเห็นรอยแยกบนพูได้อย่างชัดเจน ยกเว้นบางพันธุ์ที่ลักษณะดังกล่าวไม่ปรากฏชัดเจน เช่น พันธุ์ก้านยาว

5) การเคาะเปลือก เมื่อเคาะผลทุเรียนที่แก่จัดจะมีเสียงดังโปร่ง ๆ เสียงหนักหรือเบาแตกต่างกันไปขึ้นกับพันธุ์ทุเรียน

6) สังเกตสีเนื้อ สีเนื้อพันธุ์ทุเรียนจะเปลี่ยนจากสีขาวเป็นสีเหลืองอ่อนหรือเหลืองเข้ม ตามลักษณะประจำของแต่ละพันธุ์และความแก่ที่ต่างกัน

7) การปล่อยให้ผลทุเรียนร่วง ปกติดอกทุเรียนแต่ละรุ่นในต้นเดียวกัน จะบานไม่พร้อมกัน (แตกต่างกันไม่เกิน 10 วัน) ดังนั้นเมื่อมีผลทุเรียนบนต้นเริ่มแก่ สุก และร่วงก็จะเป็นสัญญาณเตือนให้รู้ว่า ทุเรียนที่เหลือบนต้นเริ่มแก่สามารถเก็บเกี่ยวได้แล้ว

8) การชิมปลิง เมื่อตัดขั้วผลหรือปลิงผลทุเรียนแก่จัด จะพบว่ามีน้ำใส ไม่ข้นเหนียวเหมือนใบทุเรียนอ่อน และเมื่อชิมดูจะมีรสหวาน

2.9.2 วิธีการเก็บเกี่ยว ใช้มีดคม ๆ ตัดก้านผลส่วนที่เหนือปากปลิง เพื่อให้ผลหลุดจากต้นและส่งผลให้คนที่รออยู่ใต้ต้นใช้กระสอบป่านตวัดรับผล หรือใช้วิธีโรยเชือกลงมาวางผลลงในเข่งไม้ไผ่ หรือในพื้นที่ที่เตรียมไว้ ห้ามวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง เพราะเชื้อราสาเหตุของโรคผลเน่าจะติดไปกับผลทุเรียน ส่วนผลที่รับพลาดตกลงบนพื้นให้แยกออกต่างหากทันที เพราะเปลือกจะช้ำ เชื้อราสาเหตุของโรคผลเน่าจะติดไปกับผลและเจริญเข้าทางรอยแผลช้ำอย่างรวดเร็ว

2.9.3 การปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว ขนย้ายผลทุเรียนไปยังโรงคัดแยกของสวนด้วยความระมัดระวัง ควรทำการขนถ่ายทุเรียนน้อยครั้งที่สุด เพราะการขนถ่ายแต่ละครั้งจะมีผลให้หนามทิ่มแทงกันและเปลือกช้ำ เป็นช่องทางให้เชื้อราเจริญเข้าไปทำลายผลได้เร็วขึ้น มีการคัดแยกผลที่มีตำหนิจากโรคและแมลง ตำหนิจากการเก็บเกี่ยว ขั้วหักแยกไว้ต่างหาก พร้อมกับทำการคัดแยกคุณภาพ (ขนาดและรูปร่าง) ตามความต้องการของลูกค้า ควรจุ่มผลในสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา เพื่อควบคุมโรคผลเน่า โดยสารเคมีอิมาซิล (50 เปอร์เซ็นต์) ในอัตรา 10 กรัมต่อน้ำ 20ลิตร เพื่อควบคุมโรคผลเน่าที่เกิดจากเชื้อราลาซิโอดิพโพลเดียและเชื้อโฟมอปซีสหรือใช้สารโฟซิธิล-อลูมิเนี่ยม (80 เปอร์เซ็นต์) ในอัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร เพื่อควบคุมโรคผลเน่าจากเชื้อไฟทอปธอรา หลังจากจุ่มผลทุเรียนในสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อราแล้วให้ผึ่งให้แห้งบนแท่นรองรับผลทุเรียนติดสติกเกอร์รับรองคุณภาพที่ขั้วผล รอการขนส่งไปยังตลาดหรือโรงคัดบรรจุของผู้ส่งออก การขนส่งผลทุเรียนไปยังโรงคัดบรรจุให้รองกระสอบระหว่างชั้นของผลทุเรียน เพื่อลดการทิ่มแทงกันของหนามทุเรียน

2.9.4 การเก็บรักษา ผลทุเรียนที่เก็บเกี่ยวมาแล้ว สามารถเก็บเกี่ยวไว้ที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียสได้นาน 2-9 วัน และที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส ได้นาน 5-12 วัน การเก็บรักษาผลทุเรียนที่อุณหภูมิ 15 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ 85-90 เปอร์เซ็นต์ จะเก็บรักษาผลทุเรียนได้นาน 2 สัปดาห์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความแก่ ผลทุเรียนดิบจะแสดงอาการสะท้านหนาวถ้าเก็บรักษาที่อุณหภูมิต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส ผิวผลจะเป็นสีดำหรือสีน้ำตาลบริเวณร่องหนามและแผ่ขยายจนทั่วผล เนื้อไม่สุก และมีอาการวูบตัวของเนื้อ

3. จังหวัดศรีสะเกษและเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

ในส่วนนี้จะกล่าวถึง จังหวัดศรีสะเกษและเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนรายละเอียด ดังนี้

3.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ (2545:1-30) และสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ (2545:2-6,72) ได้รายงานข้อมูลจังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้ง (ละติจูด) ที่ 14-15 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก อยู่เหนือระดับน้ำทะเล 120 เมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 5,524,987.50 ไร่ ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถไฟ 515 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ 571 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดยโสธร และจังหวัดร้อยเอ็ด ทิศใต้ติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี และทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งแสดงแผนที่จังหวัดศรีสะเกษ ดังภาพที่ 2.6

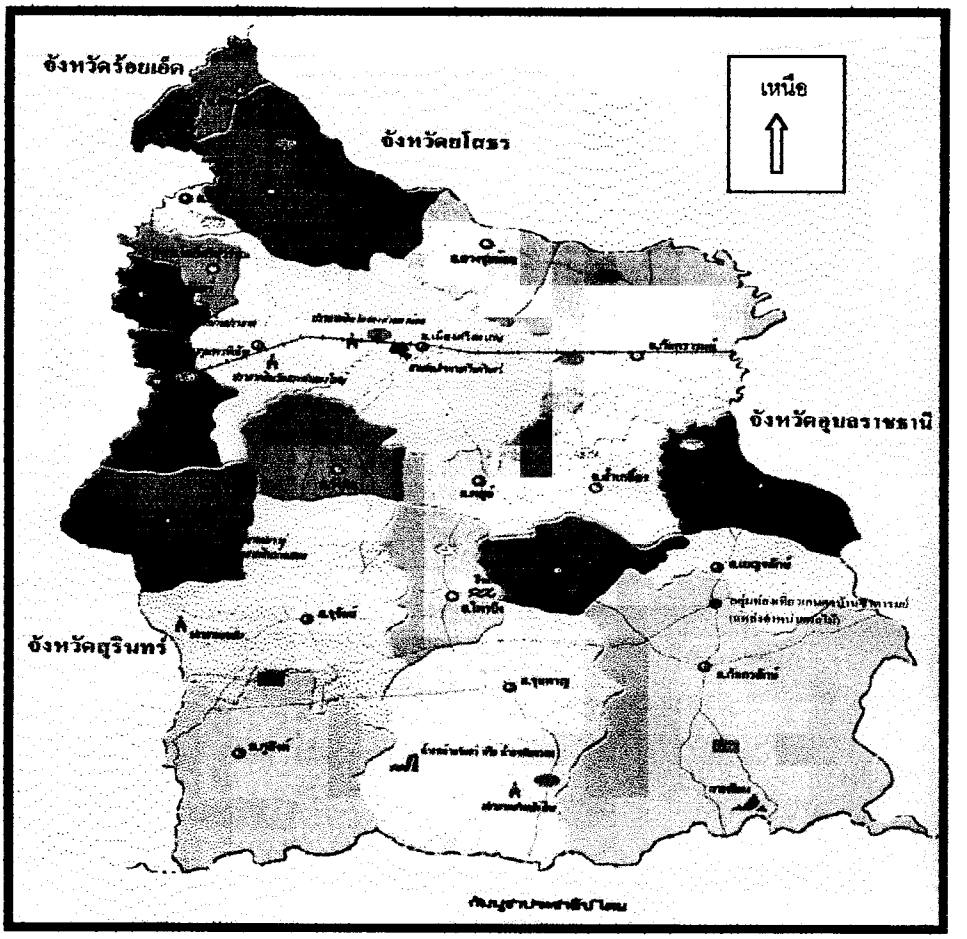

ภาพที่ 2.6 แผนที่จังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา : สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ (2546) *สรุปผลงานของจังหวัดบูรณาการเพื่อการพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ*

3.1.1 สภาพภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มทางตอนเหนือและตอนกลางของจังหวัด ส่วนทางใต้จะเป็นที่ลาดชัน และลูกคลื่นลอนตื้นสลับลอนชัน มียอดเขาสูงที่สุดของจังหวัด คือ ยอดเขาพนมตาเหมือน อยู่ในเขตอำเภอขุนหาญ สูง 673 เมตรและมีแนวชายแดนติดกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย รวมระยะทาง 127 กิโลเมตร มีช่องทางติดต่อเข้าออก 26 ช่อง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอกันทรลักษ์ 76 กิโลเมตร อำเภอขุนหาญ 18 กิโลเมตร และอำเภอภูสิงห์ 33 กิโลเมตร

3.1.2 สภาพภูมิอากาศ อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม ซึ่งเป็นลมพัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาวจะมีลมเย็นและแห้ง จากประเทศจีนพัด ปกคลุมประเทศไทย ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้งทั่วไป เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ และมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในฤดูฝน ซึ่งพัดผ่านทะเลและมหาสมุทรนำความชื้นมาตกเป็นฝนในเขตนี้ระหว่างกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคมของทุกปี ฤดูร้อนจะเริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.7 องศาเซลเซียส ฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,436.8 มิลลิเมตรต่อปี ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ เดือนที่มีอากาศหนาวจัดคือ เดือนธันวาคม และมกราคม อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.3 องศาเซลเซียส

3.1.3 การปกครอง แบ่งเขตการปกครองเป็น 20 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 204 ตำบล 2,589 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 13 เทศบาลตำบล 203 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) แบบบัญชีรายชื่อ และแบ่งเขตเลือกตั้ง รวม 12 คน สมาชิกวุฒิสภา (สว.) จำนวน 5 คน

3.1.4 ประชากร มีจำนวนทั้งสิ้น 1,454,559 คน เป็นชาย 726,921 คน และหญิง 727,678 คน

3.1.5 แหล่งน้ำ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือลำน้ำมูล ซึ่งเป็นสายน้ำต้นกำเนิดจากเทือกเขาดงพญาเย็น ในท้องที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ไหลเข้าสู่จังหวัดศรีสะเกษผ่านทางตอนเหนือของจังหวัด คือ ท้องที่อำเภอราษีไศล ยางชุมน้อย เมือง และอำเภอกันทรารมย์ นอกจากนี้ยังมีลำน้ำอีกหลายสายซึ่งไหลลงแม่น้ำมูล ได้แก่ ห้วยสำราญ ห้วยขะยูง ห้วยทับทัน ห้วยทาห้วยแฮด มีการสร้างฝายขนาดใหญ่กั้นลำน้ำมูล (ตามโครงการโขง-ชี-มูล) ที่อำเภอราษีไศล และอำเภอกันทรารมย์ นอกจากนี้มีห้วยศาลาซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่ดัดแปลงทำเป็นเขื่อนเก็บกักน้ำที่ไหลมาจากห้วยสำราญ และมีต้นน้ำจากห้วยพนมดงรัก สามารถบรรจุน้ำได้สูงสุด 52.5 ล้าน ลูกบาศก์เมตรมีพื้นที่ที่ทำการชลประทานจำนวน 20,400 ไร่ มีน้ำตลอดปี

3.1.6 ป่าไม้ มีพื้นที่ป่าทั้งสิ้น 1,366,444 ไร่ แบ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาติ 25 ป่า พื้นที่ 1,274,312 ไร่ และป่าไม้ถาวรเตรียมการสงวน 4 ป่า พื้นที่ 92,132 ไร่ ลักษณะส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่ง ประกอบด้วย ป่ายาง ไม้เต็ง ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้กระบาก และไม้เบญจพรรณ

3.1.7 ดิน จังหวัดศรีสะเกษมีแหล่งกำเนิดและลักษณะดินจากผลการสำรวจโดยกองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แบ่งออกได้ 3 ลักษณะดังนี้

1) ดินเกิดจากการที่พัฒนาและทับถม โดยน้ำที่ไหลและค่อนข้างไหล ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำท่วมถึง ลักษณะดินมีตั้งแต่ดินร่วนปนทราย ดินร่วนปนซิลท์ถึงดินเหนียวปนกรวด การระบายน้ำดีถึงเลว ส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์สูงเหมาะปลูกข้าว พืชผัก พืชไร่ แต่มักมีปัญหาน้ำท่วมอยู่เสมอ ดินที่พบในบริเวณนี้ได้แก่ ดินชุดเชียงใหม่ มีเนื้อที่อยู่ประมาณ 185,031 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 3.35 ของเนื้อที่ทั้งหมด

2) ดินเกิดจากตะกอนที่ถูกพัดพาทับถม โดยลำน้ำมานานแล้ว ได้แก่ บริเวณที่ราบต่ำและเป็นลูกคลื่นลอนตื้นถึงลอนชัน ลักษณะดินบริเวณนี้มีทั้งที่นาและดินในที่ดอน ลักษณะเนื้อดินตั้งแต่ดินร่วนปนทราย ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว ส่วนใหญ่เป็นดินลึกระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ บางแหล่งมีดินลูกรังปนอยู่ด้วย ในที่ราบพบดินชุดร้อยเอ็ด ดินชุดอุบล ในที่ดอนเป็นดินลึกและเนื้อดินปนทราบ ดินร่วนปนทราย เป็นส่วนใหญ่ การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างต่ำ บางแห่งเป็นดินตื้นมีกรวดปนตลอดหน้าดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ ใช้ปลูกพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ดินที่พบได้แก่ ดินชุดโคราช ชุดน้ำพอง ชุดยโสธร ชุดวาริน เป็นต้นมีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 80.2 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

3) ดินเกิดจากการสลายตัวของหินอยู่กับที่ และเกิดตามที่ราบเชิงเขา จากวัตถุกำเนิดพวกหินบาซอลท์ หินแอนดีไซท์ และหินทราย พบแพร่กระจายอยู่ด้านตะวันออกและด้านใต้ของจังหวัด ตามแนวเทือกเขาพนมดงรัก มีความลาดเทของพื้นที่ตั้งแต่ 1-20 เปอร์เซ็นต์ ลักษณะดินมักมีหินและกรวดปน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินร่วนเหนียวปนทราย ดินเหนียวปนทราย มีกรวดปนถึงดินเหนียว ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำถึงค่อนข้างสูง ดินที่พบ เช่นดินชุดบุรีรัมย์ ดินชุดสุรินทร์ ดินชุดโชคชัย เป็นต้น

3.2 สภาพทางสังคม และวัฒนธรรม

จังหวัดศรีสะเกษประกอบด้วยบุคคลสี่เผ่า ได้แก่ ลาว ส่วย เยอ เขมร และภาษาที่ใช้ของคนพื้นเมือง คือ ภาษาไทยอีสาน และภาษาเขมร ส่วนภาษาส่วยและเยอ ยังมีชนพื้นเมืองอยู่ในบางท้องที่ใช้กันอยู่ แต่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.58 นอกนั้นนับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม เป็นผู้ที่รักความสงบมีความเอื้อเฟื้อและจริงใจกับคนทั่วไป รักอิสระเป็น

สังคมเกษตรกรรมอยู่กันแบบเครือญาติ นับถือผู้อาวุโส อาศัยจารีตประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ปัจจุบันประชาชนยังยึดมั่นประเพณีเก่าแก่ที่สืบทอดกันมาช้านาน มีการจัดงานประเพณีในโอกาสต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี เพื่อสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ในการประกอบอาชีพ ค่านิยม ทัศนคติ วัฒนธรรม และประเพณีในรอบ12 เดือนของการดำรงชีวิตในแนวทางเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น งานบุญบั้งไฟ งานบุญข้าวสารท งานบุญข้าวจี่ งานประเพณีการสู่ขวัญข้าว เป็นต้น

3.3 อาชีพและการประกอบอาชีพ

3.3.1 เกษตรกรรม เป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ ในจังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดรวม 3,500,970 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 63.36 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ประกอบด้วยการทำนา ทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปอแก้ว หอมแดง กระเทียม ถั่วลิสง การทำสวนผลไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน มะม่วง การเลี้ยงสัตว์ การประมง มีทั้งที่ทำเป็นลักษณะไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน และการเลี้ยงสัตว์ระดับฟาร์ม เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 19,555 บาท ต่อครัวเรือนต่อปี

3.3.2 การอุตสาหกรรม จังหวัดศรีสะเกษมีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 260 แห่ง เงินลงทุน 1,029,793,667 บาท มีการใช้แรงงาน จำนวน 3,805 คน

3.3.3 การพาณิชยกรรม มีทั้งสินค้านำเข้าและส่งออก สินค้านำเข้าของจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่ไม่สามารถผลิตได้ในจังหวัด ส่วนสินค้าส่งออกเป็นผลิตผลทางการเกษตร ได้แก่ ข้าวเปลือก พืชไร่ ผลไม้ สัตว์ปีก สินค้าหัตถกรรม เป็นต้น

3.3.4 การท่องเที่ยว จังหวัดศรีสะเกษมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางโบราณวัตถุและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สามารถพัฒนาให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่นท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุหรือประเภทสถานที่พักผ่อน แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร และปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งเป็นสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวที่เป็นคนไทยและชาวต่างประเทศ

3.4 การปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

3.4.1 ลักษณะการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ

การปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ เริ่มแรกมีการปลูกในพื้นที่สองอำเภอ คือ อำเภอกันทรลักษ์และอำเภอขุนหาญ และต่อมาขยายพื้นที่ในบริเวณอำเภอใกล้เคียงได้แก่ อำเภอศรีรัตนะ ภูสิงห์ และเบญจลักษ์ ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกรวมทั้งจังหวัด 4,911 ไร่ให้ผลผลิตแล้ว 2,057 ไร่ผลผลิตรวมประมาณ 2,880 ตันต่อปี ผลผลิตเฉลี่ย 1,400 กิโลกรัมต่อไร่ พันธุ์ที่นิยมปลูกคือพันธุ์หมอนทองและพันธุ์ชะนีราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้ พันธุ์หมอนทองเฉลี่ย

18-20 บาทต่อกิโลกรัม และพันธุ์ชะนี เฉลี่ย12-15 บาทต่อกิโลกรัม พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินเดิมเคยปลูกข้าวโพด และ มันสำปะหลังและเป็นพื้นที่ สปก 4-01 จะปลูกเฉลี่ย 4-5 ไร่ต่อครอบครัว

1) การปลูก มีการปรับพื้นที่ไถตากดินทิ้งไว้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ กำหนดระยะระหว่างต้น และระหว่างแถวปลูกที่นิยมระยะ 8x8 เมตร จำนวน 25 ต้นต่อไร่ และ10x10 เมตร จำนวน 16 ต้นต่อไร่ พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ พันธุ์หมอนทอง และชะนี ขนาดหลุมปลูก 50x50x50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยหินฟอสเฟตและปุ๋ยคอก หลังจากปลูกเสร็จจะใช้ไม้ยึดลำต้นไว้เพื่อกันการโยกคลอน

2) การดูแลรักษาหลังปลูก

(1) การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม ควบคุมให้มีลำต้นเดี่ยว ทรงต้นโปร่ง และไว้กิ่งประมาณ 12-15 กิ่ง เมื่อทุเรียนให้ผลผลิต

(2) การใส่ปุ๋ย ใส่บริเวณใต้ทรงพุ่มโดยรอบ ใส่ปุ๋ยคอกประมาณ 5 กิโลกรัมต่อต้น และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณ 150-200 กรัมต่อต้น ในปีต่อๆ ไป จึงเพิ่มปริมาณขึ้น

(3) การให้น้ำ มีระบบการให้น้ำแบบท่อ ซึ่งจะวางท่อตลอดทั้งแปลงและการใช้สายยางรด ซึ่งมีบ่อน้ำตื้นทุกราย จะมีการให้น้ำวันเว้นวัน ยกเว้นวันที่มีฝนตก

(4) การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่พบเช่น โรครากเน่าโคนเน่า เกิดจาก เชื้อราไฟทอปธอรา แก้ไขโดยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา และถ้ารุนแรงใช้สารเคมีป้องกันกำจัด

3) การจัดการเพื่อเตรียมสภาพต้นให้พร้อมที่จะออกดอก เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จแล้ว จะรีบตัดแต่งกิ่ง และใส่ปุ๋ยบำรุงต้นเพื่อเร่งให้ทุเรียนแตกใบอ่อน และสร้างความสมบูรณ์ให้กลับคืนสู่ต้นทุเรียนโดยเร็ว

4) การจัดการเพื่อช่วยในการออกดอก ก่อนที่จะสิ้นฤดูฝนประมาณ 1 เดือน จะใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน สูตร 8-24-27 ประมาณ 2-3 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อเตรียมความพร้อมของต้นทุเรียนสำหรับการออกดอก

5) การจัดการในช่วงการพัฒนาการของดอกเพื่อส่งเสริมการติดผล เพื่อให้ทุเรียนมีการพัฒนาการที่ดี จะมีการควบคุมการให้น้ำเมื่อดอกทุเรียนเจริญในระยะหัวกำไล ลดปริมาณน้ำลง ให้เพียง 1 ใน 3 ของการให้น้ำปกติ และหลังจากดอกทุเรียนบาน และช่วยผสมเกสรแล้วจะค่อย ๆ เพิ่มปริมาณการให้น้ำ จะต้องมีการตัดแต่งดอก เพื่อให้มีดอกทุเรียนรุ่นเดียวกันบนต้นเดียวกัน

6) การช่วยผสมเกสรเพื่อให้ทุเรียนติดผลดีขึ้น ดอกทุเรียนจะบานพร้อมรับการผสมเกสรในเวลากลางคืน จะต้องเริ่มทำการผสมเกสรตั้งแต่เวลา 19.30 น.ใช้พู่กันแคะละอองเกสรตัวผู้ไปป้ายที่ยอดเกสรตัวเมีย

7) การจัดการในช่วงที่ผลกำลังมีการพัฒนา เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต เมื่อตัดแต่งดอกไปแล้วจะตัดแต่งผลอ่อนด้วย ครั้งที่ 1 จะตัดเมื่อผลทุเรียนมีอายุ 3-4 สัปดาห์ ครั้งที่ 2 ผลทุเรียนมีอายุ 5-6 สัปดาห์ เลือกตัดผลที่โตช้า ผลมีรูปร่างบิดเบี้ยว ครั้งที่ 3 ตัดเมื่อทุเรียนมีอายุ 7-8 สัปดาห์ นอกจากนี้มีการให้น้ำหลังจากดอกทุเรียนบานแล้วให้เพิ่มปริมาณการให้น้ำขึ้นเรื่อย ๆ และต้องเพียงพอและสม่ำเสมอ

8) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว เลือกเก็บเกี่ยวเฉพาะทุเรียนที่แก่ โดยสังเกตจากลักษณะของผลและนับอายุ ตัดเหนือปลิงของก้านผล หลีกเลี่ยงการวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง หลังจากนั้นทำความสะอาด คัดขนาดก่อนจำหน่าย สำหรับด้านตลาดจังหวัดศรีสะเกษ มีการจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อถึงสวน ซึ่งเป็นพ่อค้าจากจังหวัดจันทบุรีเพื่อส่งผลผลิตไปต่างประเทศและอีกส่วนหนึ่งก็นำไปขายในพื้นที่ตามสองข้างเส้นทางคมนาคม

3.4.2 เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ กล่าวได้ว่าเป็นเกษตรกรที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง กล้าตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนพื้นที่จากเดิมที่เคยปลูกพืชไร่มาเปลี่ยนเป็นไม้ผล คือ ทุเรียน ทั้ง ๆ ที่มีความเสี่ยงสูง ต่อความไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะเป็นพืชที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี มีวิธีการปฏิบัติที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน นอกจากนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความขยัน อดทน ช่างสังเกต และหาความรู้ประสบการณ์อยู่สม่ำเสมอ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังจากที่มีการปลูกทุเรียนหลาย ๆ ปี คือ โรครากเน่าโคนเน่า โรคผลเน่า แมลงศัตรูเข้าทำลาย และปัญหาด้านคุณภาพผลผลิต เช่นการเก็บเกี่ยวทุเรียนอ่อนจำหน่าย จะเป็นผลทำให้ผู้บริโภคไม่ไว้วางใจ และมีผลกระทบต่อชาวสวนทุเรียน ดังนั้น ผู้ที่ปลูกทุเรียนจึงได้มีการรวมกลุ่ม จัดตั้งโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ มีจำนวน 2 กลุ่ม คือกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนบ้านซำตารมย์ ตำบล ตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ มีสมาชิก 46 คน และกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนบ้านซำขี้เหล็ก ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ มีสมาชิก 63 คน รวม 109 คน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันในการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพ และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

สรุป จังหวัดศรีสะเกษ โดยทั่วไปพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ที่ราบสูง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพและมีรายได้จากการเกษตรเป็นหลัก ในปัจจุบันพบว่า เกษตรกรได้หันมาปลูกไม้ผลมากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และพื้นที่โดยเฉพาะทางตอนใต้ของจังหวัด

มีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกไม้ผล จึงมีแนวโน้มในอนาคตจะมีไม้ผลอีกหลายชนิดที่ปลูกทางภาคตะวันออกและภาคใต้ จะเกิดขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือจังหวัดศรีสะเกษ เช่นเดียวกับทุเรียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิชิต สมบัติมาก (2545:63-65) ศึกษาการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่าเกษตรกรมีเหตุผลที่สำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการดังนี้ เหตุผลทางเศรษฐกิจคือ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.9 ต้องการมีรายได้ รองลงมาร้อยละ 77.3 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรจำนวนมาก ร้อยละ72.3 เห็นว่าราคาผลผลิตของพืชเดิมตกต่ำ เหตุผลทางกายภาพชีวภาพ เกษตรกรร้อยละ 85.8 เห็นว่าการมีพื้นที่เหมาะสมต่อการปลูกไม้เศรษฐกิจและเหตุผลทางการส่งเสริมเกษตรกร ร้อยละ 69.5 เห็นว่าการได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 61.0 การได้มีโอกาสไปดูงานผู้ประสบความสำเร็จ ร้อยละ 60.3 การได้รับการฝึกอบรมความรู้จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ

จิระ อะสุรินทร์ (2544:82) ศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในเขตอาศัยน้ำฝน จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยทางด้านกายภาพคือ การคมนาคมระหว่างแปลงกับที่พักอาศัยมีความสะดวก แหล่งน้ำพอเพียงที่จะใช้ในการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ และระยะทางความใกล้-ไกลจากที่พักกับแปลงเกษตรผสมผสาน ปัจจัยด้านชีวภาพ คือ พันธุ์พืช ที่จะปลูกมีความเหมาะสมกับพื้นที่ และการได้ปลูกหรือเลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิด ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือ ทำให้มีรายได้ตลอดปี พื้นที่ถือครองมีมาก และแรงงานในครอบครัวเพียงพอ ปัจจัยด้านสังคม คือการได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับสมาชิกกลุ่ม การได้รับสนับสนุนจากครอบครัว ปัจจัยด้านการส่งเสริมและสื่อสาร คือการศึกษาดูงานจากที่อื่นที่ประสบผลสำเร็จ การติดตามเยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริม และการได้รับการสนับสนุนพันธุ์พืช

อรนุช ดีช่วย (2545: 85 -87) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในจังหวัดนครนายก พบว่าด้านส่งเสริมอาชีพใหม่คืออาชีพใหม่มีรายได้สูง และผลผลิตจากอาชีพใหม่มีตลาดรองรับ ด้านเศรษฐกิจคืออาชีพเดิมเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนสูง ด้านการเมืองการปกครอง คือนโยบายการกีดกันทางการค้า ด้านกายภาพและชีวภาพ พันธุ์ลูกกุ้งกุลาดำที่มีคุณภาพหาแหล่งซื้อยาก และด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คือยาและสารเคมีที่ใช้ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีผลต่อสุขอนามัยของผู้เลี้ยงและของผู้บริโภค

มานพ ตั้งตรงไพโรจน์ และจุฬ สินชัยพานิช (2544:102) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนอาชีพของราษฎรผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ พบว่ารายได้เป็นส่วนประกอบที่ผลักดันให้เกิดความต้องการในการปรับเปลี่ยนอาชีพ

พัชร มัทธวรัตน์ (2541: 178 -179) ศึกษาสภาพการผลิตและปัญหาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 15 ไร่ ร้อยละ 96.0 ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ร้อยละ 71.3 มีการปลูกพืชแซมทุเรียน เกษตรกรมีประสบการณ์ระหว่าง 5-10 ปี แหล่งความรู้เรื่องการปลูกทุเรียนเกษตรกรร้อยละ 30.0 ได้รับความรู้จากประสบการณ์เอง ร้อยละ 52.7 ได้รับบริการและสนับสนุนการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำหรับวิธีการให้น้ำทุเรียนร้อยละ 55.3 โดยวิธีการวางระบบให้น้ำแบบสปริงเกลอร์ ส่วนแหล่งจำหน่ายทุเรียนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 60.7 จำหน่ายที่ตลาดในจังหวัด ซึ่งวิธีการจำหน่ายร้อยละ 64.0 นำไปจำหน่ายด้วยตนเอง สำหรับผลผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองร้อยละ 46.5 ผลผลิตเฉลี่ย 1,353 กิโลกรัมต่อไร่ พันธุ์ชะนีร้อยละ 48.8 ผลผลิตเฉลี่ย 1,378 กิโลกรัมต่อไร่ พันธุ์กระดุมทองร้อยละ 40.0 ผลผลิตเฉลี่ย 1,062 กิโลกรัมต่อไร่ และพันธุ์ก้านยาวร้อยละ 66.7 ผลผลิตเฉลี่ย 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนปัญหาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 45.3 ประสบปัญหาการระบาดของโรคและแมลงศัตรูทุเรียน รองลงมาร้อยละ 42.7ประสบปัญหาการใช้สารเคมีและร้อยละ 39.3 ประสบปัญหาเรื่องเงินทุน สำหรับปัญหาด้านการตลาด พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่หรือร้อยละ49.3 ประสบปัญหาราคาจำหน่าย รองลงมาร้อยละ 25.3 ประสบปัญหาวิธีการจำหน่ายและร้อยละ 16.0 ประสบปัญหาเรื่องสถานที่จำหน่าย ส่วนปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิต พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่หรือร้อยละ 30.7 ประสบปัญหาขาดการได้รับความรู้ในการผลิตทุเรียน ร้อยละ 26.0 ประสบปัญหาขาดการได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 16.0 ประสบปัญหาขาดการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์และคณะ (2542:14) กล่าวถึงการผลิตทุเรียนว่า ในอดีตการเลือกพื้นที่ปลูกและแหล่งปลูกทุเรียนจะคำนึงถึงพื้นที่ที่มีปริมาณฝนดี มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์และดินดีเป็นหลัก เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของการพัฒนาแหล่งน้ำและการใส่ปุ๋ย ปัจจุบันความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีด้านการจัดการทางดิน น้ำ และการจัดการปัจจัยต่างๆที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปลูกพืชนั้นๆมีมากขึ้น ปัจจัยเรื่องปริมาณน้ำฝนและความอุดมสมบูรณ์ของดินจึงลดความสำคัญลง ในทางตรงกันข้ามพื้นที่ที่มีปริมาณฝนค่อนข้างน้อย มีดินพอใช้ได้ แต่สามารถพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานในพื้นที่ได้ดี จะสามารถใช้เป็นแหล่งผลิตที่ควบคุมการผลิตให้ได้ปริมาณตามกำหนดเวลา และควบคุมคุณภาพผลผลิตได้ดีกว่าการผลิตในพื้นที่ที่มีปริมาณฝนตกชุก

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร : ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ"ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ(survey research)มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 **ประชากรที่ศึกษา** คือเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษที่ปลูกทุเรียนตั้งแต่ 50 ต้นขึ้นไป หรือมีพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่น้อยกว่า 2 ไร่ และเป็นผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกทุเรียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ ในปี พ.ศ . 2543 – 2545 จำนวน 109 คน

1.2 **กลุ่มตัวอย่าง** ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ได้ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 109 คน จากอำเภอกันทรลักษ์ 46 คน และอำเภอขุนหาญ 63 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง (structured interview) เหตุผลที่ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำชัย ทนุผล (2529) อ้างอิงในนิรินทร์ แขมพิมาย (2540 : 56) เนื่องจากข้อดีของการสัมภาษณ์ 1) สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และแม้แต่คนที่ไม่รู้หนังสือ 2) สามารถรู้ข้อเท็จจริงบางอย่างเพิ่มเติมในขณะสัมภาษณ์ ได้จากการสังเกต 3) เมื่อมีข้อข้องใจเกิดขึ้นหรือไม่เข้าใจคำถาม ก็มีโอกาสทำความเข้าใจตรงกันได้ และ4) เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้อย่างเต็มที่

2.1 **ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์** การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

*2.1.1 **การสร้างแบบสัมภาษณ์*** โดยการกำหนดตัวแปรที่ต้องการในประเด็นต่างๆตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดตัวแปรในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงนำตัวแปรตามประเด็นตัวชี้วัด และมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถาม ซึ่งคำถาม

ประกอบด้วย 2 ลักษณะ 1) คำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือคำถามปิด(close – ended question) และ 2) คำถามประเภทเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ หรือคำถามเปิด (open – ended – question) การวิจัยครั้งนี้แบ่งคำถามตามแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงาน พื้นที่ถือครองทำการเกษตร พื้นที่ปลูกทุเรียน ประสบการณ์การปลูกทุเรียน อาชีพหลัก อาชีพรอง การเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร เครื่องจักรกลการเกษตร/เครื่องทุ่นแรงที่ใช้การเกษตร รายได้จากภาคเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร ราคาผลผลิต รายจ่ายของครอบครัว สินเชื่อเพื่อการผลิตและภาระหนี้สิน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดมีคำตอบให้เลือก เป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกหลายคำตอบและเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถาม 2 ตอนย่อย คือ ตอนย่อยที่ 2.1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนและตอนย่อยที่ 2.2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร เป็นคำถามให้เลือกตอบเพื่อทดสอบความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน เกณฑ์การประเมินค่ามี 3 ระดับดังนี้

มีคนตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป หมายถึง มีจำนวนคนที่รู้เรื่องนั้นมาก

มีคนตอบถูกร้อยละ 70 – 79 หมายถึง มีจำนวนคนที่รู้เรื่องนั้นปานกลาง

มีคนตอบถูกน้อยกว่าร้อยละ 70 หมายถึง มีจำนวนคนที่รู้เรื่องนั้นน้อย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร เป็นคำถามแบบปลายปิด มีคำถามให้เลือกเป็นแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ คือ ระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด 5 คะแนน ระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจมาก 4 คะแนน ระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง 3 คะแนน ระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อย 2 คะแนน ระดับที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด 1 คะแนน โดยกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจมาก

ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจน้อย

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้โดยเสรี (free response)

2.1.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์และพัฒนาขึ้นมาโดย ศึกษาจากเอกสารวิชาการ บทความ ตำรา ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร : ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอเสนอแนะและร่วมกันปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) การตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยวิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 3 ไปทำการทดลอง (pre – test) กับเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คนที่ปลูกทุเรียนในอำเภอศรีรัตนะ ซึ่งเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกันกับอำเภอกันทรลักษ์และอำเภอขุนหาญและเป็นอำเภอที่มีการปลูกทุเรียนเช่นกัน แล้วนำผลที่ได้ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร: ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ มาหาค่าความเชื่อมั่น(reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(coefficient alpha) โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ได้ค่าความเชื่อมั่นของการวัด = 0.8983 และได้นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นแล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 **ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช** ขอความอนุเคราะห์เกษตรจังหวัดศรีสะเกษในการประสานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3.2 **ทำหนังสือจากสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ** ขอความอนุเคราะห์เกษตรอำเภอกันทรลักษ์ และเกษตรอำเภอขุนหาญในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ปลูกทุเรียนในพื้นที่

3.3 **การเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม** ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2547 ถึงวันที่ 7 มีนาคม 2547 รวม40 วันโดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 จัดทำแผนการปฏิบัติงาน การออกเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนจังหวัดศรีสะเกษ

*3.3.2 จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ*ที่จะต้องใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อมและเพียงพอ

3.3.3 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในระดับอำเภอที่เกี่ยวข้องนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ตามแผน

3.3.4 ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ข้อมูล เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ได้นัดหมายแต่ละตำบลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ออกไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ จัดทำรหัสข้อมูลเพื่อประเมินผลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows (statistical package for social sciences/ for window) โดยใช้สถิติความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ(percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking)

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ด้วยค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้วยค่าร้อยละ

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร: ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ" ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 4.1 และ 4.2

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

n = 109

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{x}$	S.D.
เพศ						
ชาย	71	65.14				
หญิง	38	34.86				
อายุ			26	72	49.30	11.25
น้อยกว่า 41 ปี	26	23.85				
41 – 50 ปี	34	31.19				
51 – 60 ปี	28	25.69				
มากกว่า 60 ปี	**21**	**19.27**				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 109

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{x}$	S.D.
สถานภาพการสมรส						
โสด	2	1.83				
สมรส	99	90.83				
หม้ายหรือหย่าร้าง	8	7.34				
ระดับการศึกษา						
เรียนต่ำกว่าประถมศึกษา	2	1.83				
จบการศึกษาประถมศึกษา	91	83.49				
จบระดับมัธยมศึกษา	12	11.01				
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	4	3.67				
ภูมิลำเนาเดิม						
อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษมาตั้ง						
แต่บรรพบุรุษ	17	15.60				
ย้ายมาจากที่อื่น	92	84.40				
ระยะเวลาที่ย้ายมาจากที่อื่น			3	43	25.03	13.75
(n=92)						
น้อยกว่า 15 ปี	8	8.70				
15 - 30 ปี	38	41.30				
มากกว่า 30 ปี	46	50.00				
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			2	8	4.69	1.53
น้อยกว่า 4 คน	5	4.59				
4 - 6 คน	94	86.24				
มากกว่า 6 คน	10	9.17				
ประสบการณ์การปลูกทุเรียน			6	17	9.83	2.13
น้อยกว่า 8 ปี	5	4.59				
8 - 12 ปี	94	86.24				
มากกว่า 12 ปี	10	9.17				

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 109

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{x}$	S.D.
การเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร						
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
สหกรณ์การเกษตร	37	33.94				
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	93	85.32				
กลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน	109	100.00				

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร ดังนี้

เพศ พบว่าเกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 65.14 และเพศหญิง ร้อยละ 34.86

อายุ พบว่าเกษตรกรมีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 31.19 รองลงมา คือ ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 25.69 อายุน้อยกว่า 41 ปี ร้อยละ 23.85 และอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ19.27 โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 26 ปี สูงสุด 72 ปี มีอายุเฉลี่ย 49.30 ปี ($\bar{x}$ = 49.30 ปี, S.D.=11.25 ปี)

สถานภาพการสมรส พบว่าเกษตรกรมีสถานภาพการสมรส ร้อยละ 90.83 สถานภาพหม้ายหรือหย่าร้าง ร้อยละ 7.34 และสถานภาพโสด ร้อยละ 1.83

ระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 83.49 เรียนจบระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 11.01 เรียนจบสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 3.67 และเรียนต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ร้อยละ 1.83

ภูมิลำเนาเดิม พบว่าเกษตรกรมีภูมิลำเนาเดิมมาจากที่อื่น ร้อยละ 84.40 และมีภูมิลำเนาเดิมในจังหวัดศรีสะเกษ ร้อยละ 15.60

ระยะเวลาที่ย้ายมาจากที่อื่น พบว่าเกษตรกรที่ย้ายมาจากที่อื่นย้ายมาในระยะเวลามากกว่า 30 ปี ร้อยละ 50.0 รองลงมาระยะเวลา 15-30 ปี ร้อยละ 41.30 และน้อยกว่า 15 ปี ร้อยละ 8.70 โดยระยะเวลาที่ย้ายมาจากที่อื่นต่ำสุด 3 ปี สูงสุด 43 ปี ระยะเวลาที่ย้ายมาเฉลี่ย 25.03 ปี ($\bar{x}$ =25.03 ปี , S.D.=13.75 ปี)

จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 - 6 คน ร้อยละ 86.24 รองลงมามากกว่า 6 คน ร้อยละ 9.17 และน้อยกว่า 4 คน ร้อยละ 4.59 จำนวน

สมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรต่ำสุด 2 คน สูงสุด 8 คน โดยมีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.69 คน ($\bar{x}$ =4.69 คน, S.D.=1.53 คน)

ประสบการณ์การปลูกทุเรียน พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์การปลูกทุเรียน 8 - 12 ปี ร้อยละ 86.24 มากกว่า 12 ปี ร้อยละ 9.17 และน้อยกว่า 8 ปี ร้อยละ 4.59 โดยมีประสบการณ์การปลูกทุเรียนต่ำสุด 6 ปี สูงสุด 17 ปี ประสบการณ์การปลูกทุเรียนเฉลี่ย 9.83 ปี ($\bar{x}$ =9.83 ปี , S.D. = 2.13 ปี)

การเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร พบว่าเกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน ร้อยละ 100.00 รองลงมากลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 85.32 และสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 33.94

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

n = 109

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{x}$	S.D.
พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด			**5**	**80**	**24.43**	**14.91**
น้อยกว่า 10 ไร่	11	10.09				
10 - 30 ไร่	68	62.39				
31 - 50 ไร่	26	23.85				
มากกว่า 50 ไร่	4	3.67				
พื้นที่ปลูกทุเรียนของเกษตรกร			2	22	6.73	4.07
น้อยกว่า 10 ไร่	82	75.23				
10 - 20 ไร่	26	23.85				
มากกว่า 20 ไร่	1	0.92				
อาชีพหลัก						
เกษตรกรรม	109	100.00				
อาชีพรอง						
ค้าขาย	12	11.01				
รับจ้าง	13	11.93				
ไม่มีอาชีพรอง	**84**	**77.06**				

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 109

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{x}$	S.D.
จำนวนแรงงานในครอบครัว			**1**	**6**	**2.42**	**0.85**
น้อยกว่า 3 คน	70	64.22				
3 - 4 คน	36	33.03				
มากกว่า 4 คน	3	2.75				
เครื่องจักรกลการเกษตร/เครื่องทุ่นแรงที่ใช้การเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)						
รถแทรกเตอร์	9	8.25				
รถไถเดินตาม	24	22.01				
รถยนต์บรรทุก 4 ล้อ	52	47.70				
รถตัดหญ้า	35	32.11				
เครื่องสูบน้ำ	109	100.00				
เครื่องพ่นยา	108	99.08				
รถจักรยานยนต์	103	94.49				
รายได้ในครอบครัวของเกษตรกรปี 2546 (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2546 – 31 ธันวาคม 2546)			35,000	700,000	156,142.20	122,049.81
น้อยกว่า 50,000 บาท	7	6.42				
50,000 - 100,000 บาท	37	33.95				
100,001 -150,000บาท	27	24.77				
มากกว่า 150,000 บาท	38	34.86				
รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกร ปี 2546			8,000	500,000	68,577.98	77,155.84
น้อยกว่า 50,000 บาท	63	57.80				
50,000 - 100,000 บาท	30	27.52				
100,001-150,000 บาท	7	6.42				
มากกว่า 150,000 บาท	**9**	**8.26**				

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 109

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	$\bar{x}$	S.D.
ราคาจำหน่ายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกร ปี 2546			**20**	**27**	**21.94**	**2.32**
ต่ำกว่า 21 บาท/กิโลกรัม	62	56.88				
21 - 25 บาท/กิโลกรัม	46	42.20				
มากกว่า 25 บาท/กิโลกรัม	1	0.92				
รายจ่ายในครอบครัวของเกษตรกร ปี 2546 (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2546 – 31 ธันวาคม 2546)			28,000	659,500	107,260.55	79,345.74
น้อยกว่า 50,000 บาท	14	12.84				
50,000 - 100,000 บาท	49	44.95				
100,001 - 150,000 บาท	29	26.61				
มากกว่า 150,000 บาท	17	15.60				
ภาระหนี้สิน						
ไม่มี	6	5.50				
มี	103	94.50				
จำนวนหนี้สิน (n=103)			4,000	435,000	81,844.04	76,426.70
น้อยกว่า 50,000 บาท	41	39.81				
50,000 - 100,000 บาท	28	27.19				
100,001 - 150,000 บาท	17	16.50				
มากกว่า 150,000 บาท	17	16.50				
แหล่งเงินกู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
ธ.ก.ส.	80	73.39				
ธนาคารพาณิชย์	9	8.25				
สหกรณ์การเกษตร	29	26.60				
กองทุนต่าง ๆ	79	72.47				
พ่อค้า	4	3.66				
เพื่อนบ้าน	7	6.42				

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ดังนี้

พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมดระหว่าง 10 - 30 ไร่ ร้อยละ 62.39 รองลงมา ระหว่าง 31 - 50 ไร่ ร้อยละ 23.85 ไร่ น้อยกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 10.09 และมากกว่า 50 ไร่ ร้อยละ 3.67 โดยมีพื้นที่ถือครองต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 80 ไร่ มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 24.43 ไร่ ($\bar{x}$=24.43 ไร่ , S.D.= 14.91 ไร่)

พื้นที่ปลูกทุเรียนของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกทุเรียนน้อยกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 75.23 รองลงมา ระหว่าง10 - 20 ไร่ ร้อยละ 23.85 และมากกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 0.92 โดยมีพื้นที่ปลูกทุเรียนต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 22 ไร่ มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 6.73 ไร่ ($\bar{x}$=6.73 ไร่ , S.D.=4.07 ไร่)

อาชีพหลัก พบว่าเกษตรกรมีอาชีพหลักเกษตรกรรมร้อยละ 100.00

อาชีพรอง พบว่าเกษตรกรไม่มีอาชีพรองร้อยละ 77.06 อาชีพรองรับจ้าง ร้อยละ11.93 และอาชีพรองค้าขาย ร้อยละ 11.01

จำนวนแรงงานในครอบครัว พบว่าเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครอบครัว น้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 64.22 รองลงมา ระหว่าง 3 - 4 คน ร้อยละ 33.03 และมากกว่า 4 คน ร้อยละ 2.75 โดยมีจำนวนแรงงานในครอบครัวต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน จำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.42 คน ($\bar{x}$= 2.42 คน, S.D.=0.85 คน)

เครื่องจักรกลการเกษตร/เครื่องทุนแรงที่ใช้การเกษตร พบว่าเกษตรกรมีเครื่องสูบน้ำ ร้อยละ 100.00 รองลงมาเครื่องพ่นยา ร้อยละ 98.08 รถจักรยานยนต์ ร้อยละ 94.49 รถยนต์บรรทุก 4 ล้อ ร้อยละ 47.70 รถตัดหญ้า ร้อยละ 32.11 รถไถเดินตาม ร้อยละ 22.01 และรถแทรกเตอร์ ร้อยละ 8.25

รายได้ในครอบครัวของเกษตรกร ปี 2546 (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2546 –31 ธันวาคม 2546) พบว่าเกษตรกรมีรายได้ในครอบครัวมากกว่า 150,000 บาท ร้อยละ 34.86 รองลงมา ระหว่าง 50,000 -100,000 บาท ร้อยละ 33.95 ระหว่าง 100,001 - 150,000 บาท ร้อยละ 24.77 และน้อยกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 6.42 โดยมีรายได้ในครอบครัวต่ำสุด 35,000 บาท สูงสุด 700,000 บาท มีรายได้เฉลี่ย 156,142.20 บาท ($\bar{x}$=156,142.20 บาท , S.D.=122.049.81 บาท)

รายได้จากการจำหน่ายทุเรียนของเกษตรกร ปี 2546 พบว่าเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกรน้อยกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 57.80 ระหว่าง 50,000 –100,000 บาท ร้อยละ 27.52 มากกว่า 150,000 บาท ร้อยละ 8.26 และระหว่าง 100,001 - 150,000 บาท ร้อยละ 6.42 โดยมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนต่ำสุด

8,000 บาท สูงสุด 500,000 บาท มีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนเฉลี่ย 68,577.98 บาท ($\bar{x}$=68,577.98 บาท, S.D.=77,155.84 บาท)

ราคาจำหน่ายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกร ปี 2546 พบว่าเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตทุเรียนได้ราคาต่ำกว่า 21 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 56.88 รองลงมา ระหว่าง 21 - 25 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 42.20 และมากกว่า 25 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 0.92 โดยราคาจำหน่ายผลผลิตทุเรียนต่ำสุด 20 บาทต่อกิโลกรัม สูงสุด 27 บาทต่อกิโลกรัม ราคาจำหน่ายผลผลิตทุเรียนเฉลี่ย 21.94 บาทต่อกิโลกรัม ($\bar{x}$=21.94 บาท , S.D.=2.32 บาท)

รายจ่ายในครอบครัวของเกษตรกร ปี 2546 (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2546-31 ธันวาคม 2546) พบว่าเกษตรกรมีรายจ่ายในครอบครัวระหว่าง 50,000 – 100,000 บาท ร้อยละ 44.95 รองลงมาระหว่าง 100,001 –150,000 บาท ร้อยละ 26.61 มากกว่า 150,000 บาท ร้อยละ15.60 และน้อยกว่า 50,000 บาท ร้อยละ12.84 โดยเกษตรกรมีรายจ่ายในครอบครัวต่ำสุด 28,000 บาท สูงสุด 659,500 บาท มีรายจ่ายในครอบครัวเฉลี่ย 107,260.55 บาท ($\bar{x}$=107,260.55 บาท, S.D.=79,345.74 บาท)

ภาระหนี้สิน พบว่าเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 94.50 ไม่มีหนี้สินร้อยละ 5.50

จำนวนหนี้สิน พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินกู้ยืมเงินน้อยกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 39.81 รองลงมา ระหว่าง 50,000 –100,000 บาท ร้อยละ 27.19 ระหว่าง 100,0001–150,000 บาท และมากกว่า 150,000 บาทเท่ากันคือ ร้อยละ16.50 โดยเกษตรกรมีจำนวนหนี้สินต่ำสุด 4,000 บาท สูงสุด 435,000 บาท เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ย 81,844.04 บาท ($\bar{x}$=81,844.04 บาท, S.D.=76,426.70 บาท)

แหล่งเงินกู้ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 73.39 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รองลงมากู้เงินจากกองทุนต่าง ๆ ร้อยละ 72.47 กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 26.60 กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 8.25 กู้เงินจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 6.42 และกู้เงินจากพ่อค้า ร้อยละ 3.66

ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้พื้นฐานและการปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการจัดอันดับ ดังตารางที่ 4.3 และ 4.4

ตารางที่ 4.3 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

n=109

ประเด็นคำถาม/เฉลย	การตอบ/คน	ร้อยละ	อันดับ
	ตอบถูก	ตอบถูก	
ความรู้พื้นฐาน			
1. พันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกมากที่สุด (หมอนทอง)	109	100.00	1
2. แหล่งปลูกทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดของไทยอยู่ที่ (ภาคตะวันออก)	108	99.08	2
3. ข้อเสียของทุเรียนพันธุ์หมอนทอง (ไม่ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า)	107	98.17	3
4. โรครากเน่าโคนเน่าของทุเรียนเกิดจาก (เชื้อรา)	107	98.17	3
5. พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน (ที่ดอน น้ำไม่ท่วมขัง การระบายน้ำดี)	106	97.25	5
6. ปัจจุบันต้นพันธุ์ทุเรียนที่นิยมนำมาปลูกเพื่อการค้าขยายพันธุ์โดย (การเสียบยอด)	105	96.33	6

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n=109

ประเด็นคำถาม/เฉลย	การตอบ/คน	ร้อยละ	อันดับ
	ตอบถูก	ตอบถูก	
7. ทุเรียนเจริญเติบโตได้ดีในเขตภูมิอากาศ (ร้อนชื้น)	99	90.83	7
8. ระยะปลูกทุเรียนที่เกษตรกรนิยมปฏิบัติกันคือ (8 – 10 x 8 -10 เมตร)	95	87.16	8
9. เพราะเหตุใดจึงห้ามเกษตรกรวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง (เพื่อป้องกันเชื้อราสาเหตุของโรคผลเน่าติดไปกับผลทุเรียน)	62	56.88	9
10. การขยายพันธุ์ทุเรียนที่ทำให้เกิดการกลายพันธุ์ได้ง่ายคือ (การเพาะเมล็ด)	55	50.46	10
11. อาการทุเรียนไส้ซึมหรือแกนของผลแฉะเกิดจาก (ได้รับน้ำมากเกินไปในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว)	29	26.61	11
12. ระยะเวลาเก็บเกี่ยวทุเรียนพันธุ์หมอนทองนับตั้งแต่วันที่ดอกบานถึงวันเก็บเกี่ยวประมาณ (18-19 สัปดาห์)	10	9.17	12

เกณฑ์ประเมินค่า

มีคนตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป หมายถึง มีจำนวนคนที่รู้ในเรื่องนั้นมาก

มีคนตอบถูกร้อยละ 70 - 79 หมายถึง มีจำนวนคนที่รู้ในเรื่องนั้นปานกลาง

มีคนตอบถูกน้อยกว่าร้อยละ 70 หมายถึง มีจำนวนคนที่รู้ในเรื่องนั้นน้อย

จากตารางที่ 4.3 แสดงระดับความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ดังนี้

ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียน จากการใช้คำถามและมีข้อคำตอบให้เกษตรกรเลือกตอบตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว พบว่าความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนมีจำนวนคนที่รู้ในเรื่องนี้มาก คือ ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้แก่ มีความรู้เรื่องพันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกกันมากที่สุด ร้อยละ 100.0 มีความรู้เรื่องแหล่งปลูกทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทยอยู่ที่ภาคไหน ร้อยละ 99.08 ข้อเสียของทุเรียนพันธุ์หมอนทองและโรครากเน่าโคนเน่าของทุเรียนเกิดจากเชื้อสาเหตุอะไร มีความรู้เท่ากันคือ ร้อยละ 98.17 พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียนควรมีลักษณะอย่างไร ร้อยละ 97.25 ปัจจุบันต้นพันธุ์ทุเรียนที่นิยมนำมาปลูกเพื่อการค้าขยายพันธุ์ด้วยวิธีใด ร้อยละ 96.33 ทุเรียนเจริญเติบโตได้ดีในเขตภูมิอากาศอย่างไร ร้อยละ 90.83 ระยะปลูกทุเรียนที่เกษตรกรนิยมปฏิบัติกัน ร้อยละ 87.16 และมีจำนวนคนที่รู้ในเรื่องนี้น้อย ตอบถูกน้อยกว่าร้อยละ 70 ได้แก่ เพราะเหตุใดจึงห้ามเกษตรกรวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง ร้อยละ 56.88 การขยายพันธุ์ทุเรียนทำให้เกิดการกลายพันธุ์ได้ง่ายคือวิธีใด ร้อยละ 50.46 อาการทุเรียนไส้ซึมหรือแกนของผลแฉะเกิดจากอะไร ร้อยละ 26.61 และระยะเวลาเก็บเกี่ยวทุเรียนพันธุ์หมอนทอง นับตั้งแต่วันที่ดอกบานถึงวันเก็บเกี่ยวประมาณกี่สัปดาห์ ร้อยละ 9.17

ตารางที่ 4.4 การปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

n=109

ประเด็นคำถาม/เฉลย	การตอบ/คน	ร้อยละ	อันดับ
	ตอบถูก	ตอบถูก	
การปฏิบัติในการปลูกทุเรียน			
1. วิธีการเก็บเกี่ยวผลทุเรียนที่เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติคือ(ตัดก้านผลแล้วโยนลงมาให้คนที่รออยู่ใต้ต้นใช้กระสอบป่านตวัดรับผล)	108	99.08	1
2. การตัดแต่งกิ่งทุเรียนเพื่อให้ได้ทรงพุ่มที่โปร่ง และตัดกิ่งที่ไม่ต้องการออก กิ่งแห้ง กิ่งเป็นโรค กิ่งน้ำค้าง กิ่งที่ไม่สมบูรณ์ควรกระทำ (หลังการเก็บเกี่ยวผลทุเรียน)	107	98.17	2
3. การเก็บเกี่ยวทุเรียนเพื่อให้ได้ผลทุเรียนที่แก่นิยมใช้การสังเกตจาก (ใช้ทุกวิธีที่กล่าวมา คือ นับอายุผล สังเกตหนาม การเคาะเปลือก)	101	92.66	3
4. การช่วยผสมเกสรเพื่อให้ทุเรียนติดผลดีขึ้น ควรเริ่มตั้งแต่ (เวลา 19.30น.)	100	91.74	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n=109

ประเด็นคำถาม/เฉลย	การตอบ/คน	ร้อยละ	อันดับ
	ตอบถูก	ตอบถูก	
5. การให้น้ำแก่ทุเรียนที่เหมาะสมควรใช้วิธี (ใช้สปริงเกลอร์หรือฝนโปรย)	99	90.83	5
6. ดอกทุเรียนจะบานพร้อมรับการผสมเกสรในช่วงเวลา (กลางคืน)	93	85.32	6
7. การใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นทุเรียนหลังเก็บเกี่ยวควรเลือกใช้ปุ๋ยเคมี (สูตร 15-15-15)	92	84.40	7
8. การใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อช่วยเร่งการเจริญเติบโตของผลทุเรียนหลังการตัดแต่งผลครั้งที่ 1 ควรใช้ปุ๋ยเคมี (สูตร 13-13-21)	78	71.56	8
9. การโยงผลทุเรียนควรกระทำเมื่อ (ตัดแต่งผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว)	77	70.64	9
10. การตัดแต่งผลทุเรียนเพื่อมิให้ผลอ่อนมีมากเกินไป ซึ่งทำให้ทุเรียนต้องสลัดผลทิ้งและพัฒนาการของผลไม่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงต้องมีการตัดแต่งผลประมาณกี่ครั้งในหนึ่งฤดูการออกผลผลิต (3 ครั้ง)	50	45.87	10
11. ข้อใดเป็นวิธีการที่ควรปฏิบัติในการป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียน (ใช้วิธีผสมผสาน)	47	43.12	11
12. การตัดแต่งผลอ่อนทุเรียนเพื่อให้เหลือผลที่ดีไว้ในปริมาณและตำแหน่งที่เหมาะสมควรเริ่มกระทำ (เริ่มตัดแต่งเมื่อติดผลได้ 3-4 สัปดาห์)	43	39.45	12

เกณฑ์ประเมินค่า

มีคนตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป	หมายถึง มีจำนวนคนที่รู้ในเรื่องนั้นมาก
มีคนตอบถูกร้อยละ 70 - 79	หมายถึง มีจำนวนคนที่รู้ในเรื่องนั้นปานกลาง
มีคนตอบถูกน้อยกว่าร้อยละ 70	หมายถึง มีจำนวนคนที่รู้ในเรื่องนั้นน้อย

จากตารางที่ 4.4 แสดงระดับความรู้การปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ดังนี้

การปฏิบัติในการปลูกทุเรียน จากการทดสอบความรู้การปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร พบว่ามีจำนวนคนที่รู้เรื่องนี้มากคือ ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้แก่ ความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวผลทุเรียนที่เกษตรส่วนใหญ่นิยมปฏิบัติคือวิธีใด ร้อยละ 99.08 มีความรู้เรื่องการตัดแต่งกิ่งทุเรียนเพื่อให้ได้ทรงพุ่มที่โปร่ง และตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออกควรกระทำเมื่อใด ร้อยละ 98.17 การเก็บเกี่ยวทุเรียนเพื่อให้ได้ผลทุเรียนที่แก่นิยมใช้การสังเกตจากอะไร ร้อยละ 92.66 การช่วยผสมเกสรเพื่อให้ทุเรียนติดผลดีขึ้นควรเริ่มช่วยผสมเกสรตั้งแต่เวลาใด ร้อยละ 91.74 การให้น้ำแก่ทุเรียนที่เหมาะสมควรใช้วิธีใด ร้อยละ 90.83 ดอกทุเรียนจะบานพร้อมรับการผสมเกสรในช่วงเวลาใด ร้อยละ 85.32 การใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยวควรเลือกใช้ปุ๋ยสูตรใด ร้อยละ 84.40 รองลงมามีจำนวนคนที่รู้เรื่องนี้ปานกลาง ตอบถูกร้อยละ 70-79 ได้แก่ การใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของผลทุเรียนหลังการตัดแต่งผลครั้งที่ 1 ควรใช้ปุ๋ยสูตรใด ร้อยละ 71.56 การโยงผลทุเรียนควรกระทำเมื่อใด ร้อยละ70.64 และมีจำนวนคนที่รู้ในเรื่องนี้น้อยตอบถูกน้อยกว่า ร้อยละ 60 ได้แก่ การตัดแต่งผลทุเรียนเพื่อมิให้มีผลอ่อนมากเกินไป ซึ่งทำให้ทุเรียนต้องสลัดผลทิ้ง และพัฒนาการของผลไม่สมบูรณ์ จึงต้องมีการตัดแต่งผลประมาณกี่ครั้งในหนึ่งฤดูการออกผลผลิต ร้อยละ45.87 ข้อใดเป็นวิธีการที่ควรปฏิบัติในการป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียน ร้อยละ 43.12 และการตัดแต่งผลอ่อนทุเรียนเพื่อให้เหลือผลที่ดีไว้ในปริมาณและตำแหน่งที่เหมาะสมควรเริ่มกระทำเมื่อใด ร้อยละ 39.45 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า จากการทดสอบเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานและความรู้การปฏิบัติในการปลูกทุเรียนในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

n = 109

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ	อันดับ
ปัจจัยด้านสังคม	**4.07**	**0.61**	**มาก**	**4**
1. ต้องการความมั่นคงในอาชีพ	4.81	0.42	มากที่สุด	1
2. เห็นเพื่อนบ้านปลูกได้ผลผลิตน่าพอใจ	4.51	0.54	มากที่สุด	2
3. คิดว่าคุณภาพชีวิตของครอบครัวจะดีขึ้น	4.43	0.55	มากที่สุด	3
4. ทัศนคติต่อการปรับเปลี่ยนจากพืชเดิมที่เคยปลูกเป็นพืชทางเลือกใหม่	4.28	0.51	มากที่สุด	4
5. การสนับสนุนจากครอบครัว	4.27	0.60	มากที่สุด	5
6. คิดว่าไม่ต้องเคลื่อนย้ายแรงงานไปรับจ้างต่างจังหวัด	4.07	0.84	มาก	6
7. การได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้กับเพื่อนบ้านที่ปลูกทุเรียน	3.90	0.78	มาก	7
8. ความเชื่อในผู้นำชุมชน	2.31	0.63	น้อย	8

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 109

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ	อันดับ
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	**4.19**	**0.41**	**มาก**	**2**
1. เชื่อว่าการปลูกทุเรียนจะทำให้มีรายได้ดีกว่าการปลูกพืชอื่นที่เคยปลูก	4.56	0.50	มากที่สุด	1
2. เชื่อว่าการปลูกทุเรียนจะให้ผลตอบแทนได้ในระยะยาวนานกว่าพืชที่เคยปลูก	4.45	0.52	มากที่สุด	2
3. มีการขาดทุนจากการปลูกพืชชนิดอื่นบ่อยครั้ง	4.35	0.53	มากที่สุด	3
4. ผลผลิตมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค	4.28	0.45	มากที่สุด	4
5. เชื่อว่าผลผลิตจะไม่มีผลกระทบเรื่องราคาเพราะว่ามีการปลูกไม่มากและอยู่ในบริเวณจำกัด	4.25	0.58	มากที่สุด	5
6. มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองเพื่อทำการเกษตรมาก	4.06	0.33	มาก	6
7. เชื่อว่าอาชีพทำสวนทุเรียนจะมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนน้อย	4.05	0.21	มาก	7
8. มั่นใจว่ามีแรงงานในครอบครัวเพียงพอ	4.00	0.30	มาก	8
9. คิดว่ามีเงินทุนเพียงพอที่จะลงทุนทำสวนทุเรียน	3.95	0.39	มาก	9
10. เชื่อว่าในระยะยาวการปลูกทุเรียนจะลงทุนต่ำกว่าการปลูกพืชชนิดอื่นที่เคยปลูก	3.05	0.32	มาก	10

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 109

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ	อันดับ
ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง	**2.92**	**0.76**	**ปานกลาง**	**9**
1. การจัดงานเทศกาลไม้ผล เงาะ – ทุเรียน ของดีศรีสะเกษ	4.29	0.66	มากที่สุด	1
2. รัฐสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน	3.94	0.75	มาก	2
3. ความมั่นคงทางการเมืองของประเทศ	3.72	0.72	มาก	3
4. รัฐให้การสนับสนุนการจัดท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์	3.34	0.92	ปานกลาง	4
5. รัฐกำหนดมาตรฐานทุเรียนของประเทศไทยเพื่อการค้าและส่งออก	1.81	0.83	น้อย	5
6. รัฐกำหนดเขตส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น (รวมทั้งทุเรียน)	1.71	0.75	น้อยที่สุด	6
7. นโยบายการกีดกันทางการค้า	1.63	0.72	น้อยที่สุด	7
ปัจจัยด้านกายภาพ	**4.17**	**0.43**	**มาก**	**3**
1. สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมในการปลูกทุเรียน	4.34	0.49	มากที่สุด	1
2. เห็นว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์	4.27	0.48	มากที่สุด	2
3. มีความมั่นใจว่าที่ดินของตนสามารถปลูกทุเรียนได้	4.26	0.46	มากที่สุด	3
4. น้ำเพื่อการเกษตรเพียงพอ	4.14	0.48	มาก	4
5. การคมนาคมขนส่งสะดวกตลอดฤดูกาล	4.10	0.45	มาก	5
6. สภาพภูมิอากาศเหมาะสมปลูกทุเรียน	4.05	0.34	มาก	6
7. เห็นว่ามีปริมาณฝนดี	4.00	0.33	มาก	7

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 109

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ	อันดับ
ปัจจัยด้านชีวภาพ	**3.97**	**0.33**	**มาก**	**5**
1. พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกสามารถเจริญเติบโตได้ดี	4.28	0.45	มากที่สุด	1
2. คิดว่าแมลงที่จะมาทำลายทุเรียนให้เกิดความเสียหายรุนแรงมีน้อย	4.05	0.28	มาก	2
3. การปลูกทุเรียนสามารถปลูกพืชอื่นแซมได้	3.97	0.21	มาก	3
4. วัชพืชที่มารบกวนกระทบต่อการเจริญเติบโตทุเรียนมีน้อย	3.96	0.23	มาก	4
5. คิดว่าจะไม่มีโรคระบาดรุนแรงทำให้ทุเรียนได้รับความเสียหายล้มตายได้	3.92	0.36	มาก	5
6. คิดว่าสามารถขยายพันธุ์ผลิตกิ่งพันธุ์เองได้	3.82	0.39	มาก	6
7. ทุเรียนสามารถบังคับให้ออกผลผลิตนอกฤดูกาลได้	3.82	0.39	มาก	6
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม	**3.89**	**0.54**	**มาก**	**6**
1. การปลูกทุเรียนเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าและความชุ่มชื้น	4.51	0.57	มากที่สุด	1
2. การปลูกทุเรียนทำให้เป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ	4.08	0.56	มาก	2
3. การปลูกทุเรียนทำให้การชะล้างและพังทะลายของหน้าดินโดยธรรมชาติน้อยลง	4.08	0.37	มาก	2
4. การปลูกทุเรียนจะไม่ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของดิน	4.07	0.42	มาก	4
5. การปลูกทุเรียนมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม	3.99	0.63	มาก	5

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 109

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ	อันดับ
6. การปลูกทุเรียนจะทำให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.91	0.66	มาก	6
7. การปลูกทุเรียนจะไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม	3.79	0.53	มาก	7
8. คิดว่าการปลูกทุเรียนจะมีการใช้สารเคมีน้อยทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าพืชอื่น	2.67	0.58	ปานกลาง	8
ปัจจัยด้านการตลาด	**4.28**	**0.43**	**มากที่สุด**	1
1. คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาดและผู้บริโภค	4.66	0.49	มากที่สุด	1
2. มีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิตถึงสวน	4.36	0.50	มากที่สุด	2
3. มั่นใจว่าตลาดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถรองรับผลผลิตได้อีกมาก	4.31	0.47	มากที่สุด	3
4. คิดว่าช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดจะไม่ตรงกับภาคตะวันออก	4.29	0.48	มากที่สุด	4
5. มั่นใจว่าการตลาดจำหน่ายผลผลิตมีความมั่นคง	4.14	0.35	มาก	5
6. คิดว่าสามารถนำผลผลิตมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย	4.31	0.41	มาก	6
7. คิดว่าราคาผลผลิตมีเสถียรภาพ	4.10	0.30	มาก	7
ปัจจัยด้านเกษตรกร	**3.66**	**0.59**	**มาก**	**7**
1. ความรักในอาชีพเกษตรกรรม	4.62	0.52	มากที่สุด	1
2. ความขยัน อดทน	4.56	0.52	มากที่สุด	2
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.28	0.58	มากที่สุด	3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 109

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ	อันดับ
4. ความสนใจในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ จากข่าวสารด้านวิชาการเกษตร	4.03	0.67	มาก	4
5. ความรู้เรื่องการปลูกทุเรียน	2.50	0.59	น้อย	5
6. ประสบการณ์การปลูกทุเรียน	1.95	0.68	น้อยที่สุด	6
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเกษตร	**3.04**	**0.75**	**ปานกลาง**	**8**
1. การได้มีโอกาสไปดูงานผู้ประสบความสำเร็จ	3.95	0.57	มาก	1
2. ความสะดวกในการจัดหาพันธุ์ทุเรียนมาปลูก	3.83	0.69	มาก	2
3. การได้เข้าชมการจัดงานไม้ผลในสถานที่ต่างๆ	3.78	1.04	มาก	3
4. การได้รับการฝึกอบรมความรู้จากหน่วยงานของรัฐ	2.95	0.74	ปานกลาง	4
5. การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	2.62	0.62	ปานกลาง	5
6. การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากทางราชการ	2.50	0.85	น้อย	6
7. การได้รับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาการเกษตรจากหน่วยงานของรัฐ	2.43	0.86	น้อย	7
8. การได้รับข่าวสารทาง วิทยุ/ โทรทัศน์ เอกสารคำแนะนำต่าง ๆ	2.32	0.61	น้อย	8
เฉลี่ยรวม	**3.80**	**0.54**	**มาก**	

เกณฑ์การประเมิน

ช่วงคะแนน	4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด
ช่วงคะแนน	3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจมาก
ช่วงคะแนน	2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง
ช่วงคะแนน	1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจน้อย
ช่วงคะแนน	1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร โดยรวมพบว่าทุกปัจจัยมีผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.80) เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลในแต่ละด้านแล้ว พบว่าปัจจัยด้านการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$=4.28) รองลงมาด้านเศรษฐกิจ ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านชีวภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเกษตรกรมีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.19, 4.17, 4.07, 3.97, 3.89 และ 3.66) ด้านการส่งเสริมการเกษตรมีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง ($\bar{x}$=3.04) และคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเมืองการปกครอง ($\bar{x}$=2.92) รายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. ปัจจัยด้านสังคม พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ ต้องการมีความมั่นคงในอาชีพ เห็นเพื่อนบ้านปลูกได้ผลผลิตน่าพอใจ คิดว่าคุณภาพชีวิตของครอบครัวจะดีขึ้น ทัศนคติต่อการปรับเปลี่ยนจากพืชเดิมที่เคยปลูกเป็นพืชทางเลือกใหม่และการสนับสนุนจากครอบครัว ($\bar{x}$=4.81, 4.51, 4.43, 4.28 และ 4.27) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาก ได้แก่ คิดว่าไม่ต้องเคลื่อนย้ายแรงงานไปรับจ้างต่างจังหวัดและการได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้กับเพื่อนบ้านที่ปลูกทุเรียน ($\bar{x}$ =4.07 และ 3.90) และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อย ได้แก่ ความเชื่อในผู้นำชุมชน ($\bar{x}$=2.31)

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ เชื่อว่าการปลูกทุเรียนจะทำให้มีรายได้ดีกว่าการปลูกพืชอื่นที่เคยปลูก เชื่อว่าการปลูกทุเรียนจะให้ผลตอบแทนได้ในระยะยาวนานกว่าพืชอื่นที่เคยปลูก มีการขาดทุนจากการปลูกพืชชนิดอื่นบ่อยครั้ง ผลผลิตมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และเชื่อว่าผลผลิตจะไม่มีผลกระทบเรื่องราคาเพราะว่ามีการปลูกไม่มาก และอยู่ในบริเวณจำกัด ($\bar{x}$=4.56, 4.45, 4.35, 4.28 และ 4.25) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากได้แก่ มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองเพื่อทำการเกษตรมาก เชื่อว่า

อาชีพทำสวนทุเรียนจะมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนน้อย มั่นใจว่ามีแรงงานในครอบครัวเพียงพอ คิดว่ามีเงินทุนเพียงพอที่จะลงทุนทำสวนทุเรียนและเชื่อว่าในระยะยาวการปลูกทุเรียนจะลงทุนต่ำกว่าการปลูกพืชชนิดอื่นที่เคยปลูก ($\bar{x}$=4.06, 4.05, 4.00, 3.95 และ 3.95)

3. ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ การจัดงานเทศกาลไม้ผล เงาะ-ทุเรียน ของดีศรีสะเกษ ($\bar{x}$ =4.29) ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจมาก ได้แก่ รัฐสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน และความมั่นคงทางการเมืองของประเทศ ($\bar{x}$ =3.94 และ 3.72) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง ได้แก่ รัฐให้การสนับสนุนการจัดท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ ($\bar{x}$ =3.34) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อย ได้แก่ รัฐกำหนดมาตรฐานทุเรียนของประเทศไทยเพื่อการค้าและส่งออก ($\bar{x}$=1.81) และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด ได้แก่ รัฐกำหนดเขตส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นและนโยบายการกีดกันทางการค้า ($\bar{x}$ =1.71 และ 1.63)

4. ปัจจัยด้านกายภาพ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมในการปลูกทุเรียน เห็นว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ และมีความมั่นใจว่าที่ดินของตนสามารถปลูกทุเรียนได้ ($\bar{x}$ =4.34, 4.27 และ 4.26) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาก ได้แก่ น้ำเพื่อการเกษตรเพียงพอ การคมนาคมขนส่งสะดวกตลอดฤดูกาล สภาพภูมิอากาศเหมาะสมปลูกทุเรียนและเห็นว่ามีปริมาณฝนดี ($\bar{x}$ =4.14, 4.10, 4.05 และ 4.00)

5. ปัจจัยด้านชีวภาพ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกสามารถเจริญเติบโตได้ดี ($\bar{x}$ =4.28) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาก ได้แก่ คิดว่าแมลงที่จะมาทำลายทุเรียนให้เกิดความเสียหายรุนแรงมีน้อย การปลูกทุเรียนสามารถปลูกพืชอื่นแซมได้ วัชพืชที่มารบกวนกระทบต่อการเจริญเติบโตทุเรียนมีน้อย คิดว่าจะไม่มีโรคระบาดรุนแรงทำให้ทุเรียนได้รับความเสียหายล้มตายได้ คิดว่าสามารถขยายพันธ์ผลิตกิ่งพันธุ์เองได้ และทุเรียนสามารถบังคับให้ออกผลผลิตนอกฤดูกาลได้ ($\bar{x}$ =4.05, 3.97, 3.96, 3.92, 3.82 และ 3.82)

6. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ การปลูกทุเรียนเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าและความชุ่มชื้น ($\bar{x}$ =4.51) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาก ได้แก่ การปลูกทุเรียนทำให้เป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ การปลูกทุเรียนทำให้การชะล้างและพังทะลายของหน้าดินโดยธรรมชาติน้อยลง การปลูกทุเรียนจะไม่ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของดิน การปลูกทุเรียนมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การปลูกทุเรียนจะทำให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการปลูกทุเรียนจะไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ($\bar{x}$=4.08, 4.08, 4.07, 3.99, 3.91 และ 3.79) ปัจจัยที่ผลต่อการตัดสินใจปานกลาง ได้แก่ คิดว่า

ปลูกทุเรียนจะมีการใช้สารเคมีน้อยทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าพืชอื่น ($\bar{x}$ =2.67)

7. ปัจจัยด้านการตลาด พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาดและผู้บริโภค มีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิตถึงสวน มั่นใจว่าตลาดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถรองรับผลผลิตได้อีกมาก คิดว่าช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดจะไม่ตรงกับภาคตะวันออก ($\bar{x}$ =4.66, 4.36, 4.31 และ 4.29) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากได้แก่ มั่นใจว่าการตลาดจำหน่ายผลผลิตมีความมั่นคง คิดว่าสามารถนำผลผลิตมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย และคิดว่าราคาผลผลิตมีเสถียรภาพ ($\bar{x}$=4.14, 4.13 และ 4.10)

8. ปัจจัยด้านเกษตรกร พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ได้แก่ ความรักในอาชีพเกษตรกรรม ความขยัน อดทน และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{x}$=4.62, 4.56 และ 4.28) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากได้แก่ ความสนใจในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ จากข่าวสารด้านวิชาการเกษตร ($\bar{x}$ =4.03) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อย ได้แก่ ความรู้เรื่องการปลูกทุเรียน ($\bar{x}$ =2.50) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด ได้แก่ ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน ($\bar{x}$ =1.95)

9. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเกษตร พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมาก ได้แก่ การได้มีโอกาสไปดูงานผู้ประสบความสำเร็จ ความสะดวกในการจัดหาพันธุ์ทุเรียนมาปลูก การได้เข้าชมการจัดงานไม้ผลในสถานที่ต่าง ๆ ($\bar{x}$=3.95, 3.83 และ 3.78) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมความรู้จากหน่วยงานของรัฐ และการให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ($\bar{x}$=2.95 และ 2.62) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อย ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากทางราชการ การได้รับการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาการเกษตรจากหน่วยงานของรัฐ และการได้รับข่าวสารทางวิทยุ โทรทัศน์ เอกสารคำแนะนำต่าง ๆ ($\bar{x}$=2.50, 2.43 และ 2.32)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรด้วยค่าร้อยละ ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

n=109

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. **ด้านสังคม**			
- การขาดผู้นำกลุ่มอาชีพการเกษตรที่เข้มแข็ง	- ควรมีการเลือกสรรคนที่มีความรู้ ความสามารถด้านการเกษตร โดยเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเป็นผู้คัดเลือกและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเข้าไปเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลือ ในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรอย่างใกล้ชิดกับผู้นำ	37	33.94
- การขัดแย้งทางความคิดและการปฏิบัติในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร	- ควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดความร่วมมือของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วมการหาแนวทางและวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที	25	22.94

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=109

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
2. ด้านเศรษฐกิจ			
- ปุ๋ยเคมี และสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีราคาแพง	- รัฐควรมีมาตรการในการควบคุมไม่ให้ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงเกินไป ควรช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูก มีการรวมกลุ่มกันจัดซื้อในปริมาณมากจะทำให้ได้ราคาถูกลงและควรส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ตลอดจนสารสกัดจากพืชสมุนไพรและสารสกัดชีวินทรีย์มากขึ้น	70	64.22
- การขาดแคลนเงินทุนในการผลิต	- รัฐควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการผลิตเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และจัดหาแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรนำไปใช้ลงทุน	60	55.05
3. ด้านการเมืองการปกครอง			
- รัฐไม่ให้ความสำคัญกับการปลูกทุเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	- รัฐควรเปลี่ยนแนวคิดใหม่ด้วยการให้การสนับสนุนและส่งเสริมการปลูกทุเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างจริงจังและต่อเนื่อง	40	36.70
- การช่วยเหลือเกษตรกรซึ่งประสบปัญหาโรคแมลงระบาด	- รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด อำเภอและระดับท้องถิ่น ควรร่วมมือกับเกษตรกรชาวสวนทุเรียนในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน	37	33.94

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=109

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
4. ด้านกายภาพ			
- น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอในหน้าแล้ง	- จัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมด้วยการขุดบ่อเพิ่ม ควรควบคุมการปลูกพืชที่ต้องการใช้น้ำมาก เช่น พืชผัก และควรให้น้ำด้วยวิธีประหยัด	25	22.94
- ไฟฟ้าเพื่อการเกษตรไม่ทั่วถึงและมาไม่สม่ำเสมอ	- รัฐควรให้การช่วยเหลือ เนื่องจากการทำสวนทุเรียนต้องใช้ไฟฟ้าเพื่อดึงน้ำมารดสวนในปริมาณมากและสม่ำเสมอจึงจะเพียงพอ	20	18.35
- ถนนหนทางไม่สะดวก	- รัฐควรสนับสนุนปรับปรุงแก้ไข โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินการปรับปรุงถนนให้สามารถสัญจรไปมาได้สะดวกขึ้น	14	12.84
5. ด้านชีวภาพ			
- การระบาดของหนอนเจาะลำต้นทุเรียน	- รัฐควรรณรงค์ให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนร่วมมือกันป้องกันและกำจัดด้วยวิธีผสมผสาน	90	82.57
- การระบาดของโรครากเน่าโคนเน่าทุเรียน	- ให้รัฐส่งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ด้านโรคและแมลงซึ่งมีความเข้าใจทางด้านนี้โดยเฉพาะมาให้คำแนะนำ ติดตามในการป้องกันกำจัด และให้การสนับสนุนช่วยเหลือสารเคมี สารชีวินทรีย์เพื่อใช้ป้องกันกำจัด	72	66.06

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=109

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
6. ด้านสิ่งแวดล้อม			
- การใช้สารเคมีไม่เหมาะสม มีการใช้ในปริมาณสูง	- รัฐควรให้ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่จำเป็นและปลอดภัย เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน	40	36.70
- ปลูกทุเรียนในพื้นที่ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้านหรือชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัย จะมีผลกระทบเมื่อใช้สารเคมี	- รัฐควรให้คำแนะนำให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจในผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น จากการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียน	15	13.76
7. ด้านการตลาด			
- วิธีการจำหน่ายทุเรียนไม่เหมาะสม	- จำหน่ายโดยผ่านกลุ่ม สำหรับราคาควรกำหนดโดยข้อตกลงของกลุ่ม ไม่ควรตัดขายให้กับพ่อค้าที่เข้ามารับซื้อจากต่างจังหวัด โดยรัฐควรเข้ามาดูแลติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิตที่น่าเชื่อถือได้ และไม่เอาเปรียบเกษตรกร	50	45.87
- ขาดสถานที่จำหน่ายทุเรียน	- รัฐควรจัดหาสถานที่จำหน่ายให้ในระดับท้องถิ่น อำเภอและจังหวัด	42	38.53
- การตัดทุเรียนอ่อนจำหน่าย	- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรรณรงค์ให้ความรู้และให้คำนึงถึงคุณภาพและชื่อเสียงของจังหวัด ควรตัดเฉพาะทุเรียนที่แก่ พร้อมที่จะนำไปบริโภคได้ทันที	18	16.51

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=109

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
8. ด้านเกษตรกร			
- ขาดความรู้ในการผลิตทุเรียนให้มีผลผลิตและคุณภาพดี	- หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการฝึกอบรม การสาธิตเกี่ยวกับการผลิตทุเรียน ตามความต้องการ หรือปัญหาที่เกษตรกรกำลังประสบอยู่ เช่นการป้องกันโรคและแมลงศัตรูทุเรียน การดูแลรักษาทุเรียนตั้งแต่ออกดอกจนถึงเก็บเกี่ยว การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต	80	73.39
- ขาดประสบการณ์ และทักษะในการปลูกทุเรียน	- การส่งเสริม และให้บริการความรู้ทักษะ ประสบการณ์โดยจัดให้มีการศึกษาดูงานเพื่อพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ และจัดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีคุณสมบัติ ความรู้ ทักษะและประสบการณ์มาให้บริการและส่งเสริมการใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน	60	55.05

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=109

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
9. ด้านการส่งเสริมการเกษตร			
- ขาดการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	- สำนักงานเกษตรจังหวัด อำเภอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้บริการและสนับสนุนการผลิตตามความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน เช่น สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การบริการปัจจัยการผลิต การติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิต การสนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต	69	63.30
- ขาดการได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ มีทักษะและประสบการณ์ปลูกทุเรียน	- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามความต้องการของเกษตรกร เช่นการช่วยผสมเกสร การดูแลรักษาตั้งแต่ออกดอกจนถึงเก็บเกี่ยว การป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การปรับปรุงคุณภาพการผลิต การแปรรูปผลผลิต	60	55.05
- ขาดเอกสารวิชาการ คำแนะนำ และคู่มือวิทยาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียน	- รัฐและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันในการผลิตเอกสารวิชาการ คำแนะนำคู่มือวิทยาการใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเกี่ยวกับการผลิตทุเรียน เพื่อเผยแพร่แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงเพื่อนำไปปฏิบัติและแก้ไขเมื่อประสบปัญหา	50	45.87

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ปรากฏดังนี้

1. ด้านสังคม จากการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 33.94 มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดผู้นำกลุ่มอาชีพเกษตรกรที่เข้มแข็ง ข้อเสนอแนะ ควรมีการเลือกสรรคนที่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตร โดยเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเป็นผู้คัดเลือกและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเข้าไปเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดกับผู้นำ และปัญหาการขัดแย้งทางความคิด และการปฏิบัติในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ร้อยละ 22.94 ข้อเสนอแนะ ควรจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดความร่วมมือของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วม การหาแนวทางและวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันท่วงที

2. ด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 64.22 มีปัญหาเกี่ยวกับปุ๋ยเคมี และสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมีราคาแพง ข้อเสนอแนะ รัฐควรมีมาตรการในการควบคุมไม่ให้ปัจจัยการผลิตดังกล่าวมีราคาสูงเกินไป ควรช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูก มีการรวมกลุ่มกันซื้อในปริมาณมากจะทำให้ได้ราคาที่ถูกลง และควรส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ตลอดจนสารสกัดจากพืชสมุนไพร รองลงมาการขาดแคลนเงินทุนในการผลิต ร้อยละ 55.05 ข้อเสนอแนะ รัฐควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการผลิตเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการจัดหาแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรนำไปใช้ลงทุน

3. ด้านการเมืองการปกครอง จากการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 36.70 มีปัญหาเกี่ยวกับรัฐไม่ให้ความสำคัญกับการปลูกทุเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้อเสนอแนะ รัฐควรเปลี่ยนแนวคิดใหม่ด้วยการให้การสนับสนุน และส่งเสริมการปลูกทุเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างจริงจังและต่อเนื่อง และปัญหาการช่วยเหลือเกษตรกรซึ่งประสบปัญหาโรคแมลงระบาดในสวนทุเรียน ร้อยละ 33.94 ข้อเสนอแนะ รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่นควรร่วมมือกับเกษตรกรชาวสวนทุเรียนในการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน

4. ด้านกายภาพ จากการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 22.94 มีปัญหาเกี่ยวกับน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอในหน้าแล้ง ข้อเสนอแนะ จัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมด้วยการขุดบ่อเพิ่ม ควบคุมการปลูกพืชที่ต้องการน้ำมากเช่นพืชผัก และควรให้น้ำด้วยวิธีประหยัด รองลงมาคือไฟฟ้าเพื่อการเกษตรไม่ทั่วถึง และมาไม่สม่ำเสมอร้อยละ 18.35 ข้อเสนอแนะ รัฐควรให้การช่วยเหลือเนื่องจากการทำสวนทุเรียนต้องใช้ไฟฟ้าเพื่อดึงน้ำมารดสวนในปริมาณมาก และสม่ำเสมอจึงจะ

เพียงพอ และปัญหาถนนหนทางไม่สะดวก ร้อยละ 12.84 ข้อเสนอแนะ รัฐควรสนับสนุนปรับปรุงแก้ไขโดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินการปรับปรุงถนนให้สามารถสัญจรไปมาได้สะดวกขึ้น

5. ด้านชีวภาพ จากการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 82.57 มีปัญหาเกี่ยวกับการระบาดของหนอนเจาะลำต้นทุเรียน ข้อเสนอแนะ รัฐควรรณรงค์ให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนร่วมมือกันป้องกันและกำจัดด้วยวิธีผสมผสาน และปัญหาการระบาดของโรครากเน่าโคนเน่าทุเรียน ร้อยละ 66.06 ข้อเสนอแนะ ให้รัฐส่งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ มีประสบการณ์และเข้าใจทางด้านนี้โดยเฉพาะมาให้คำแนะนำ ติดตามในการป้องกันกำจัดและให้การสนับสนุนช่วยเหลือสารเคมี สารชีวินทรีย์เพื่อใช้ป้องกันกำจัด

6. ด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 36.70 มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีไม่เหมาะสมในปริมาณสูง ข้อเสนอแนะ รัฐควรให้ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่เหมาะสมและปลอดภัย และเน้นให้มีการป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน และปัญหาปลูกทุเรียนในพื้นที่ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้านหรือชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัย ร้อยละ 13.76 ข้อเสนอแนะ รัฐควรให้คำแนะนำให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจในผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยในบริเวณนั้น จากการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียน

7. ด้านการตลาด จากการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 45.87 มีปัญหาเกี่ยวกับวิธีจำหน่ายทุเรียนไม่เหมาะสม ข้อเสนอแนะ ควรจำหน่ายโดยผ่านกลุ่ม สำหรับราคากำหนดโดยข้อตกลงของกลุ่ม ไม่ควรตัดขายให้กับพ่อค้าที่เข้ามารับซื้อจากต่างจังหวัด โดยรัฐควรเข้ามาดูแลติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิตที่น่าเชื่อถือได้ และไม่เอาเปรียบเกษตรกร รองลงมาขาดสถานที่จำหน่ายทุเรียนร้อยละ 38.53 ข้อเสนอแนะ รัฐควรจัดหาสถานที่จำหน่ายให้ในระดับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัดที่เป็นเส้นทางที่มีผู้คนสัญจรไปมามากหรือเส้นทางของนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านประจำ และปัญหาการตัดทุเรียนอ่อนจำหน่ายร้อยละ 16.51 ข้อเสนอแนะ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรรณรงค์ให้ความรู้ โดยคำนึงถึงคุณภาพ และชื่อเสียงของจังหวัด ควรตัดเฉพาะทุเรียนที่แก่พร้อมที่จะนำไปบริโภคได้ทันที

8. ด้านเกษตรกร จากการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 73.39 มีปัญหาเกี่ยวกับขาดความรู้ในการผลิตทุเรียนให้มีผลผลิตและคุณภาพดี ข้อเสนอแนะ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการฝึกอบรม การสาธิตเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามความต้องการ หรือปัญหาที่เกษตรกรกำลังประสบอยู่ เช่น การป้องกันโรคและแมลงศัตรูทุเรียน การดูแลรักษาทุเรียนตั้งแต่ออกดอก

จนถึงเก็บเกี่ยว การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต และการแปรรูปผลผลิต รองลงมาปัญหาการขาดประสบการณ์และทักษะในการปลูกทุเรียน ร้อยละ 55.04 ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมและให้การบริการความรู้ ทักษะประสบการณ์โดยจัดให้มีการศึกษาดูงานเพื่อพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ และจัดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีคุณสมบัติ ความรู้ และประสบการณ์มาให้บริการและส่งเสริมใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

9. ด้านการส่งเสริมการเกษตร จากการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 63.30 มีปัญหาเกี่ยวกับ ขาดการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะ สำนักงานเกษตรจังหวัด อำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้บริการ และสนับสนุนการผลิตตามความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน เช่น การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มป้องกัน และกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การบริการปัจจัยการผลิต การติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิต การสนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต รองลงมาขาดการได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ มีทักษะและประสบการณ์การปลูกทุเรียน ร้อยละ 55.05 ข้อเสนอแนะ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามความต้องการของเกษตรกร เช่น การช่วยผสมเกสร การดูแลรักษาตั้งแต่ออกดอกจนถึงเก็บเกี่ยว การป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต และการแปรรูปผลผลิต และปัญหาขาดเอกสารวิชาการคำแนะนำและคู่มือวิทยาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียน ร้อยละ 45.87 ข้อเสนอแนะ รัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันในการผลิตเอกสารวิชาการ คำแนะนำ คู่มือวิทยาการใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนเพื่อเผยแพร่แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงเพื่อนำไปปฏิบัติและแก้ไขเมื่อประสบปัญหา

บทที่ 5
สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร:ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ" ผู้วิจัยได้เสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ศึกษาความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษที่ปลูกทุเรียนตั้งแต่ 50 ต้นขึ้นไป หรือมีพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่น้อยกว่า 2 ไร่ และเป็นผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปลูกทุเรียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ ในปี พ.ศ.2543 - 2545 จำนวน 2 อำเภอ คือ อำเภอกันทรลักษ์ จำนวน 46 คน และอำเภอขุนหาญ จำนวน 63 คน รวม 109 คน สำรวจข้อมูลกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน มีค่าความเชื่อมั่น 0.8983 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรอย่างเป็นทางการด้วยตนเอง และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean; $\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation; S.D.) และการจัดอันดับ (ranking)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

1) สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 65.14 มีอายุเฉลี่ย 49.30 ปี สถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 90.83 จบการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 83.49 มีภูมิลำเนาเดิมมาจากที่อื่นคือ จังหวัดอุบลราชธานี ร้อยละ 84.40 ระยะเวลาที่ย้ายมาเฉลี่ย 25.03 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.69 คน และมีประสบการณ์การปลูกทุเรียนเฉลี่ย 9.83 ปี

2) สภาพพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 24.43 ไร่ พื้นที่ปลูกทุเรียนโดยเฉลี่ย 6.73 ไร่ มีอาชีพหลัก ทำการเกษตรทั้งหมด อาชีพรอง รับจ้าง จำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.42 คน มีรายได้ในครอบครัวเฉลี่ย 156,142.20 บาทต่อปี มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนเฉลี่ย 68,577.98 บาท จำหน่ายทุเรียนได้เฉลี่ยกิโลกรัมละ 21.94 บาท มีรายจ่ายในครอบครัวเฉลี่ย 107,260.55 บาทต่อปี เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีภาระหนี้สิน จำนวนหนี้สินเฉลี่ย 81,844.04 บาท ส่วนมากกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

1.3.2 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้พื้นฐานและการปฏิบัติในการปลูกทุเรียนระดับปานกลาง

1.3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน พบว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาโดยเฉลี่ยมีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในระดับมาก ($\bar{x}$=3.80) หากพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในแต่ละด้านสามารถเรียงลำดับระดับการมีผลต่อการตัดสินใจจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) **ด้านการตลาด** ($\bar{x}$=4.28) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาดและผู้บริโภค ($\bar{x}$= 4.66) ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ คิดว่าราคาผลผลิตมีเสถียรภาพ ($\bar{x}$= 4.10) 2) **ด้านเศรษฐกิจ** ($\bar{x}$= 4.19) พบว่าปัจจัยทีมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ เชื่อว่าการปลูกทุเรียนจะทำให้มีรายได้ดีกว่าการปลูกพืชอื่นที่เคยปลูก ($\bar{x}$= 4.56) ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เชื่อว่าในระยะยาวการปลูกทุเรียนจะลงทุนต่ำกว่าการปลูกพืชชนิดอื่นที่เคยปลูก ($\bar{x}$= 3.05) 3) **ด้านกายภาพ** ($\bar{x}$= 4.17) พบว่าปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมในการปลูกทุเรียน ($\bar{x}$= 4.34) ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เห็นว่ามีปริมาณฝนดี ($\bar{x}$= 4.00) 4) **ด้านสังคม** ($\bar{x}$=4.07) พบว่าปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการความมั่นคงในอาชีพ ($\bar{x}$=4.81) ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความเชื่อในผู้นำชุมชน ($\bar{x}$= 2.31) 5) **ด้านชีวภาพ** ($\bar{x}$= 3.97) พบว่าปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ พันธุ์ทุเรียน

ที่ปลูกสามารถเจริญเติบโตได้ดี ($\bar{x}$= 4.28) ส่วนปัจจัยที่คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ คิดว่าสามารถขยายพันธุ์ผลิตกิ่งพันธุ์เองและสามารถบังคับให้ออกดอกผลผลิตนอกฤดูกาลได้โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}$= 3.82) 6) **ด้านสิ่งแวดล้อม** ($\bar{x}$= 3.89) พบว่าปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การปลูกทุเรียนเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าและความชุ่มชื้น ($\bar{x}$= 4.51) ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ คิดว่าการปลูกทุเรียนจะมีการใช้สารเคมีน้อย ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าพืชอื่น ($\bar{x}$= 2.67) 7) **ด้านเกษตรกร** ($\bar{x}$= 3.66) พบว่าปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ความรักในอาชีพเกษตรกรรม ($\bar{x}$= 4.62) ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ประสบการณ์การปลูกทุเรียน ($\bar{x}$=1.95) 8) **ด้านการส่งเสริมการเกษตร** ($\bar{x}$= 3.04) พบว่าปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การได้มีโอกาสไปดูงานผู้ประสบความสำเร็จ ($\bar{x}$= 3.95) ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การได้รับข่าวสารทางวิทยุ โทรทัศน์ เอกสารคำแนะนำต่าง ๆ ($\bar{x}$= 2.32) 9) **ด้านการเมืองการปกครอง** ($\bar{x}$= 2.92) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดงานเทศกาลไม้ผล เงาะ-ทุเรียน ของดีศรีสะเกษ ($\bar{x}$= 4.29) ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นโยบายการกีดกันทางการค้า($\bar{x}$=1.63)

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาด้านสังคม คือการขาดผู้นำกลุ่มอาชีพการเกษตรที่เข้มแข็ง และปัญหาการขัดแย้งทางความคิดและการปฏิบัติในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ข้อเสนอแนะ ควรมีการเลือกสรรคนที่มีความรู้ ความสามารถด้านการเกษตรโดยเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเป็นผู้คัดเลือกและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเข้าไปเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาการเกษตรอย่างใกล้ชิดกับผู้นำ และควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดความร่วมมือของเกษตรกรในการเข้ามามีส่วนร่วม การหาแนวทาง และวางแผนป้องกันและแก้ไปัญหาได้ทันท่วงที ด้านเศรษฐกิจ มีปัญหาปุ๋ยเคมี และสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชราคาแพง และปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการผลิต ข้อเสนอแนะ รัฐควรมีมาตรการในการควบคุมไม่ให้ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงเกินไป ควรช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูก มีการรวมกลุ่มกันซื้อในปริมาณมากจะทำให้ได้ราคาที่ถูกลง ควรส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพรตลอดจนสารสกัดชีวินทรีย์มากขึ้น และรัฐควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการผลิตเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และจัดหาแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรนำไปใช้ลงทุน ด้านการเมืองการปกครอง มีปัญหาภาครัฐไม่ให้ความสำคัญกับการปลูกทุเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและปัญหาการช่วยเหลือเกษตรกร ซึ่งประสบปัญหาโรคแมลงระบาดเป็นจำนวนมากในสวนทุเรียน ข้อเสนอแนะ รัฐควรเปลี่ยนแนวคิดใหม่ด้วยการให้การ

สนับสนุนและส่งเสริมการปลูกทุเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด อำเภอและระดับท้องถิ่น ควรร่วมมือกับเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน ด้านกายภาพ มีปัญหาน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอในหน้าแล้ง รองลงมาเป็นปัญหาไฟฟ้าเพื่อการเกษตรไม่ทั่วถึงและมาไม่สม่ำเสมอ และถนนหนทางไม่สะดวก ข้อเสนอแนะ จัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมด้วยการขุดบ่อเพิ่ม ควรควบคุมการปลูกพืชที่ต้องการใช้น้ำมาก ควรให้น้ำด้วยวิธีประหยัด รัฐควรให้การช่วยเหลือเนื่องจากการทำสวนทุเรียนต้องใช้ไฟฟ้าเพื่อดึงน้ำมารดสวนในปริมาณมาก ไฟฟ้าต้องมาสม่ำเสมอจึงจะได้น้ำเพียงพอ และรัฐควรสนับสนุนแก้ไขโดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินการปรับปรุงถนนให้สามารถสัญจรไปมาได้สะดวกขึ้น ด้านชีวภาพ มีปัญหาการระบาดของหนอนเจาะลำต้นทุเรียนและการระบาดของโรครากเน่าโคนเน่าทุเรียน ข้อเสนอแนะ หน่วยงานของรัฐควรรณรงค์ให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนร่วมมือกันป้องกันและกำจัดด้วยวิธีผสมผสาน และส่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ มีประสบการณ์ ด้านโรคและแมลงซึ่งมีความเข้าใจทางด้านนี้โดยเฉพาะมาให้คำแนะนำติดตามในการป้องกันกำจัดให้การสนับสนุนช่วยเหลือสารเคมี สารชีวินทรีย์เพื่อใช้ป้องกันกำจัด ด้านสิ่งแวดล้อม มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีไม่เหมาะสมมีการใช้ในปริมาณสูง และปัญหาปลูกทุเรียนในพื้นที่ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้านหรือชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยจะมีผลกระทบเมื่อใช้สารเคมี ข้อเสนอแนะ รัฐควรให้ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่จำเป็นและปลอดภัย เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน และควรให้คำแนะนำให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจในผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ด้านการตลาดมีปัญหาวิธีการจำหน่ายทุเรียนไม่เหมาะสม รองลงมา ปัญหาขาดสถานที่จำหน่ายและเกษตรกรตัดทุเรียนอ่อนจำหน่าย ข้อเสนอแนะ ควรจำหน่ายโดยผ่านกลุ่ม สำหรับราคามีการกำหนดราคาโดยข้อตกลงของกลุ่ม ไม่ควรตัดขายให้พ่อค้าที่เข้ามารับซื้อจากต่างจังหวัดโดยรัฐควรเข้ามาดูแลติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิตที่น่าเชื่อถือได้ไม่เอาเปรียบเกษตรกร รัฐควรจัดหาสถานที่จำหน่ายให้ทั้งในระดับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรรณรงค์ให้ความรู้และให้คำนึงถึงคุณภาพและชื่อเสียงของจังหวัด ควรตัดเฉพาะทุเรียนที่แก่พร้อมที่จะนำไปบริโภคได้ทันที ด้านเกษตรกร มีปัญหาการขาดความรู้ในการผลิตทุเรียนให้มีผลผลิตและคุณภาพ และปัญหาขาดประสบการณ์และทักษะในการปลูกทุเรียน ข้อเสนอแนะ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการฝึกอบรม การสาธิตเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามความต้องการหรือปัญหาที่เกษตรกรกำลังประสบอยู่ เช่น การป้องกันโรคและแมลงศัตรูทุเรียน การดูแลรักษาทุเรียนตั้งแต่

ออกดอกจนถึงเก็บเกี่ยว การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การแปรรูปผลผลิต และการส่งเสริมและให้บริการความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ โดยจัดให้มีการศึกษาดูงานเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีคุณสมบัติ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์มาให้บริการและส่งเสริมการใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ด้านการส่งเสริมการเกษตร มีปัญหาขาดการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง รองลงมาปัญหาขาดการได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ มีทักษะ และประสบการณ์การปลูกทุเรียนและปัญหาขาดเอกสารวิชาการ คำแนะนำ และคู่มือวิทยาการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียน ข้อเสนอแนะ สำนักงานเกษตรจังหวัด อำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้บริการและสนับสนุนการผลิตตามความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน เช่น สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การบริการปัจจัยการผลิต การติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิต การสนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามความต้องการของเกษตรกร เช่น การช่วยผสมเกสร การดูแลรักษาตั้งแต่ออกดอกจนถึงเก็บเกี่ยว การป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การปรับปรุงคุณภาพการผลิต การแปรรูปผลผลิตและรัฐกับหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันในการผลิตเอกสารวิชาการ คำแนะนำ คู่มือวิทยาการใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนเพื่อเผยแพร่แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงเพื่อนำไปปฏิบัติและแก้ไขเมื่อประสบปัญหา

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

จากผลการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.14 มีอายุเฉลี่ย 49.30 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 83.49 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.69 คน มีประสบการณ์การปลูกทุเรียนเฉลี่ย 9.83 ปี มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 24.43 ไร่ พื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 6.73 ไร่ จำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.42 คน รายได้ในครอบครัวเฉลี่ย 156,142.20 บาทต่อปี มีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนเฉลี่ย 68,577.98 บาทต่อปี มีรายจ่ายในครอบครัวเฉลี่ย 107,260.55 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนมากมีหนี้สินส่วนใหญ่กู้เงินจากธนาคารเพื่อ

การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สอดคล้องกับจิระ อะสุรินทร์ (2544:79-80) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในเขตอาศัยน้ำฝน จังหวัดขอนแก่น รายงานข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจไว้ ดังนี้ เกษตรกรทำการเกษตรผสมผสานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.6 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5.4 คนมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 27.0ไร่พื้นที่ทำการเกษตรผสมผสานเฉลี่ยครอบครัวละ 5.8 ไร่ มีรายได้เฉลี่ย 56,642.72 บาทต่อปี พชร มัทธวรัตน์ (2541:177-178) ศึกษาความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดจันทบุรี รายงานผลการวิจัยว่า ผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84 เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 47 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13 ปี มีขนาดเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 24 ไร่ แรงงานเกษตรกรเต็มเวลาเฉลี่ย 3 คน จ้างแรงงานตลอดปีเฉลี่ย 3 คน และเฉพาะบางเวลาเฉลี่ย 5 คน มีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียน 16 ไร่ มีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียน 289,484 บาทต่อปี และรายจ่าย 50,054บาทต่อปี ร้อยละ 75 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกิสณะ ตันเจริญ (2533:121-122) ศึกษาปัญหางานส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อส่งออกจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นชาย จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อายุเฉลี่ย 50.17 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.31 คน แรงงานในครอบครัวที่ใช้ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 2.72 คน จ้างแรงงานชั่วคราวในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคมเฉลี่ย 5.12 คน พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 54.04 ไร่ ส่วนมากเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน เกษตรกรมีรายได้ยังไม่หักค่าใช้จ่ายจากสวนทุเรียนเฉลี่ยครอบครัวละ 330,176 บาทต่อปีและมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13.3 ปี

2.2 ความรู้พื้นฐานของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกทุเรียน

จากผลการศึกษาความรู้พื้นฐาน และความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีความรู้ในระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนจากการทัศนศึกษาดูงานเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนประสบผลสำเร็จ การแลกเปลี่ยนความรู้ในการติดต่อกัน การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม โดยหน่วยงานของรัฐตลอดจนการศึกษาจากเอกสาร ตำรา คำแนะนำทางการเกษตร และการผลิตทุเรียนโดยการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice= GAP) เป็นแนวทางหนึ่งในการผลิตพืช ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการเป็นกระบวนการผลิตพืชที่มีการเผยแพร่สู่เกษตรกรกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 โดยได้จัดทำเอกสารเผยแพร่ใช้ประกอบ

ในการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการสวนทุเรียน ด้านภาคเอกชนส่วนใหญ่จะเข้าไปเพื่อให้คำแนะนำและเสนอผลิตภัณฑ์ ได้แก่ สารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลง ฮอร์โมนพืช ตลอดจนให้บริการฉีดพ่นสารเคมีถึงสวนของเกษตรกร ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภาครัฐมีความรับผิดชอบในหลายชนิดพืช ทำให้การบริการและถ่ายทอดความรู้ไม่ทั่วถึง สถาบันการศึกษาและสถานีทดลองเกษตรในพื้นที่ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในการศึกษาวิจัย จึงไม่มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษออกเผยแพร่สู่ประชาชน

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียน

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในแต่ละด้าน สามารถเรียงลำดับความสำคัญ คือ ปัจจัยด้านการตลาด ด้านเศรษฐกิจ ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านชีวภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเกษตรกร ด้านการส่งเสริมการเกษตร และด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ดังนี้

2.3.1 ด้านการตลาด ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาดและผู้บริโภค เนื่องจากผลผลิตมีรูปลักษณะภายนอกที่ดีทั้งขนาด รูปทรง ผิว สี และหนาม และปลอดจากศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ (2546:52) ที่กล่าวถึง ผลผลิตทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษว่า เป็นทุเรียนที่รู้จักและยอมรับของพ่อค้าและผู้บริโภคในเรื่องคุณภาพของผลผลิต และได้มาตรฐานการส่งออก จึงได้มีการขยายพื้นที่ปลูกมากขึ้น และเป็นผลไม้ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ คิดว่าราคาผลผลิตมีเสถียรภาพ แสดงให้เห็นว่าราคาผลผลิตทุเรียนมีการขึ้นลงไม่แน่นอน สอดคล้องกับ หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ (2541:101) ที่กล่าวถึงเทคโนโลยีการผลิตทุเรียน เรื่อง ด้านการตลาดว่า ในปัจจุบันภาวะการตลาดของผลไม้ยังถูกกำหนดราคาโดยกลไกของตลาด ทุเรียนต้นฤดูราคาจะสูงอาจได้ราคาถึงกิโลกรัมละ 60-70 บาท แต่ในช่วงกลางฤดูการผลิตราคาอาจตกลงมาเหลือกิโลกรัมละ 9 -10 บาท เกษตรกรอาจจะไม่สามารถเข้าไปจัดการในระบบตลาดได้โดยตรงแต่สามารถจัดการโดยทางอ้อมได้ โดยผลิตผลไม้ที่มีคุณภาพดีเพราะผู้บริโภคในปัจจุบันเริ่มให้ความสำคัญด้านคุณภาพของผลผลิตและความปลอดภัยจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น

2.3.2 ด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจระดับมากที่สุด คือ เชื่อว่าการปลูกทุเรียนจะทำให้มีรายได้ดีกว่าการปลูกพืชที่เคยปลูก สอดคล้องกับ อรนุช ดีช่วย (2545:85) ที่ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกร

ผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในจังหวัดนครนายก พบว่าอาชีพใหม่มีรายได้สูงกว่าหรือเท่ากับอาชีพเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ผลผลิตจากอาชีพใหม่มีตลาดรองรับและผลผลิตจากอาชีพใหม่มีราคาสูงสอดคล้องกับมานพ ตั้งตรงไพโรจน์ และจุฬ สินชัยพานิช (2544:102) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนอาชีพของราษฎรผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ พบว่ารายได้นับว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ผลักดันให้เกิดความต้องการในการตัดสินใจเลือกปรับเปลี่ยนอาชีพและรูปแบบการผลิต สอดคล้องกับจิระ อะสุรินทร์ (2544:50-51) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในเขตอาศัยน้ำฝน จังหวัดขอนแก่น พบว่า การทำการเกษตรผสมผสานทำให้มีรายได้ตลอดปี ผลผลิตไม่มีผลกระทบเรื่องราคา ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ เชื่อว่า ในระยะยาวการปลูกทุเรียนจะลงทุนต่ำกว่าการปลูกพืชชนิดอื่นที่เคยปลูก แสดงให้เห็นว่าการปลูกทุเรียนจะต้องมีการลงทุนสูงพอสมควร สอดคล้องกับพชร มัทธวรัตน์ (2541:87) ที่ศึกษาความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดจันทบุรี พบว่าเกษตรกรมีรายจ่ายทั้งหมดในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 50,054 บาท สอดคล้องกับ หิรัญ หิรัญประดิษฐ์และคณะ (2541:9) ที่รายงานว่างบประมาณหรือเงินทุนเป็นปัจจัยหลักในการทำสวนทุเรียนโดยเฉพาะสวนทุเรียนในปีแรก จะมีค่าเตรียมพื้นที่ ค่าต้นพันธุ์และการปลูก ค่าปฏิบัติดูแลรักษา และค่าพัฒนาระบบน้ำ รวมแล้วตั้งแต่ไร่ละ 4,120 -15,200 บาท

2.3.3 ด้านกายภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุด ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมในการปลูกทุเรียน กรมพัฒนาที่ดิน (ม.ม.ป.:2-68) รายงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรที่ดินเบื้องต้นจังหวัดศรีสะเกษว่าสภาพพื้นที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นในอำเภอกันทรลักษ์ และอำเภอขุนหาญ สภาพพื้นที่เป็นที่ดอนที่เป็นดินตื้น มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ ความสูงจากระดับน้ำทะเล 120 เมตร เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมหรือเหมาะสมปานกลางสำหรับไม้ผลและไม้ยืนต้น สอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร (2545:1) ที่กล่าวว่า เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน รายงานว่า สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมควรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 0 - 650 เมตร ความลาดเอียงประมาณ 1-3 เปอร์เซ็นต์ ใกล้แหล่งน้ำ พื้นที่ไม่มีน้ำท่วมขัง และการคมนาคมขนส่งผลผลิตได้รวดเร็ว และพิชิต สมบัติมาก (2545:65) ศึกษาการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่าเกษตรกรร้อยละ 85.8 เห็นว่า การมีสภาพพื้นที่เหมาะสมต่อการปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นเหตุผลสำคัญมากต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ เห็นว่ามีปริมาณฝนดี แสดงให้เห็นว่า มีปริมาณน้ำฝนค่อนข้างน้อย กรมส่งเสริมการเกษตร (2543:1)

รายงานว่า การผลิต ทุเรียนที่ดีและเหมาะสมจะต้องมีปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี มีช่วงแล้งต่อเนื่องน้อยกว่า 3 เดือน ขณะที่ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ (2545:11) รายงานเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนในจังหวัดศรีสะเกษเฉลี่ย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2544 มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,436.8 มิลลิเมตรต่อปี และหิรัญ หิรัญประดิษฐ์และคณะ (2541:14) รายงานว่าการเลือกพื้นที่และแหล่งปลูกทุเรียนในอดีตจะคำนึงถึงพื้นที่ที่มีปริมาณฝนดีมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์และดินดีเป็นหลัก ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการจัดการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปลูกพืชมีมากขึ้น ปัจจัยเรื่องปริมาณน้ำฝนจึงลดความสำคัญลง ในทางตรงกันข้ามพื้นที่ที่มีปริมาณฝนค่อนข้างน้อย มีดินพอใช้ได้ แต่สามารถจะพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานในพื้นที่ได้ดีจะสามารถใช้เป็นแหล่งผลิตที่ควบคุมการผลิตให้ได้ปริมาณตามกำหนดเวลา และควบคุมคุณภาพผลผลิตได้ดีกว่าการผลิตในพื้นที่ที่มีปริมาณฝนตกชุก

2.3.4 ด้านสังคม ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนระดับมากที่สุดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องการความมั่นคงในอาชีพจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เคยปลูกพืชไร่และพืชผักที่มีอายุการดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยวสั้น ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลังและพืชผักชนิดต่าง ๆ เกษตรกรมีการปลูกพืชเหล่านี้เหมือน ๆ กัน เป็นจำนวนมาก ทำให้ประสบปัญหาความไม่แน่นอนทางด้านราคา มีการขาดทุนบ่อยครั้ง จึงสนใจปลูกไม้ผลที่มีอายุยืน ซึ่งคาดว่าจะสร้างความมั่งคงในอาชีพมากกว่า สอดคล้องกับ อรนุช ดีช่วย (2545:52) ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในจังหวัดนครนายกด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงในอาชีพ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของครอบครัว เนื่องจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนสูงมีการขาดทุนจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำบ่อยครั้ง และปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเชื่อในผู้นำชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยให้เหตุผลว่า ผู้นำไม่ให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรเท่าที่ควร ประกอบกับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปัจจุบันเป็นผู้ที่อพยพมาจากที่อื่นเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ความคิดเห็นต่าง ๆ จึงมีความหลากหลาย มีความเชื่อในตัวผู้นำน้อย ซึ่งสอดคล้องกับอรนุช ดีช่วย (2545:52) ที่ศึกษาวิจัยพบว่า อิทธิพลของผู้นำชุมชนมีผลต่อการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำน้อย

2.3.5 ด้านชีวภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุด ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกสามารถเจริญเติบโตได้ดี จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่าทุเรียนพันธุ์หมอนทองมีการเจริญเติบโตได้ดีให้ผลผลิตที่ดี เกษตรกรยอมรับมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ เป็นพันธุ์ที่ได้จากแหล่งปลูกในภาคตะวันออก จังหวัดจันทบุรี สอดคล้องกับจิระ อะสุรินทร์

(2544:49) ที่รายงานการศึกษาวิจัย พบว่าปัจจัยด้านชีวภาพที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานในเขตอาศัยน้ำฝน จังหวัดขอนแก่น ในระดับมากของเกษตรกรมี 3 เรื่อง คือพันธุ์พืชที่จะปลูกมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ รองลงมาคือ การได้ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิด และการได้เลี้ยงสัตว์น้ำ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทุเรียนสามารถบังคับให้ออกผลผลิตนอกฤดูกาลได้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ให้เหตุผลในเรื่องนี้ว่ายังขาดความรู้มีการปฏิบัติที่ค่อนข้างยุ่งยาก และมีการลงทุนสูง สอดคล้องกับหิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ (2541:118-119) ที่รายงานว่าการทำสวนทุเรียนให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ชาวสวนจะต้องเข้าใจวิธีการจัดการให้ต้นทุเรียนออกดอกติดผล และผลผลิตมีคุณภาพดี สามารถเก็บเกี่ยวได้ในช่วงราคาที่สูง ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับพืช เกี่ยวกับสารเคมี (พาโคลบิวทราโซล) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างพืช สารเคมี และสภาพแวดล้อม ตลอดทั้งการจัดการปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่จำเป็นได้เป็นอย่างดีจึงจะได้ผล

2.3.6 ด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การปลูกทุเรียนเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าและความชุ่มชื้น เนื่องจากป่าไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถูกทำลายไปมากโดยเกษตรกรเพื่อทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ การปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น นอกจากเป็นการเพิ่มปริมาณป่าไม้แล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ดิน น้ำ และรักษาความชุ่มชื้นอีกด้วย สอดคล้องกับอนันต์ ดาโลดม (2540:5) ที่กล่าวไว้ในการสัมมนาเศรษฐกิจยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไว้ว่า การปลูกไม้ยืนต้นจำพวกยางพาราเป็นการสร้างป่าไม้ให้กับธรรมชาติ นอกจากจะเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าเพื่อทดแทนที่ถูกทำลายไปแล้ว ยังสามารถดึงเอาความชุ่มชื้นลงมาสู่พื้นดินได้อีกทางหนึ่ง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือคิดว่าการปลูกทุเรียนจะมีการใช้สารเคมีน้อย ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าพืชอื่น แสดงให้เห็นว่า การปลูกทุเรียนมีการใช้สารเคมีในปริมาณที่มาก ซึ่งย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม มีการตกค้างของสารเคมีในดิน แหล่งน้ำ และในอากาศ สอดคล้องกับ พชร มัทธวรัตน์ (2541:27) ที่ศึกษาวิจัยความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดจันทบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสารเคมีอื่น ๆ อย่างไม่เหมาะสมเกินความจำเป็น ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อมทั้งดิน น้ำและอากาศ เกิดการระบาดของโรคและแมลงยากต่อการควบคุม ตลอดจนพบสารเคมีตกค้างในผลผลิตเป็นภัยต่อผู้บริโภค และเป็นข้อจำกัดในการส่งออก

2.3.7 ด้านเกษตรกร ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรักในอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในชนบทที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสมมาจากบรรพบุรุษ สอดคล้องกับ บรรณ บูรณะชนบท (2542:93 - 94) ที่กล่าวว่า ผู้ที่จะทำสวนทุเรียนให้ได้ผลผลิตดีต้องมีความรัก ความสนใจ เอาใจใส่ขวนขวายหาความรู้ในอาชีพจากผู้ที่มีประสบการณ์ทางการทำสวนทุเรียนที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสวนของตนเอง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนมาก่อน สอดคล้องกับ ธงชัย รูปสวย (2543:36) ที่ศึกษาสภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรที่เปิดกรีดแล้วในจังหวัดศรีสะเกษพบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.2 ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกยางพารามาก่อน

2.3.8 ด้านการส่งเสริมการเกษตร ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุดที่มีคะแนนสูงสุดคือ การได้มีโอกาสไปดูงานผู้ประสบความสำเร็จในการปลูกทุเรียน รองลงมาคือ การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสอดคล้องกับจิระ อะสุรินทร์ (2544:82) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การศึกษาดูงานจากที่อื่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมาก รองลงมาคือความเชื่อมั่นในองค์กรที่มาแนะนำ และการติดตามเยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สอดคล้องกับพิชิต สมบัติมาก (2545:65) ที่รายงานผลการศึกษาว่า เหตุผลที่สำคัญมากต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น คือ เกษตรกรร้อยละ 61.0 เห็นว่า การได้มีโอกาสไปดูงานผู้ประสบความสำเร็จ และร้อยละ 60.3 เห็นว่า การได้รับการฝึกอบรมความรู้จากหน่วยงานของรัฐ สอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ อังกะสิทธิ์ (2543:202-203) ที่ได้อธิบายการส่งเสริมการเกษตรว่า การศึกษาดูงานนอกสถานที่เป็นวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้ที่เข้ารับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดี เพราะได้มีโอกาสพบเห็นผลงานของผู้อื่น ซึ่งทำได้สำเร็จแล้ว และมีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ร่วมศึกษาดูงานให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้นผู้รับการส่งเสริมจะได้พบเห็นได้รับฟัง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และตัดสินใจเองว่าจะนำสิ่งไหนไปใช้ในการประกอบอาชีพ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนต่ำสุด คือ การได้รับข่าวสารทางวิทยุ โทรทัศน์ เอกสารคำแนะนำต่าง ๆ สอดคล้องกับ จิระ อะสุรินทร์ (2544:82) ที่ศึกษาพบว่าการได้รับความรู้ ข่าวสารจากรายการวิทยุ โทรทัศน์ และเอกสารคำแนะนำต่าง ๆ มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่นในระดับน้อย

2.3.9 ด้านการเมืองการปกครอง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดงานเทศกาลไม้ผล เงาะ-ทุเรียน ของดีศรีสะเกษ ซึ่งภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันจัดเป็นประจำทุกปีในระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม สอดคล้องกับสำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ (2546:25) ที่รายงานว่าการจัดงานเทศกาลเงาะ-ทุเรียนของดีศรีสะเกษเป็นความร่วมมือกันทุกฝ่ายในการสนับสนุนส่งเสริมอาชีพการเกษตรและท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตให้แก่เกษตรกร เป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรไม่น้อยกว่า 85 เปอร์เซ็นต์มีการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรให้มีคุณภาพดีเป็นที่รู้จัก และต้องการประชาสัมพันธ์ไปสู่พ่อค้าและผู้บริโภค ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ นโยบายการกีดกันทางการค้า อาจเป็นเพราะว่า ปริมาณผลผลิตทุเรียนที่ผลิตได้ยังมีปริมาณจำนวนน้อย ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่ และมีพ่อค้าต่างจังหวัดนิยมเดินทางมารับซื้อผลผลิตถึงสวน เพื่อนำไปจำหน่ายอีกทอดหนึ่ง จึงไม่มีผลกระทบแก่เกษตรกรชาวสวนทุเรียนแต่อย่างใด

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

2.4.1 การระบาดของโรคและแมลงศัตรูทุเรียน เกษตรกรมีปัญหาการระบาดของโรครากเน่าโคนเน่า และหนอนเจาะลำต้นได้รับความเสียหายจำนวนมาก ข้อเสนอแนะ ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของรัฐที่มีความรู้ ทักษะ มีประสบการณ์ มาให้คำแนะนำ ในการป้องกันกำจัด รัฐควรรณรงค์ให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนร่วมมือกันป้องกันกำจัดและให้การสนับสนุนช่วยเหลือสารเคมี และสารชีวินทรีย์เพื่อใช้ป้องกันกำจัด สอดคล้องกับ พชร มัทธวรัตน์ (2541:184) ที่ศึกษาปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนจังหวัดจันทบุรี พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากคือ การระบาดของโรคและแมลง ข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรแนะนำส่งเสริมการป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน และควรให้บริการและสนับสนุนดังนี้คือ การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การสนับสนุนกับดักแสงไฟ การสนับสนุนกับดักกาวเหนียว การสนับสนุนไรตัวห้ำ การสนับสนุนเครื่องพ่นยาสารเคมี และเชื้อราไตรโคเดอร์ม่า

2.4.2 การขาดความรู้ในการผลิตทุเรียน ข้อเสนอแนะ หน่วยงานของรัฐควรจัดให้มีการฝึกอบรม สาธิต เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนตามความต้องการหรือปัญหาที่เกษตรกรกำลังประสบอยู่ สอดคล้องกับ พชร มัทธวรัตน์ (2541:185) ที่ศึกษา พบว่าเกษตรกรมีปัญหามาก คือ ขาดการได้รับความรู้ในการผลิตทุเรียน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนด้วยวิธีการจัดทำแปลงสาธิต การทัศนศึกษาดูงาน

นอกสถานที่ และการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเอกสารคำแนะนำ การฝึกอบรม การถ่ายทอดความรู้แบบบุคคล และการถ่ายทอดความรู้ทางโทรทัศน์

3. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อควรพิจารณานำมาเสนอแนะ 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ด้านการผลิต จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรมีปัญหามาก คือ การระบาดโรคและแมลง สารเคมีราคาแพง และการขาดแคลนเงินทุน ดังนั้นหน่วยงานของรัฐควรเข้ามาช่วยเหลือโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรแนะนำส่งเสริมการป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนด้วยวิธีผสมผสาน และควรให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต

3.1.2 ด้านการตลาด จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรมีปัญหามาก คือ วิธีการจำหน่ายไม่เหมาะสม ขาดสถานที่ และการตัดทุเรียนอ่อนจำหน่าย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรแนะนำส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ความรู้เรื่องการตลาด การแปรรูปผลผลิตทุเรียน และควรให้บริการและสนับสนุนในการจัดหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตให้แก่เกษตรกร

3.1.3 ด้านการส่งเสริมและให้บริการความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ควรจัดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีคุณสมบัติ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ใช้เทคนิควิธีการส่งเสริม และการให้บริการสนับสนุนที่มีลักษณะเหมาะสมกับระดับการศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรและประสบการณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

3.1.4 ด้านเกษตรกร จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรมีปัญหามาก คือ ขาดการได้รับความรู้ในการผลิตทุเรียน ดังนั้นควรกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรดำเนินการส่งเสริมโดยการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง และประสานงานด้านการส่งเสริมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

3.1.5 สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเกษตรอำเภอ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียน โดยวิธีผสมผสาน การบริการปัจจัยการผลิต การติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิต การบริการรับรองสวน การติดต่อแหล่งสินเชื่อ การติดต่อแหล่งปัจจัยการผลิตและการสนับสนุนเชื้อไตรโคเดอร์ม่า

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดศรีสะเกษ

3.2.2 ควรศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนโดยการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ

3.2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการส่งเสริมและพัฒนาทุเรียน:กรณีศึกษากลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

3.2.4 ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคและความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาที่ดิน (ม.ป.ป.) *คู่มือการจัดการทรัพยากรเบื้องต้นจังหวัดศรีสะเกษ* กรุงเทพมหานคร

กรมวิชาการเกษตร (2544) "ผลงานวิชาการประจำปี 2543" *เอกสารการประชุมวิชาการประจำปี 2544* วันที่ 30 เมษายน –4 พฤษภาคม 2544 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวชั่น กรุงเทพมหานคร เล่มที่ 1 หน้า 206-235

————(2545) *เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

กรมส่งเสริมการเกษตร (2537) *การกำหนดเขตส่งเสริมไม้ผลไม้ยืนต้น* กรุงเทพมหานคร

———— (2540) *ไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่* กรุงเทพมหานคร

————(2543) *คู่มือการผลิตทุเรียนที่ดีและเหมาะสม* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

———— (2545) *คู่มือปฏิบัติงานโครงการไม้ผลไม้ยืนต้นและยางพารา* กรุงเทพมหานคร

กรองแก้ว อยู่สุข (2533) *พฤติกรรมองค์การ* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิสณะ ตันเจริญ (2533) " ปัญหางานส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อส่งออกจังหวัดระยอง" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จรินทร์ เทศวานิช (2535) " หลักการตลาดและการวิเคราะห์ปัญหาการตลาดสินค้าเกษตร" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการตลาดและนโยบายการเกษตร* หน่วยที่ 2 หน้า45-109 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

จิระ อะสุรินทร์ (2544) "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในเขตอาศัยน้ำฝน จังหวัดขอนแก่น" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภากรณ์ (2532) *จิตวิทยาเบื้องต้น* สงขลา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จุมพล หนิมพานิช (2539) " ปัจจัยทางชีวภาพ จิตวิทยา สังคมวิทยาและวัฒนธรรมที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์"ใน*เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์* หน่วยที่ 4 หน้า 115 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์

เชาว์ โรจน์แสง (2542) " ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตลาด" ใน*เอกสารการสอนชุดวิชาตลาดสินค้าเกษตรกรรมกับเศรษฐกิจของไทย* หน่วยที่ 3 หน้า 67-124 นนทบุรี มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ถวิล ธาราโภชน์ (2532) *จิตวิทยาสังคม* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์

ทรงพล สมศรี (2531) "พันธุ์และการดูแลรักษาทุเรียน" ใน *เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการทุเรียน* วันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ 2531 สถาบันวิทยาศาตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และการพลังงาน หน้า 1-15

ธงชัย รูปสวย (2543) *รายงานการศึกษาสภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรที่เปิดกรีดแล้วในจังหวัดศรีสะเกษ* สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ กรมส่งเสริมการเกษตร

ธนวรรธน์ พลวิชัย (2543) " ทฤษฎีและแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสังคมไทยกับการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 7 หน้า 1-85 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

นครินทร์ บุญกอแก้ว (2536) "ความต้องการของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นรินทร์ แขมพิมาย (2540) "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งของเกษตรกรในเขตชลประทานหนองหวาย จังหวัดขอนแก่น" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2543) " แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสังคมไทยกับการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 1 หน้า 1-39 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

บุญสม วราเอกศิริ (2529) *หลักและวิธีการส่งเสริมการเกษตร* เชียงใหม่ ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะบริหารธุรกิจการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536) *การวิจัยทางสังคมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

_____ (2544) " แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 2 หน้า 55-96 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2543) "สารสนเทศในงานส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 13 หน้า 125-179 นนทบุรี มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ(2544)" การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 9 หน้า 276-333 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

บำเพ็ญ เขียวหวาน (2543) " การบริหารงานส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 8 หน้า 107-193 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

———— (2544) "สังคมเกษตรกรและยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการเป็นผู้นำมนุษย์สัมพันธ์และจิตวิทยาสำหรับเกษตรกร* หน่วยที่ 2 หน้า 45 –90 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

บรรณ บูรณะชนบท (2542) *สวนทุเรียน* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร ปราณีเจริญบล็อกและการพิมพ์

ปัญญา หิรัญรัศมี (2543) " การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการส่งเสริมการเกษตร"ใน *ประมวลสาระชุดวิชา สังคมไทยกับการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 13 หน้า 109-135 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

———— (2529) *ความรู้พื้นฐานการส่งเสริมการเกษตร* กรุงเทพมหานคร สยามมวลชน

พชร มัทธวรัตน์ (2541) "ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดจันทบุรี"วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พงษ์ศักดิ์ อังกะสิทธิ์ (2543) " แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร"ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 4 หน้า 167-218 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษาสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

พรชุลี นิลวิเศษ (2543) " องค์กรเกษตรกรและพลังกลุ่ม" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสังคมไทยกับการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 5 หน้า 241-275 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

พิชิต สมบัติมาก (2545) "การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก

ภรณี ต่างวิวัฒน์ และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2543) " สภาพความต้องการและการผลิตทางการเกษตร "ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การส่งเสริมการเกษตรนานาชาติ* หน่วยที่ 2 หน้า 95-194 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

มานพ ตั้งตรงไพโรจน์ และจุฬ สินชัยพานิช (2544) "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของราษฎรผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ " *เอกสารวิชาการฉบับที่ 1/2544* กองส่งเสริมการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มานิต ทองหอม (ม.ป.ป.) *การปลูกทุเรียน* กรุงเทพมหานคร อักษรสยามการพิมพ์

ยุกติ สาริกะภูมิ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2543) " กระบวนทัศน์ในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 15 หน้า 217-295 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

ยงยุทธ์ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2529) " แรงจูงใจ และอารมณ์กับพฤติกรรม" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมศาสตร์การสื่อสาร* หน่วยที่ 3 หน้า 107 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิเทศศาสตร์

รุจ ศิริสัญลักษณ์ (2543)" จิตวิทยาสังคมและมนุษย์สัมพันธ์ในงานส่งเสริมการเกษตร"ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 11 หน้า 1-83 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

ราชบัณฑิตยสถาน (2530) "ปัจจัย" *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์

————(2530) "การตัดสินใจ" *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์

————(2530) "ทัศนคติ" *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์

วิจิตร อาวะกุล (2535) *หลักการส่งเสริมการเกษตร* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

วิทยา อธิปอนันต์ (2537) " หลักการจัดการฟาร์ม" *เอกสารวิชาการที่ 39 การจัดการฟาร์ม ชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง* บทที่ 1 โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร หน้า 1-39

วิมาพร มาพบสุข (2541) *จิตวิทยาทั่วไป* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ 1

ศิริชัย ไตรสารศรี (2539) "การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน:ศึกษากรณีอำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ศิริวรรณ เสรีรักษ์ และคณะ (2539) *องค์การและการจัดการ* กรุงเทพมหานคร ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์

สิทธิโชค วรานุสันติกูล (2546) *จิตวิทยาสังคม:ทฤษฎีและการประยุกต์* กรุงเทพมหานคร ซีเอ็ดยูเคชั่น

ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ (2545) "รายงานผลงานวิจัยประจำปี 2544" สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร

สิน พันธุ์พินิจ (2543) " การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อการส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสังคมไทยกับการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 11 หน้า 63-106 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

สุชา จันทร์เอม (2542) *จิตวิทยาทั่วไป* พิมพ์ครั้งที่ 12 กรุงเทพมหานคร บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

สุวิทย์ หิรัณยกาณฑ์ สิริวรรณ เมธีวิวัฒน์ และธนินทร์ชัย อินทิราภรณ์ (2540) *ศัพท์การศึกษา* กรุงเทพมหานคร ไอ.คิว.บุ๊คเซ็นเตอร์

สุนันท์ สีสังข์ (2544) " การวิจัยการถ่ายทอดวิทยาการ" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 11หน้า 1-74 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545) *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร อักษราพัฒน์

สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ (2545) "สรุปรายงานประจำปี" (อัดสำเนา)

สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ (2545) "สรุปข้อมูลประจำปี" (อัดสำเนา)

———— (2546) *สรุปผลงานของจังหวัดบูรณาการเพื่อการพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ (CEO)* ในรอบ 1 ปี (ตุลาคม 2545 - กันยายน 2546) พิมพ์ที่โรงพิมพ์ศิริธรรม ออฟเซ็ท

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ สุขวัฒน์ จันทรปรรณิก และเสริมสุข สลักเพ็ชร (2542) *เทคโนโลยีการผลิตทุเรียน* พิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อนันต์ ดาโลดม (2540) "เศรษฐกิจยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ใน *เอกสารการสัมมนา*

วันที่ 3 มีนาคม 2540 โรงแรมเจริญธานีปริ้นเซส จังหวัดขอนแก่น

อรนุช ดีช่วย (2545) "ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในจังหวัดนครนายก" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อรุณี ปิ่นประยงค์ (2537) " ระบบการทำฟาร์ม" *เอกสารวิชาการที่ 39 การจัดการฟาร์ม ชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง* บทที่ 5 พิมพ์ที่โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย หน้า 179-227

อุทุมพร ถิระธรรม (2537) "การยอมรับบทบาทสาธารณสุขของประชาชนในกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อำภรณ์ ช่างเกวียน (2540) "ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลน ชุมชนตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

Merriam–webster [Online] [n.d.] Available:*http://www.m-w.com/cgi-bin/dictionary* [Accesed August 8,2003]

Swanson, E.Burton. (1984) *Agriculture Organization of the United Nations.*

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือราชการ

120

ที่ ศธ 0522.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

20 มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกนักศึกษาปริญญาโทสำรวจข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน เกษตรจังหวัดศรีสะเกษ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียน : กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ" จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายสมนึก ปลอดทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียน : กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ " ซึ่งมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยธะคง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ และอาจารย์ ดร.ประนอม ศรัยสวัสดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งจำเป็นต้องสัมภาษณ์เกษตรกรใน อำเภอ กันทรลักษ์ และอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใคร่ขอความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบคุณในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจาร์ย ดร.สมจิต โยธะคง)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
โทร.0-2503-3577
โทรสาร.0-2503-3578

121

ที่ ศก 0009/ 98

สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ
ถนนกสิกรรม อ.เมือง ศก 33000

26 มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกนักศึกษาปริญญาโทสำรวจข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน เกษตรอำเภอกันทรลักษ์,เกษตรอำเภอขุนหาญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร:ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ "

ด้วยนายสมนึก ปลอดทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร:ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ " ซึ่งมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยธะคง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ และอาจารย์ ดร.ประนอม ศรัยสวัสดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งจำเป็นต้องสัมภาษณ์เกษตรกรในระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2547

ในการนี้ สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ ใคร่ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

26 ม.ค. 47

(นายเรวัต พรหมลา)
เกษตรจังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต
โทร. 0-4561-2511โทรสาร 0-4561-2564

เกษตรจังหวัด
28 ม.ค. 47 หัวหน้ากลุ่ม /
เจ้าของเรื่อง
22 มค

ที่ ศก 0009/ ๒๙

สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ
ถนนกสิกรรม อ.เมือง ศก 33000

๒๒ มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกนักศึกษาปริญญาโทสำรวจข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน เกษตรอำเภอกันทรลักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร:ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ "

ด้วยนายสมนึก ปลอดทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร:ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ " ซึ่งมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยธะคง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ลีสังข์ และอาจารย์ ดร.ประนอม ศรัยสวัสดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งจำเป็นต้องสัมภาษณ์เกษตรกรในระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2547

ในการนี้ สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ ใคร่ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ [illegible])
เกษตรจังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต
โทร 0-4561-2511โทรสาร 0-4561-2564

ที่ ศก 0009/ 78

สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ
ถนนกสิกรรม อ.เมือง ศก 33000

26 มกราคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกนักศึกษาปริญญาโทสำรวจข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน เกษตรอำเภอขุนหาญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร:ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ "

ด้วยนายสมนึก ปลอดทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร:ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ " ซึ่งมี รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยธะคง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ และอาจารย์ ดร.ประนอม ศรัยสวัสดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งจำเป็นต้องสัมภาษณ์เกษตรกรในระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2547

ในการนี้ สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ ใคร่ขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายเกรียง พรหมมา)
เกษตรจังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต
โทร. 0-4561-2511โทรสาร 0-4561-2564

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์ | | | |

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยเรื่อง
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร
: ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้เกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ชื่อ – สกุล.....

บ้านเลขที่ .....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัดศรีสะเกษ วันที่/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. เพศ ☐ A1

( ) 1.1 ชาย ( ) 1.2 หญิง

2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี ☐ A2

3. สถานภาพการสมรส ☐ A3

( ) 3.1 โสด ( ) 3.2 แต่งงาน

( ) 3.3 หม้ายหรือหย่าร้าง ( ) 3.4 อื่นๆระบุ.....

ตอนที่ 1 (ต่อ)

4. ระดับการศึกษา ☐ A4

( ) 4.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ

( ) 4.2 จบประถมศึกษาปีที่ 4

( ) 4.3 จบประถมศึกษาปีที่ 6

( ) 4.4 จบประถมศึกษาปีที่ 7

( ) 4.5 จบมัธยมศึกษาตอนต้น(ม.3)

( ) 4.6 จบมัธยมศึกษาตอนต้น(ม.ศ.3)

( ) 4.7 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)

( ) 4.8 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.ศ.5)

( ) 4.9 จบสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ระบุ.....

5. ท่านมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดนี้หรือแหล่งอื่น ☐ A5

( ) 5.1 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

( ) 5.2 ย้ายมาจากที่อื่น ระบุจำนวนปีที่ย้ายมา.....ปี ☐ A6

6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว ปัจจุบัน.....คน (รวมตัวท่านเองด้วย) ☐ A7

6.1 ชาย.....คน ☐ A8

6.2 หญิง.....คน ☐ A9

7. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานช่วยในการปลูกทุเรียน (รวมทั้งตัวท่านด้วย)

.....คน ☐ A10

8. พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่ ☐ A11

9. พื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมด.....ไร่ ☐ A12

10.ประสบการณ์การปลูกทุเรียน.....ปี ☐ A13

11. อาชีพหลักของท่าน(อาชีพทำรายได้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์มากที่สุดเพียงคำตอบเดียว)

☐ A14

( ) 11.1 เกษตรกรรม ( ) 11.2 รับราชการ

( ) 11.3 รับจ้าง ( ) 11.4 ค้าขาย

( ) 11.5 อื่น ๆ ระบุ .....

ตอนที่ 1 (ต่อ)

12. อาชีพรองของท่าน(อาชีพทำรายได้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์รองจากอาชีพหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

( ) 12.1 เกษตรกรรม ( ) 12.2 ค้าขาย ☐ A15 ☐ A16

( ) 12.3 รับจ้าง ( ) 12.4 อื่น ๆ ..... ☐ A17 ☐ A18

13. ท่านเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตรหรือไม่ ☐ A19

( ) 13.1 ไม่เป็น

( ) 13.2 เป็น

ถ้าเป็น, ท่านเป็นสมาชิกสถาบันใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

( ) 13.2.1 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ☐ A20

( ) 13.2.2 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ☐ A21

( )13.2.3 เป็นสมาชิกลูกค้า ธกส. ☐ A22

( ) 13.2.4 เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน ☐ A23

( ) 13.2.5 อื่น ๆ ระบุ..... ☐ A24

14. เครื่องจักรกลการเกษตร/เครื่องทุ่นแรงที่ใช้การเกษตรที่ท่านมี(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

( ) 14.1. รถแทรกเตอร์ ☐ A25

( ) 14.2. รถไถเดินตาม ☐ A26

( ) 14.3 รถยนต์บรรทุก 4 ล้อ ☐ A27

( ) 14.4 รถตัดหญ้า ☐ A28

( ) 14.5 เครื่องสูบน้ำ ☐ A29

( ) 14.6 เครื่องพ่นยา ☐ A30

( ) 14.7 อื่นๆระบุ..... ☐ A31

15. รายได้ในครอบครัวจากภาคเกษตรในรอบปี 2546 (ตั้งแต่ 1 มค.2546-31 ธค2546)

จำนวน.....บาท ☐ A32

15.1 รายได้จากการขายผลผลิตทุเรียน.....บาท ☐ A33

15.2 รายได้จากการขายผลผลิตการเกษตรอื่น ๆ .....บาท ☐ A34

16.ราคาจำหน่ายผลผลิตทุเรียน.....บาทต่อกิโลกรัม ☐ A35

ตอนที่ 1 (ต่อ)

17.รายได้ของครอบครัวนอกภาคเกษตรในรอบปี 2546 (ตั้งแต่ 1 มค.2546-31 ธค.2546)

จำนวน.....บาท ☐ A36

17.1 รายได้จากการรับจ้างทั่วไป.....บาท ☐ A37

17.2 รายได้จากการค้าขาย.....บาท ☐ A38

17.3 รายได้จากรับราชการ..... บาท ☐ A39

17.4 อื่นๆระบุ .....บาท ☐ A40

18.รายจ่ายของครอบครัวในรอบปี 2546 (ตลอดปี) จำนวน.....บาท ☐ A41

18.1 รายจ่ายในการปลูกดูแลรักษาทุเรียน.....บาท ☐ A42

18.2 รายจ่ายในการทำการเกษตรอื่น ๆ

(ยกเว้นการปลูกทุเรียน..).....บาท ☐ A43

18.3 รายจ่ายในครอบครัว..... บาท ☐ A44

18.4 รายจ่ายอื่น ๆ.....บาท ☐ A45

19.สินเชื่อเพื่อการผลิต

19.1 ในการปลูกทุเรียนท่านได้กู้เงินมาใช้จ่ายในการปลูกทุเรียนหรือไม่ ☐ A46

( ) 19.1.1 ไม่กู้ ( ) 19.1.2 กู้

19.2 ถ้าท่านกู้,กู้จากแหล่งใดบ้าง(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)ให้ระบุจำนวนเงินกู้

( ) 19.2.1 ธกส. จำนวนเงินกู้..... บาท A47 ☐

( ) 19.2.2 ธนาคารพานิชย์ จำนวนเงินกู้.....บาท A48 ☐

( ) 19.2.3 สหกรณ์การเกษตร จำนวนเงินกู้..... บาท A49 ☐

( ) 19.2.4 กองทุนต่าง ๆ จำนวนเงินกู้..... บาท A50 ☐

( ) 19.2.5 พ่อค้า จำนวนเงินกู้..... ..... บาท A51 ☐

( ) 19.2.6 เพื่อนบ้าน จำนวนเงินกู้..... บาท A52 ☐

( ) 19.2.7 อื่น ๆ ระบุ.....

จำนวนเงินกู้..... บาท A53 ☐

ตอนที่ 1 (ต่อ)

20.ภาระหนี้สิน ☐ A54

( ) 20.1 ไม่มี

( ) 20.2 มี , ถ้ามี ( ) เงินกู้ในระบบ.....บาท ☐ A55

( ) เงินกู้นอกระบบ.....บาท ☐ A56

ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย /ลงใน☐ หน้าตัวเลือกที่ท่านเห็นว่าถูกต้องเพียงคำตอบเดียวใ

1 คำถาม

ตอนย่อยที่ 2.1 ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียน	รหัส
1. ทุเรียนเจริญเติบโตได้ดีในเขตภูมิอากาศอย่างไร.....	☐ B1
☐ ก. ร้อนชื้น	
☐ ข. อบอุ่น	
☐ ค. หนาว	
2. พันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกมากที่สุดคือพันธุ์ใด.....	☐ B2
☐ ก. พันธุ์หมอนทอง	
☐ ข. พันธุ์ชะนี	
☐ ค. พันธุ์ก้านยาว	
☐ ง. พันธุ์กระดุม	
3. ระยะปลูกทุเรียนที่เกษตรกรนิยมปฏิบัติกัน คือ.....	☐ B3
☐ ก. 6 - 7 x 6 -7 เมตร	
☐ ข. 8 -10x 8 -10 เมตร	
☐ ค.11-12 x 11-12 เมตร	
4. การขยายพันธุ์ทุเรียนที่ทำให้เกิดการกลายพันธุ์ได้ง่าย คือวิธีใด.....	☐ B4
☐ ก. การตอน	
☐ ข. การเพาะเมล็ด	
☐ ค. การเสียบยอด	
5. ปัจจุบันต้นพันธุ์ทุเรียนที่นิยมนำมาปลูกเพื่อการค้าขยายพันธุ์ด้วยวิธีใด.....	☐ B5
☐ ก. การเพาะเมล็ด	
☐ ข. การตอนกิ่ง	
☐ ค. การเสียบยอด	

ตอนย่อยที่ 2.1 (ต่อ)

ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียน	รหัส
6.พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน ควรมีลักษณะอย่างไร.....	☐ B6
☐ ก. พื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมขัง การระบายน้ำดี	
☐ ข. พื้นที่ราบ น้ำท่วมขัง การระบายน้ำไม่ดี	
☐ ค. พื้นที่ดอน น้ำไม่ท่วมขัง การระบายน้ำดี	
7. อาการทุเรียนไส้ซึมหรือแกนของผลแฉะเกิดจากอะไร.....	☐ B7
☐ ก. หนอนเจาะผลเข้าทำลาย	
☐ ข. ได้รับน้ำมากเกินไปในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว	
☐ ค.เชื้อราสาเหตุโรคผลเน่าเข้าทำลาย	
☐ ง.ทุเรียนขาดน้ำในช่วงติดผล	
8. โรครากเน่าโคนเน่าของทุเรียนเกิดจากเชื้อสาเหตุอะไร.....	☐ B8
☐ ก. เชื้อไวรัส	
☐ ข. เชื้อรา	
☐ ค. เชื้อแบคทีเรีย	
9.ข้อเสียของทุเรียนพันธุ์หมอนทอง.....	☐ B9
☐ ก. ผลมีขนาดเล็ก เนื้อบาง กลิ่นแรง	
☐ ข. มักพบอาการแกน เตาเผา หรือไส้ซึม	
☐ ค. ไม่ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า	
10. ระยะเวลาเก็บเกี่ยวทุเรียนพันธุ์หมอนทองนับตั้งแต่วันที่ดอกบานถึงวันเก็บเกี่ยวผลผลิตมีอายุประมาณกี่สัปดาห์.....	☐ B10
☐ ก. 14 -15 สัปดาห์	
☐ ข. 16 - 17 สัปดาห์	
☐ ค. 18 - 19 สัปดาห์	

ตอนย่อยที่ 2.1 (ต่อ)

ความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียน	รหัส
11. เพราะเหตุใดจึงห้ามวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง.....	☐ B11
☐ ก. เพื่อป้องกันเชื้อราสาเหตุของโรคผลเน่าติดไปกับผลทุเรียน	
☐ ข. เพื่อไม่ต้องการให้ผลทุเรียนสกปรก ทำให้จำหน่ายได้ราคาต่ำ	
☐ ค. เพื่อลดขั้นตอนการทำความสะอาดและการคัดคุณภาพเพื่อจำหน่าย	
12. แหล่งปลูกทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดของไทยอยู่ที่ภาคไหน.....	☐ B12
☐ ก. ภาคเหนือ	
☐ ข. ภาคกลาง	
☐ ค. ภาคตะวันออก	
☐ ง. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	

ตอนย่อยที่ 2.2 การปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

การปฏิบัติในการปลูกทุเรียน	รหัส
1. การให้น้ำแก่ทุเรียนที่เหมาะสมควรใช้วิธีใด.....	☐ B13
☐ ก. การให้น้ำแบบหยด	
☐ ข. ให้น้ำโดยใช้สายยางรด	
☐ ค. ให้น้ำโดยใช้สปริงเกลอร์หรือแบบฝนโปรย	
2. ดอกทุเรียนจะบานพร้อมรับการผสมเกสรในช่วงเวลาใด.....	☐ B14
☐ ก. ช่วงเวลาเช้า	
☐ ข. ช่วงเวลาเที่ยง	
☐ ค. ช่วงเวลาเย็น	
☐ ง. ช่วงเวลากลางคืน	
3. การช่วยผสมเกสรเพื่อให้ทุเรียนติดผลดีขึ้น ควรเริ่มตั้งแต่เมื่อใด.....	☐ B15
☐ ก. เริ่มตั้งแต่เวลา 19.30 น.	
☐ ข. เริ่มตั้งแต่เวลา 24.00 น.	
☐ ค. เริ่มตั้งแต่เวลา 05.00 น.	
4. การใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อช่วยเร่งการเจริญเติบโตของผลทุเรียนหลังจากการตัดแต่งผลครั้งที่1 ควรใช้ปุ๋ยเคมีสูตรใด	☐ B16
☐ ก. สูตร 16-16-8	
☐ ข. สูตร 15-15-15	
☐ ค. สูตร 13-13-21	
5. การตัดแต่งกิ่งทุเรียนเพื่อให้ได้ทรงพุ่มที่โปร่งและกิ่งที่ไม่ต้องการออก กิ่งแห้ง กิ่งเป็นโรค กิ่งน้ำค้าง กิ่งที่ไม่สมบูรณ์ ควรกระทำเมื่อใด.....	☐ B17
☐ ก. หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทุเรียน	
☐ ข. ช่วงก่อนออกดอก	
☐ ค. ช่วงผลเริ่มแก่	

ตอนย่อยที่ 2.2 (ต่อ)

การปฏิบัติในการปลูกทุเรียน	รหัส
6. การตัดแต่งผลอ่อนทุเรียนเพื่อให้เหลือผลที่ดีไว้ในปริมาณและตำแหน่งที่เหมาะสมควรเริ่มกระทำเมื่อใด.....	☐ B18
☐ ก. เริ่มตัดแต่งเมื่อติดผลได้ 1-2 สัปดาห์	
☐ ข. เริ่มตัดแต่งเมื่อติดผลได้ 3-4 สัปดาห์	
☐ ค. เริ่มตัดแต่งเมื่อติดผลได้ 5-6 สัปดาห์	
7. การตัดแต่งผลทุเรียนเพื่อมิให้ผลอ่อนมีมากเกินไป ซึ่งทำให้ทุเรียนต้องสลัดผลทิ้งและพัฒนาการของผลไม่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงต้องมีการตัดแต่งผลประมาณกี่ครั้งในหนึ่งฤดูการออกผลผลิต.....	☐ B19
☐ ก. 1 ครั้ง	
☐ ข. 2 ครั้ง	
☐ ค. 3 ครั้ง	
8. ข้อใดเป็นวิธีการที่ควรปฏิบัติในการป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียน.....	☐ B20
☐ ก. ไม่มีการป้องกันกำจัด	
☐ ข. ใช้สารเคมีฉีดพ่น	
☐ ค. ใช้สารสกัดจากพืชหรือสิ่งมีชีวิต เช่น ชีวินทรีย์	
☐ ง. ใช้วิธีผสมผสาน	
9. การเก็บเกี่ยวทุเรียนเพื่อให้ได้ผลทุเรียนที่แก่ นิยมใช้การสังเกตจากอะไร.....	☐ B21
☐ ก. นับอายุผล	
☐ ข. สังเกตหนาม	
☐ ค. การเคาะเปลือก	
☐ ง. ใช้ทุกวิธีที่กล่าวมา	
10. การโยงผลทุเรียนควรกระทำเมื่อใด.....	☐ B22
☐ ก. เมื่อทุเรียนเริ่มติดผลอ่อน	
☐ ข. เมื่อตัดแต่งผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว	
☐ ค. เมื่อใดก็ได้ที่ตนเองสะดวก	

ตอนย่อยที่ 2.2 (ต่อ)

การปฏิบัติในการปลูกทุเรียน	รหัส
11. วิธีการเก็บเกี่ยวผลทุเรียนที่เกษตรกรส่วนใหญ่กระทำกันคือวิธีใด..... ☐ ก. ตัดก้านผลแล้วโยนลงมาให้คนที่รออยู่ใต้ต้น ใช้กระสอบป่านตวัดรับผล ☐ ข. ตัดก้านผลแล้วผูกเชือกที่ก้านผล โรยเชือกลงมาวางผลลงในเข่งไม้ไผ่ ☐ ค. ใช้ไม้ยาวผูกมีดไว้ตรงปลายและตีตะกร้อรองรับ ผลจะหล่นลงสู่ตะกร้อ	☐ B23
12. การใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยวควรเลือกใช้ปุ๋ยเคมีสูตรใด... ☐ ก. ใส่ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ☐ ข. ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ☐ ค. ใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21	☐ B24

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับการมีผลต่อการตัดสินใจที่ตรงกับความต้องการของท่าน ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

4 = ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจมาก

3 = ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง

2 = ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจน้อย

1 = ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ					รหัส
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. ปัจจัยด้านสังคม						
1.1 การสนับสนุนจากครอบครัว.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C1
1.2 การได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้กับเพื่อนบ้านที่ปลูกทุเรียน...	.....	.....	.....	.....	.....	☐C2
1.3 ความเชื่อในผู้นำชุมชน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C3
1.4 ทัศนคติต่อการปรับเปลี่ยนจากพืชเดิมที่เคยปลูกเป็นพืช ทางเลือกใหม่.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C4
1.5 เห็นเพื่อนบ้านปลูก ได้ผลผลิตน่าพอใจ....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C5
1.6 คิดว่าคุณภาพชีวิตของครอบครัวจะดีขึ้น...	.....	.....	.....	.....	.....	☐C6
1.7 คิดว่าไม่ต้องเคลื่อนย้ายแรงงานไปรับจ้างต	.....	.....	.....	.....	.....	☐C7
1.8 ต้องการมีความมั่นคงในอาชีพ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C8
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ						
2.1 เชื่อว่าการปลูกทุเรียนจะทำให้มีรายได้ดีกว่าการปลูกพืชที่เคยปลูก.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C9
2.2 เชื่อว่าการปลูกทุเรียนจะให้ผลตอบแทนได้ในระยะยาวนานกว่าพืชที่เคยปลูก.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C10

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ					รหัส
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
2.3 มั่นใจว่ามีแรงงานในครอบครัวเพียงพอ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C11
2.4 ผลผลิตมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C12
2.5 คิดว่ามีเงินทุนเพียงพอที่จะลงทุนทำสวน. ทุเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C13
2.6 มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองเพื่อทำการเกษตรมาก.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C14
2.7 เชื่อว่าในระยะยาวการปลูกทุเรียนจะลงทุนต่ำกว่าการปลูกพืชชนิดอื่นที่เคยปลูก ..	.....	.....	.....	.....	.....	☐C15
2.8 เชื่อว่า อาชีพการทำสวนทุเรียนจะมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนน้อย.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C16
2.9 มีการขาดทุนจากการปลูกพืชชนิดอื่น. บ่อยครั้ง	.....	.....	.....	.....	.....	☐C17
2.10 เชื่อว่าผลผลิตจะไม่มีผลกระทบเรื่องราคาเพราะว่ามีการปลูกไม่มากและอยู่ในบริเวณจำกัด.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C18
3. ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง						
3.1 นโยบายการกีดกันทางการค้า.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C19
3.2 รัฐกำหนดมาตรฐานทุเรียนของประเทศไทยเพื่อการค้าและส่งออก.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C20
3.3 รัฐกำหนดเขตส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น (รวมทั้งทุเรียน).....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C21
3.4 รัฐให้การสนับสนุนการจัดท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐C22

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ					รหัส
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
3.5 รัฐสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพการ ผลิตทุเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C23
3.6 การจัดงานเทศกาลไม้ผล เงาะ-ทุเรียนของดีศรีสะเกษเป็นประจำทุกปีของจังหวัด.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C24
3.7 ความมั่นคงทางการเมืองของประเทศ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C25
4. ปัจจัยด้านกายภาพ						
4.1 สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมในการปลูกทุเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C26
4.2 มีความมั่นใจว่าที่ดินของตนสามารถปลูกทุเรียนได้.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C27
4.3 เห็นว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C28
4.4 มีน้ำเพื่อการเกษตรเพียงพอ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C29
4.5 เห็นว่ามีปริมาณฝนดี.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C30
4.6 สภาพภูมิอากาศเหมาะสมปลูกทุเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C31
4.7 การคมนาคมขนส่งสะดวกตลอดฤดูกาล.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C32
5. ปัจจัยด้านชีวภาพ						
5.1 พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกสามารถเจริญเติบโตได้ดี.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C33
5.2 คิดว่าจะไม่มีโรคระบาดรุนแรงทำให้ทุเรียนได้รับความเสียหายล้มตายได้.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C34
5.3 คิดว่าแมลงที่จะมาทำลายทุเรียนให้เกิดความเสียหายรุนแรงมีน้อย.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C35
5.4 วัชพืชที่มารบกวนกระทบต่อการเจริญเติบโตทุเรียนมีน้อย.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C36

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ					รหัส
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
5.5 ทุเรียนสามารถบังคับให้ออกผลผลิตนอกฤดูได้.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C37
5.6 คิดว่าสามารถขยายพันธุ์ผลิตกิ่งพันธุ์เองได้.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C38
5.7 การปลูกทุเรียนสามารถปลูกพืชอื่นแซมได้.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C39
6. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม						
6.1 การปลูกทุเรียนมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C40
6.2 การปลูกทุเรียนจะทำให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C41
6.3 การปลูกทุเรียนเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าและความชุ่มชื้น.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C42
6.4 การปลูกทุเรียนทำให้เป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆที่มีอยู่ในธรรมชาติ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C43
6.5 คิดว่าการปลูกทุเรียนจะมีการใช้สารเคมีน้อยทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าพืชอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C44
6.6 การปลูกทุเรียนทำให้การชะล้างและการพังทะลายของหน้าดินโดยธรรมชาติน้อยลง.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C45
6.7 การปลูกทุเรียนจะไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C46
6.8 การปลูกทุเรียนจะไม่ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของดิน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C47

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ					รหัส
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
7. ปัจจัยด้านการตลาด						
7.1 คุณภาพผลผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาด...	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C48
7.2 คิดว่าช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดจะไม่ตรงกับภาคตะวันออก.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C49
7.3 มั่นใจว่าตลาดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถรองรับผลผลิตได้อีกมาก.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C50
7.4 มั่นใจว่าตลาดจำหน่ายผลผลิตมีความมั่นคง.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C51
7.5 คิดว่าราคาผลผลิตมีเสถียรภาพ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C52
7.6 มีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิตถึงสวน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C53
7.7 คิดว่าสามารถนำผลผลิตมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C54
8. ปัจจัยด้านเกษตรกร						
8.1 ความรู้เรื่องการปลูกทุเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C55
8.2 ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C56
8.3 ความรักในอาชีพเกษตรกรรม.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C57
8.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C58
8.5 ความขยัน อดทน.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C59
8.6 ความสนใจในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ จากข่าวสาร ด้านวิชาการเกษตร.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C60
9. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเกษตร						
9.1 การได้รับการฝึกอบรมความรู้จากหน่วยงานของรัฐ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C61
9.2 การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C62

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	ระดับการมีผลต่อการตัดสินใจ					รหัส
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
9.3 ได้รับข่าวสารวิทยุโทรทัศน์เอกสาร คำแนะนำ...	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C63
9.4 การได้มีโอกาสไปดูงานผู้ประสบความสำเร็จ....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C64
9.5 การได้เข้าชมการจัดงานวันไม้ผลในสถานที่ต่างๆ	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C65
9.6 การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากทางราชการ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C66
9.7 ความสะดวกในการจัดหาพันธุ์ทุเรียนมาปลูก...	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C67
9.8 การได้รับการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาการเกษตรจากหน่วยงานของรัฐ.....	.....	.....	.....	.....	.....	☐ C68

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ท่านมีปัญหาและข้อเสนอแนะในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนอย่างไร

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
4.1 ปัจจัยด้านสังคม (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)
4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)

ตอนที่ 4 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
4.3 ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)
4.4 ปัจจัยด้านกายภาพ (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)
4.5 ปัจจัยด้านชีวภาพ (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)
4.6 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)
4.7 ปัจจัยด้านการตลาด (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)

ตอนที่ 4 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
4.8 ปัจจัยด้านเกษตรกร (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)
4.9 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการเกษตร (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)
4.10 ปัญหาอื่นๆ (ระบุ)	
1)	1)
2)	2)

ข้อเสนอแนะอื่นๆ .....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ค

แผนภูมิสถิติ

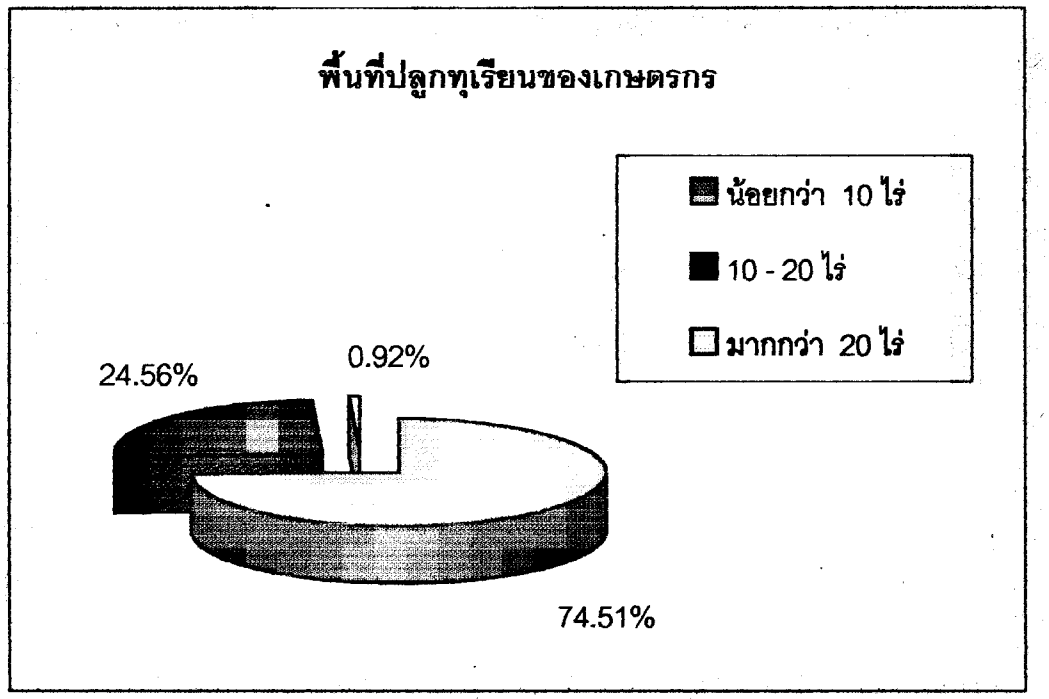

ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่ปลูกทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

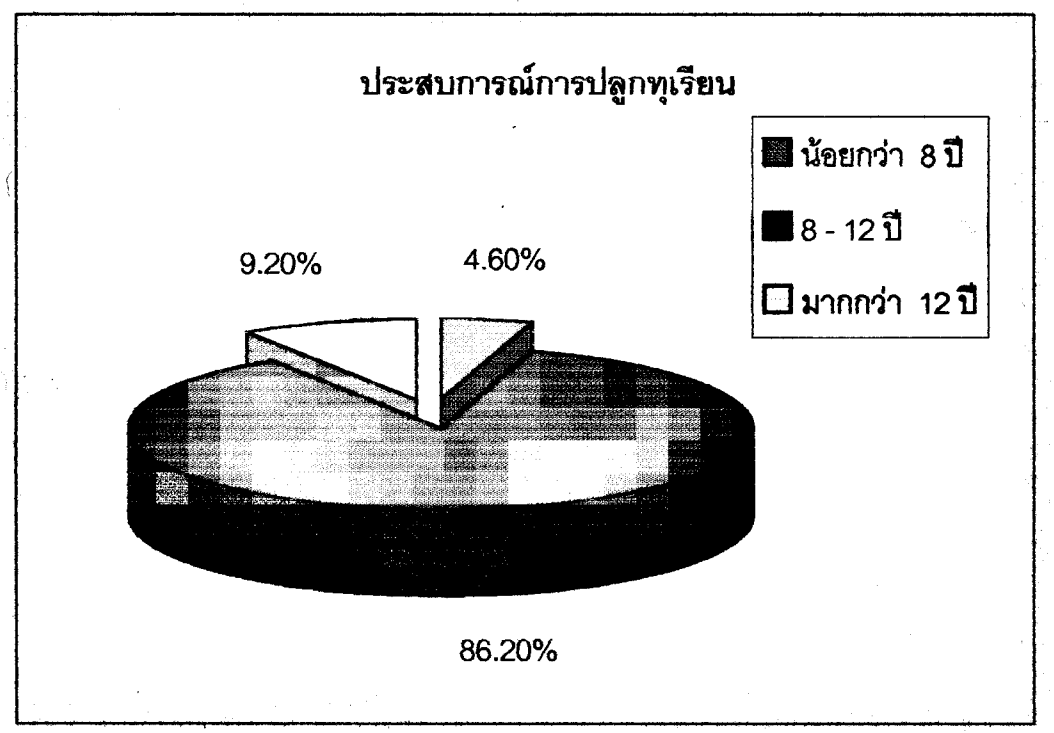

ภาพที่ 2 แสดงประสบการณ์การปลูกทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

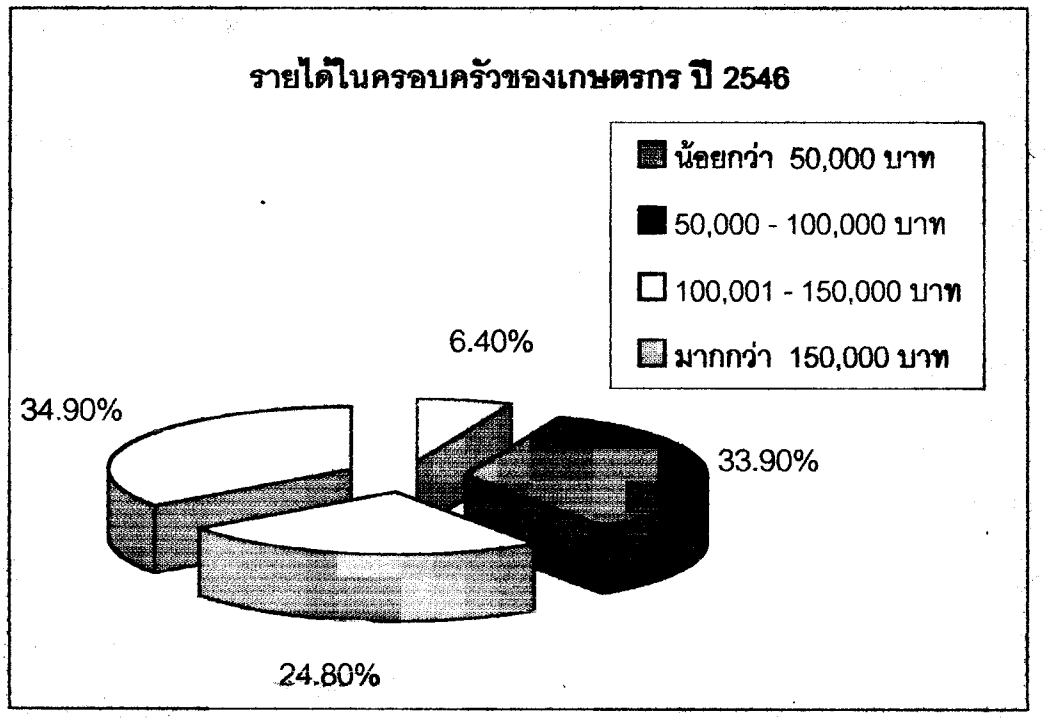

ภาพที่ 3 แสดงรายได้ในครอบครัวของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

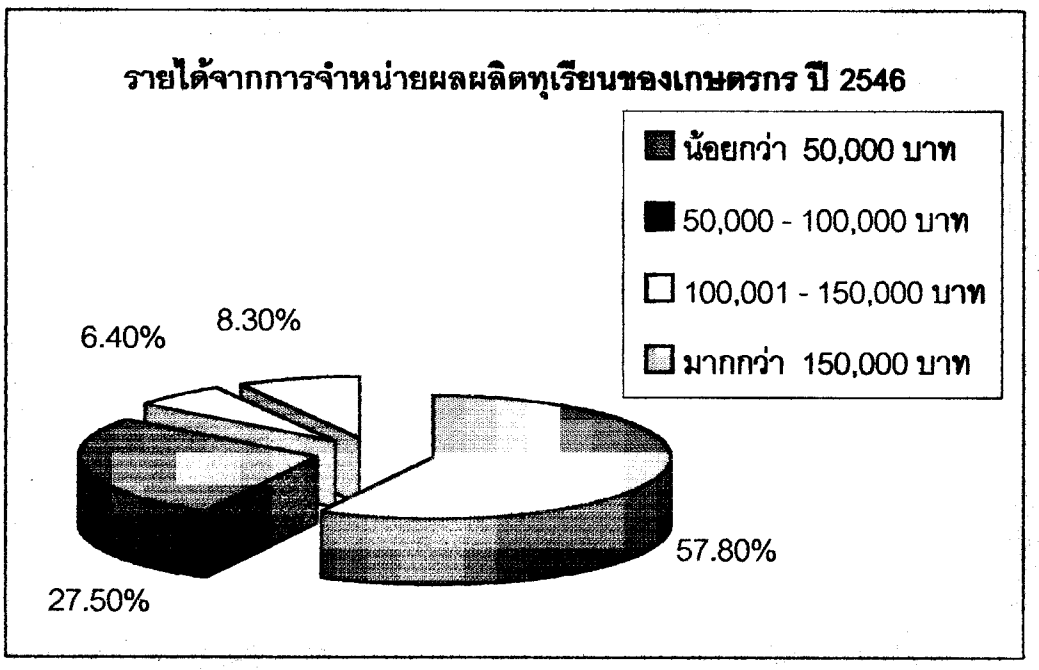

ภาพที่ 4 แสดงรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

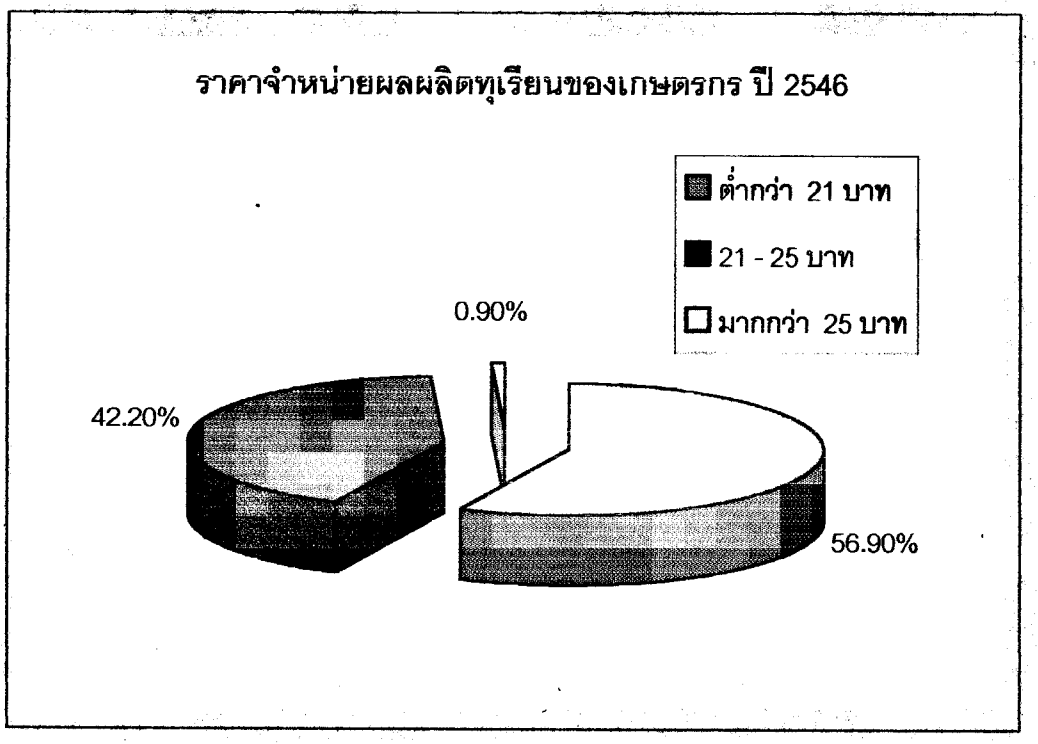

ภาพที่ 5 แสดงราคาจำหน่ายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ปี 2546

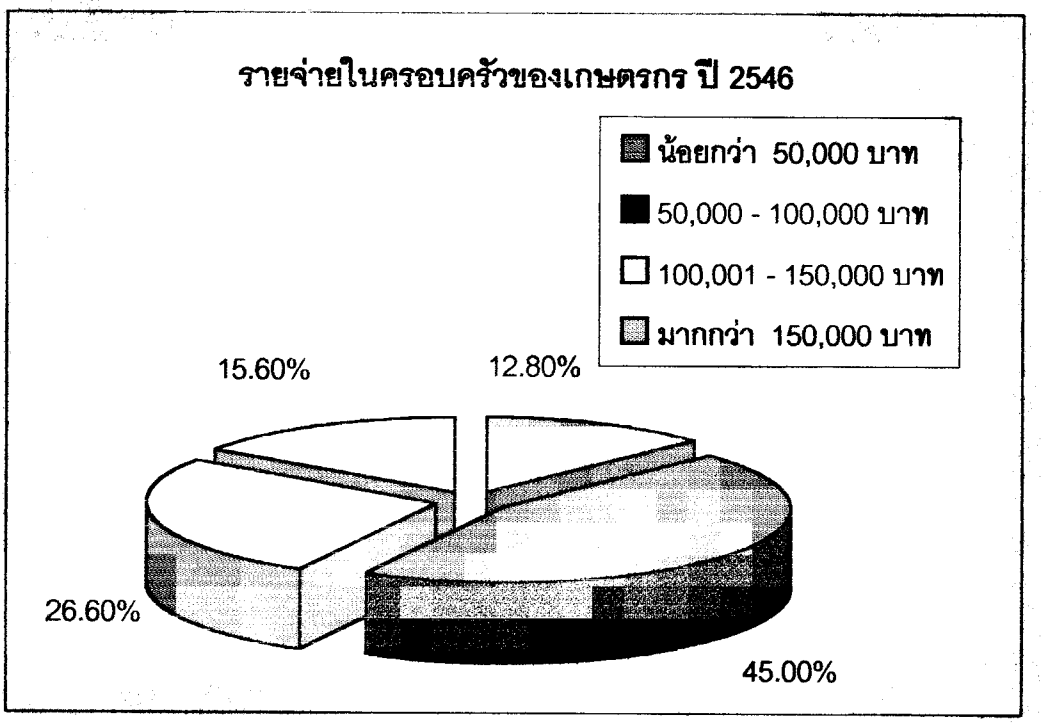

ภาพที่ 6 แสดงรายจ่ายในครอบครัวของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ปี 2546

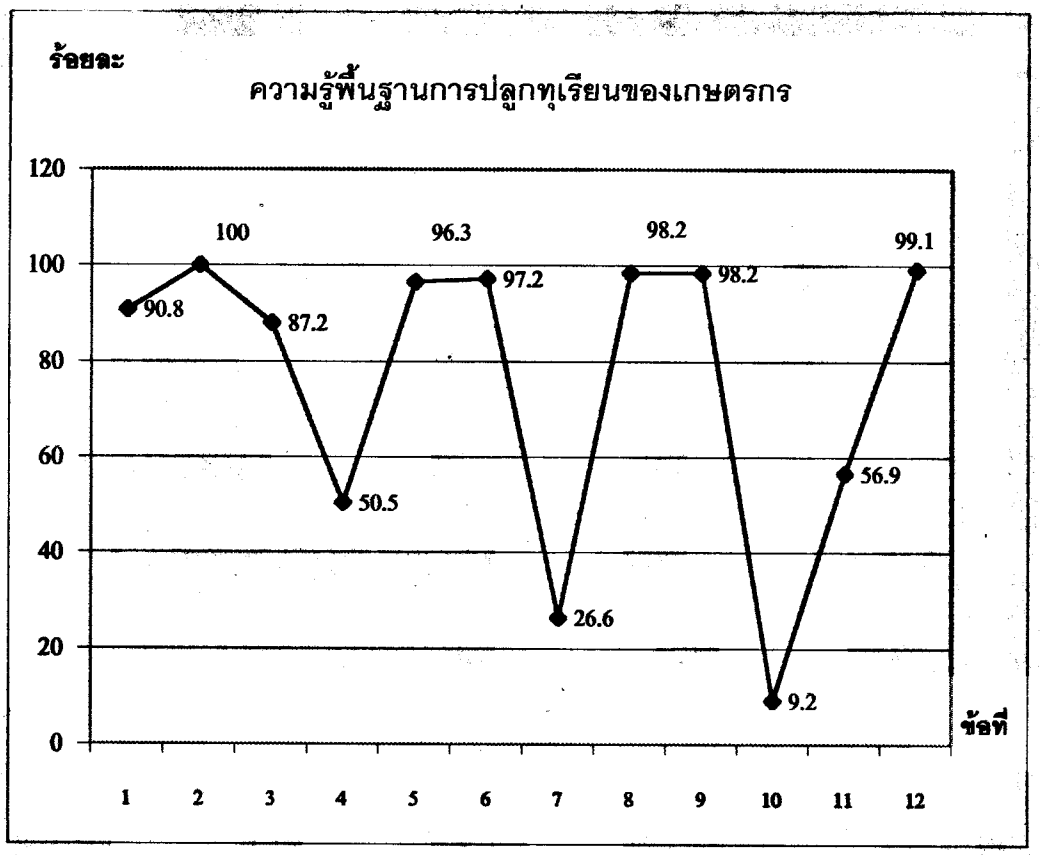

ภาพที่ 7 แสดงความรู้พื้นฐานการปลูกทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ข้อที่ 1 ทุเรียนเจริญเติบโตได้ดีเขตภูมิอากาศอย่างไร (ร้อนชื้น)

ข้อที่ 2 พันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกมากที่สุด (หมอนทอง)

ข้อที่ 3 ระยะปลูกทุเรียนที่เกษตรกรนิยมปฏิบัติกันคือ (8 - 10 x 8 - 10 เมตร)

ข้อที่ 4 การขยายพันธุ์ทุเรียนที่ทำให้เกิดการกลายพันธุ์ได้ง่ายคือ (เพาะเมล็ด)

ข้อที่ 5 ปัจจุบันต้นพันธุ์ทุเรียนที่นิยมนำมาปลูกเพื่อการค้าขยายพันธุ์ด้วยวิธี(เสียบยอด)

ข้อที่ 6 พื้นที่ที่เหมะสมต่อการปลูกทุเรียน (ที่ดอน น้ำไม่ท่วมขัง การระบายน้ำดี)

ข้อที่ 7 อาการทุเรียนไส้ซึมหรือแกนของผลแฉะเกิดจาก(ได้รับน้ำมากในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว)

ข้อที่ 8 โรครากเน่าโคนเน่าของทุเรียนเกิดจากเชื้อสาเหตุ (เชื้อรา)

ข้อที่ 9 ข้อเสียของทุเรียนพันธุ์หมอนทอง (ไม่ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า)

ข้อที่ 10 ระยะเวลาเก็บเกี่ยวทุเรียนพันธุ์หมอนทองนับตั้งแต่วันที่ดอกบานถึงวันเก็บเกี่ยว คือ (18-19 สัปดาห์)

ข้อที่ 11 เหตุใดจึงห้ามวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง (ป้องกันเชื้อราโรคผลเน่า)

ข้อที่ 12 แหล่งปลูกทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดของไทยอยู่ที่ภาคไหน (ภาคตะวันออก)

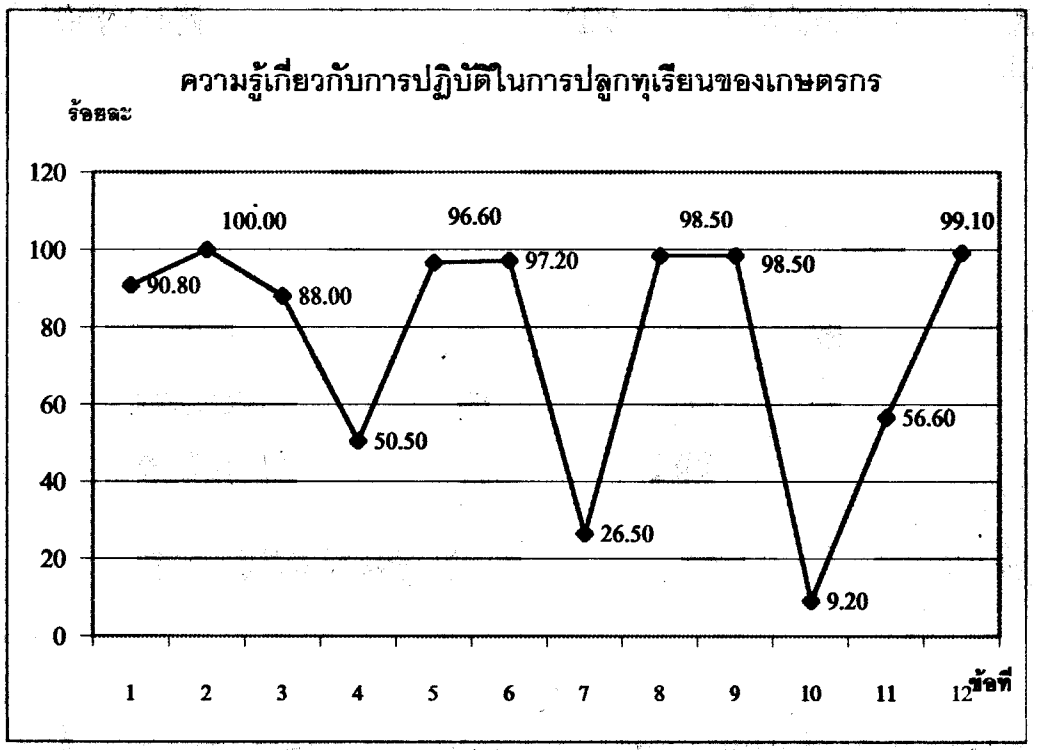

ภาพที่ 8 แสดงความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ข้อที่ 1 การให้น้ำแก่ทุเรียนที่เหมาะสมควรใช้วิธีใด (สปริงเกลอร์ หรือฝนโปรย)

ข้อที่ 2 ดอกทุเรียนจะบานพร้อมรับการผสมเกสรในช่วงเวลาใด (กลางคืน)

ข้อที่ 3 การช่วยผสมเกสรเพื่อให้ทุเรียนติดผลดีขึ้น ควรเริ่มตั้งแต่เวลา (19.30 น)

ข้อที่ 4 การใส่ปุ๋ยเคมีเร่งการเจริญเติบโตหลังตัดแต่งผลครั้งที่1ควรใช้สูตรใด(13-13-21)

ข้อที่ 5 การตัดแต่งกิ่งเพื่อให้ได้ทรงพุ่มที่โปร่งควรกระทำเมื่อใด(หลังเก็บเกี่ยวทุเรียน)

ข้อที่ 6 การตัดแต่งผลอ่อนทุเรียนเพื่อให้เหลือผลในปริมาณและตำแหน่งที่เหมาะสม ควรกระทำเมื่อใด(ติดผลได้ 3-4 สัปดาห์)

ข้อที่ 7 การตัดแต่งผลทุเรียนควรมีการตัดแต่งกี่ครั้งในช่วงหนึ่งฤดูกาลออกผลผลิต(3 ครั้ง)

ข้อที่ 8 ข้อใดเป็นวิธีการที่ควรปฏิบัติในการป้องกันกำจัดศัตรูทุเรียน (วิธีผสมผสาน)

ข้อที่ 9 การเก็บเกี่ยวทุเรียนเพื่อให้ได้ผลที่แก่นิยม(ใช้ทุกวิธีคือ นับอายุผล สังเกตหนามฯลฯ

ข้อที่ 10 การโยงผลทุเรียนควรกระทำเมื่อใด (ตัดแต่งผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว)

ข้อที่ 11วิธีการเก็บเกี่ยวผลทุเรียนที่เกษตรกรส่วนใหญ่ทำกันคือ (ตัดก้านผลแล้วโยนลงมาให้คนที่รออยู่ใต้ต้นใช้กระสอบป่านตวัดรับ)

ข้อที่ 12 การใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยวควรใช้ปุ๋ยสูตรใด (สูตร 15-15-15)

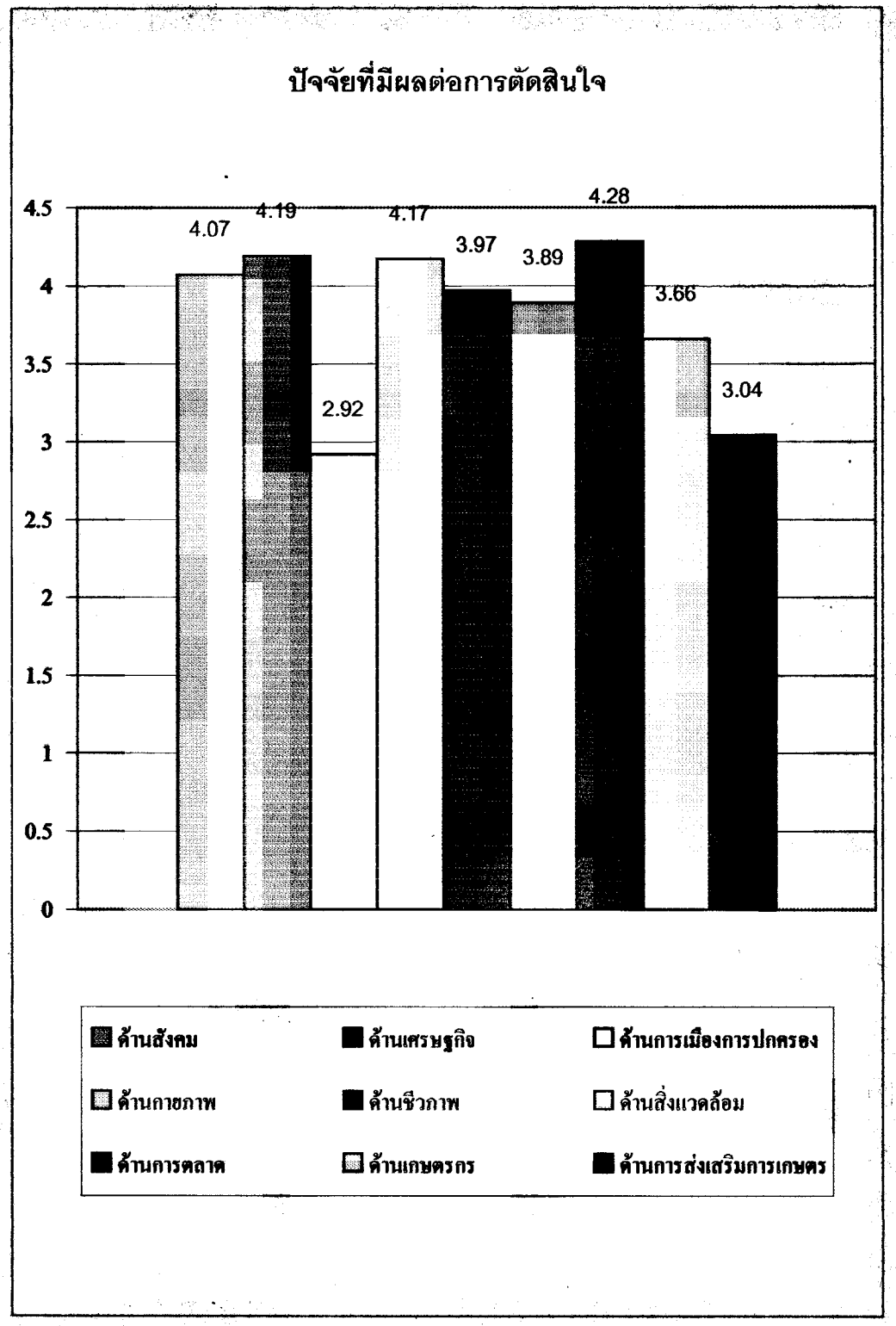

ภาพที่ 9 แสดงระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

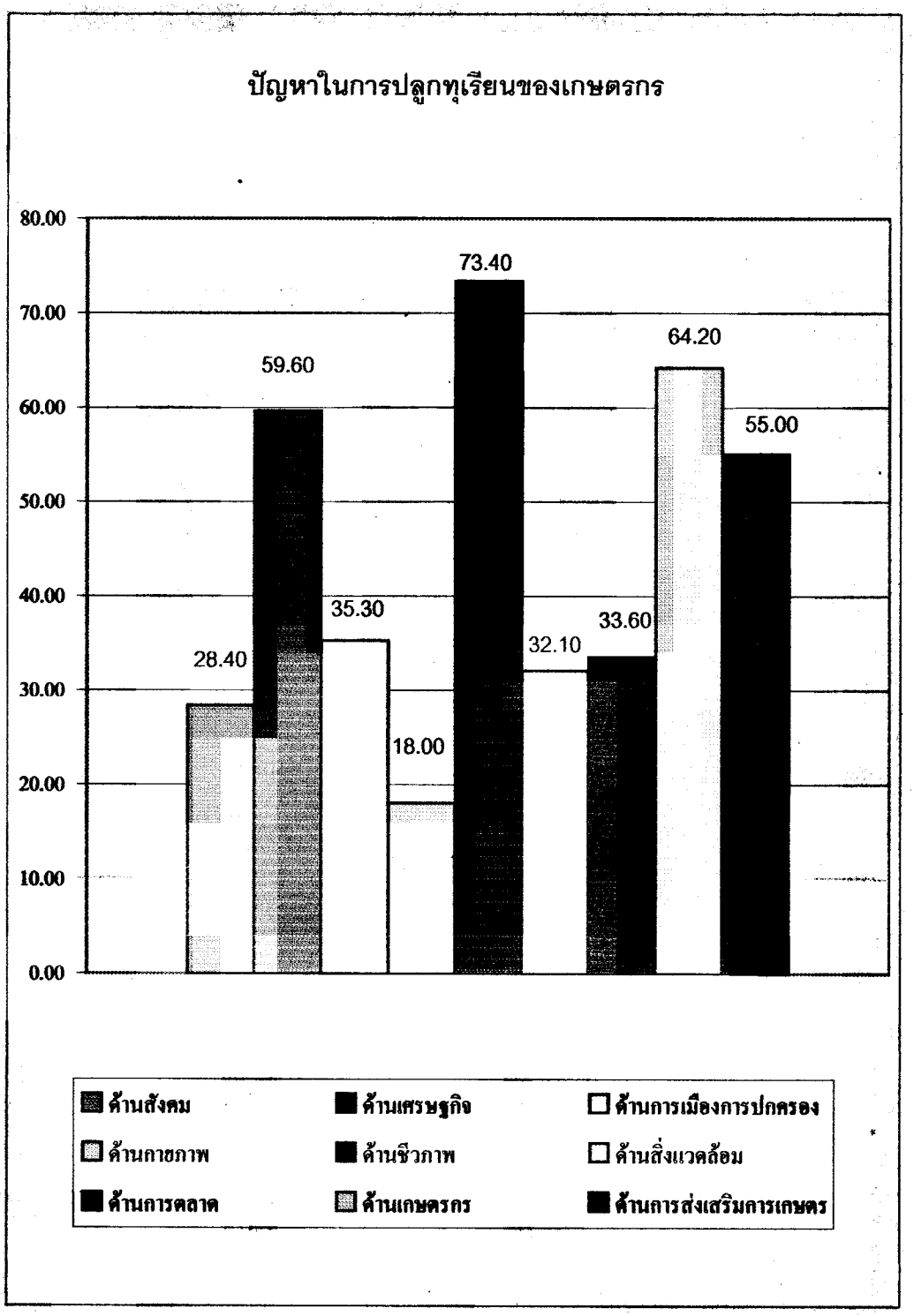

ภาพที่ 10 แสดงปัญหาในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ภาคผนวก ง

รูปภาพการปลูกทุเรียนของเกษตรกร

ภาพภาคผนวกที่ 1 สภาพดินและพื้นที่ปลูกทุเรียน

ภาพภาคผนวกที่ 2 สภาพสวนทุเรียนที่ยังไม่ให้ผลผลิต

ภาพภาคผนวกที่ 3 สวนทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้ว

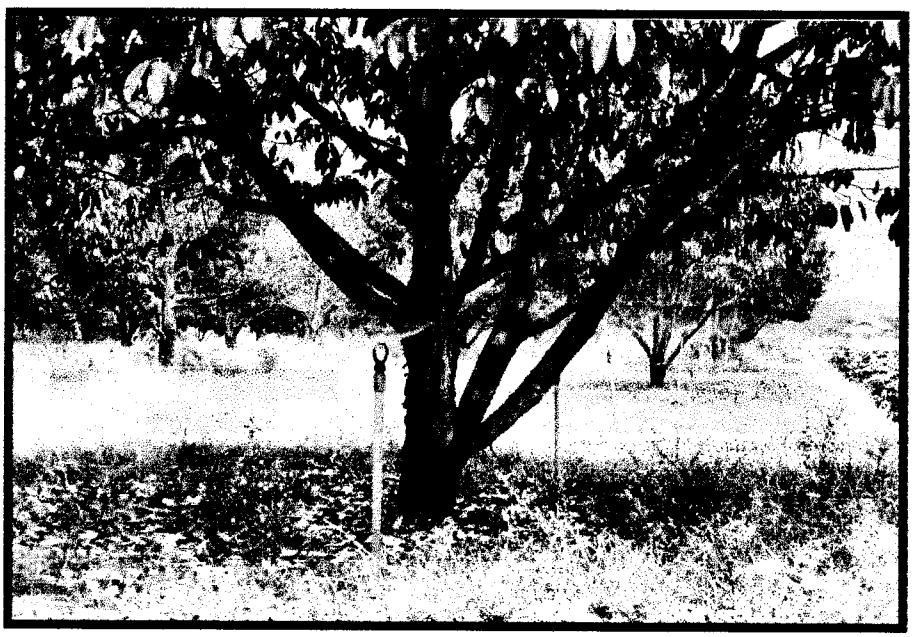

ภาพภาคผนวกที่ 4 การให้น้ำทุเรียน

ภาพภาคผนวกที่ 5 การเก็บเกี่ยวทุเรียน

ภาพภาคผนวกที่ 6 การขนย้ายทุเรียน

ภาพภาคผนวกที่ 7 การซื้อขายทุเรียน

ภาพภาคผนวกที่ 8 การแถลงข่าวการจัดงานเงาะ-ทุเรียนของดีศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สำนักบรรณสารสนเทศ
157

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมนึก ปลอดทอง
วัน เดือน ปีเกิด	15 กรกฎาคม 2502
สถานที่เกิด	อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	วทบ. (เทคโนโลยีการผลิตพืช)
	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
	กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2526
สถานที่ทำงาน	กลุ่มส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต
	สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 5